

A Natura 2000 finanszírozása

Útmutató

Összeállították:

Clare Miller, Marianne Kettunen; IEEP

Szerkesztő:

Peter Torkler, WWF

Stefanie Lang, Andreas Baumüller WWF

támogatásával

Fordította:

Dövényi Mária Ibolya

Kavrán Viktória

Cím layout:

Rüdiger Puntke

Borítófotók

© WWF-Canon / Anton VORAUER / Michel GUNTHER / Jean-Luc RAY

© WWF / M. Czasnojć / G. Bobrowicz / E. Peissker / P. Torkler

© Island Microlight Club Malta

Kapcsolat:

Peter Torkler

WWF Germany

Tel: +49 30 30 87 42 15

torkler@wwf.de

Készült az Európai Bizottság
Környezetvédelmi Főigazgatósága

megbízásából

**"A Natura 2000 finanszírozása –
útmutató és workshop"**

Hivatkozás: ENV .B.2/SER/2005/0020

Hivatalos Közlönybeni hivatkozás: S 73 -070009

TARTALOM

1. ELŐSZÓ.....	6
2. BEVEZETÉS: A NATURA 2000 ÉS A NATURA TÁMOGATÁSA.....	7
3. MIÉRT KÉSZÜLT AZ AZ ÚTMUTATÓ, KIKNEK SZÓL, ÉS MIÉRT HASZNOS?	9
3. MEGHATÁROZÁSOK ÉS LEÍRÁSOK, SZERKEZET, TARTALOM ÉS ALKALMAZÁS.....	10
4. AZ ALAPOK ISMERTETÉSE.....	16
5. A NATURA 2000 KEZELÉSI TEVÉKENYSÉGEINEK FINANSZÍROZÁSI LEHETŐSÉGEI.....	33
6.	
7. HIVATKOZÁSOK, LEGFONTOSABB KÖZLEMÉNYEK ÉS WEBSITE-OK.....	115

TÁBLÁZATOK LISTÁJA

1. TÁBLÁZAT: AZ ALAPOK ELEMZÉSÉNEK CÉLCSOPORTJAI	12
2. TÁBLÁZAT: A NATURA 2000 TERÜLETEK TÍPUSAI.....	12
3. TÁBLÁZAT: A NATURA 2000 KEZELÉSI TEVÉKENYSÉGEINEK LISTÁJA	13
4. TÁBLÁZAT: AZ EMVA PRIORITÁSI TENGELEI.....	18
5. TÁBLÁZAT: AZ EMVA VÉGREHAJTÁSI FOLYAMATÁNAK KULCSFONTOSSÁGÚ DÁTUMAI	19
6. TÁBLÁZAT: AZ EMVA-RÓL SZÓLÓ RENDELETNEK A NATURA 2000-REL KAPCSOLATOS ALAPVETŐ FONTOSSÁGÚ CIKKEI.	20
7. TÁBLÁZAT: AZ EHA MEGVALÓSÍTÁSI FOLYAMATÁNAK ALAPVETŐ FONTOSSÁGÚ DÁTUMAI	21
8. TÁBLÁZAT: AZ EHA-RÓL SZÓLÓ RENDELETNEK A NATURA 2000-REL KAPCSOLATOS ALAPVETŐ FONTOSSÁGÚ CIKKEI.	22
9B. TÁBLÁZAT: AZ ERFA-RÓL SZÓLÓ RENDELETNEK A NATURA 2000-RE VONATKOZÓ ALAPVETŐ FONTOSSÁGÚ CIKKEI.....	25

10. TÁBLÁZAT: AZ ESZA VÉGREHAJTÁSI FOLYAMATÁNAK KULCSFONTOSSÁGÚ DÁTUMAI.....	28
11. TÁBLÁZAT: AZ ESZA-RÓL SZÓLÓ RENDELET NATURA 2000-RE VONATKOZÓ ALAPVETŐ FONTOSSÁGÚ CIKKEI	28
12. TÁBLÁZAT: A KOHÉZIÓS ALAP VÉGREHAJTÁSI FOLYAMATÁNAK KULCSFONTOSSÁGÚ DÁTUMAI.....	29
13. TÁBLÁZAT: A KOHÉZIÓS ALAPRÓL SZÓLÓ RENDELETNEK A NATURA 2000-RE VONATKOZÓ ALAPVETŐ FONTOSSÁGÚ CIKKEI.	29
14. TÁBLÁZAT: A LIFE+ ALAP VÉGREHAJTÁSI FOLYAMATÁNAK KULCSFONTOSSÁGÚ DÁTUMAI	31
15. TÁBLÁZAT: A 7KK MEGVALÓSÍTÁSI FOLYAMATÁNAK ALAPVETŐ FONTOSSÁGÚ DÁTUMAI	32
16. TÁBLÁZAT: A 7KK-NAK A NATURA 2000-REL KAPCSOLATOS ALAPVETŐ FONTOSSÁGÚ CIKKEI	32

A TEVÉKENYSÉGEK TÁBLÁZATAI

1. TEVÉKENYSÉG: A KIVÁLASZTÁSI FOLYAMAT LEFOLYTATÁSA.....	37
2. TEVÉKENYSÉG: TUDOMÁNYOS VIZSGÁLATOK/ ÉLŐHELYLELTÁRAK A TERÜLETAZONOSÍTÁSHOZ.....	38
3. TEVÉKENYSÉG: A KEZDETI INFORMÁCIÓS ÉS REKLÁMANYAGOK ELŐKÉSZÍTÉSE.....	39
4. TEVÉKENYSÉG: KÍSÉRLETI PROJEKTEK.....	43
5. TEVÉKENYSÉG: KEZELÉSI TERVEK, STRATÉGIÁK ÉS TERVEZETEK ELŐKÉSZÍTÉSE.....	48
6. TEVÉKENYSÉG: KEZELÉSI TERVEK, STRATÉGIÁK ÉS TERVEZETEK ELŐKÉSZÍTÉSE.....	50
7. TEVÉKENYSÉG: KONZULTÁCIÓ ÉS HÁLÓZATBA ÉPÍTÉS – NYILVÁNOS ÜLÉSEK, HÁLÓZATBA ÉPÍTÉS, MEGBESZÉLÉSEK A FÖLDTULAJDONOSOKKAL.....	52
8. TEVÉKENYSÉG: A KEZELÉSI TERVEK, STRATÉGIÁK ÉS TERVEZETEK FELÜLVIZSGÁLATA.....	57
9. TEVÉKENYSÉG: A KEZELŐTESTÜLETEK FENNTARTÁSI KÖLTSÉGEI.....	59
10. TEVÉKENYSÉG: A NYILVÁNOS HOZZÁFÉRÉSHEZ ÉS A TERÜLETEK HASZNÁLATÁHOZ SZÜKSÉGES LÉTESÍTMÉNYEK FENNTARTÁSA.....	61
11. TEVÉKENYSÉG: ÁLLANDÓ SZEMÉLYZETI KÖLTSÉGEK.....	64
12. TEVÉKENYSÉG: TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉS – ÉLŐHELYEK.....	65
13. TEVÉKENYSÉG: KEZELÉSI TERVEK ÉS MEGÁLLAPODÁSOK BEVEZETÉSE	82
14. TEVÉKENYSÉG: SZOLGÁLTATÁSOK TÁMOGATÁSA, KOMPENZÁCIÓ ELŐRE MEGHATÁROZOTT JOGOSSÁGA ÉS BEVÉTELI KIESÉS	85
15. TEVÉKENYSÉG: MONITORING ÉS KUTATÁS.....	87
16. TEVÉKENYSÉG: KOCKÁZATKEZELÉS.....	90
17. TEVÉKENYSÉG: (FOLYAMATOS) TERÜLETEK FELÜGYELETE.....	94

18. TEVÉKENYSÉG: INFORMÁCIÓ NYÚJTÁS ÉS NYILVÁNOS ANYAGOK.....	96
19. TEVÉKENYSÉG: KÉPZÉS ÉS OKTATÁS.....	101
20. TEVÉKENYSÉG: NATURA 2000 TERÜLETEK FELKÉSZÍTÉSE LÁTOGATÓK FOGADÁSÁRA.....	105
21. TEVÉKENYSÉG: AZ ÉLŐHELYEK ÉS FAJOK VISSZATELEPÜLÉSÉHEZ SZÜKSÉGES INFRASTRUKTÚRA	109
22. TEVÉKENYSÉG: INFRASTRUKTÚRÁLIS FEJLESZTÉSE.....	113

1. ELŐSZÓ

A biológiai sokféleség az élet minden formájának – a fajoknak, a fajokon belüli genetikai változatoknak és az ökoszisztémáknak – sokféleségét elenti. Az emberiség számára is felbecsülhetetlen értékű hiszen például termékeket (faárút, gyógyszereket stb) vagy alapvető fontosságú folyamatokat és jelenségeket (például a szén körforgása és tárolása, tiszta víz és az éghajlat és a természeti veszélyek szabályozása, beporzás) szolgáltat vagy tart fenn.

A biológiai sokféleség folyamatos csökkenése társadalmunk egyik legégetőbb környezetvédelmi problémája. biológiai sokféleség folyamatos csökkenése társadalmunk egyik legégetőbb környezetvédelmi problémája. Európa vadon élő növény- és állatfajainak gazdagsága, illetve ezek élőhelyei életminőségünk rendkívül értékes alkotói. Még ennél is fontosabb azonban, hogy ezek a területek nélkülözhetetlen szerepet játszanak a természeti rendszerek (vízkörforgás, éghajlat) és egyes olyan természeti erőforrások szabályozásában, melyek társadalmunk számára létfontosságúak. Ezeknek az "ökológiai rendszerekhez kapcsolódó szolgáltatások"-nak a gazdasági értéke jóval nagyobb, mint a védelmük és a megőrzésük költségei. E rendszerek létezését természetesnek, magától értetődőnek tartjuk. Értéküket általában csak akkor ismerjük fel, mikor összeomlanak, valamilyen természeti katasztrófát – áradást, szökőárat stb. – okozva ezzel.

Környezetvédelmi főigazgatóként üdvözlöm a biológiai sokféleségnek a környezetvédelmi kérdéseket érintő növekvő elismerését. A biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható használata bolygónk jövője szempontjából óriási jelentőséggel bír. Sajnálatos módon azonban az aggodalom és a cselekvés mértéke még nem egyenlő.

Ugyanakkor polgárainkat igenis nagyon foglalkoztatják a természettel és a vadon élő fajokkal kapcsolatos kérdések. A vadvilágról szóló ismeretterjesztő műsorok rendkívül népszerűek, a természetvédelmet támogató NGO-k Európa-szerte több millió tagot számlálnak. Ezt a nagymértékű érdeklődést azonban meghatározott és megfelelően koordinált politikai erővé kell formálni.

Az elmúlt években jelentős előrelépéseket tettünk olyan modern, költséghatékony politikák kialakítása irányában, melyek tisztábbá és egészségesebbé teszik a környezetet polgáraink számára, ugyanakkor serkentik az innovációt. A természet megóvása a jövő nemzedékek számára most jelent munkát, és sok még a tennivaló. Olyan feladat ez, mely mellett személy szerint határozottan elköteleztem magam az eljövendő évekre. A természet élvezetet, inspirációt és vigaszt nyújt nekünk; kulturánk, nyelvünk, lelkünks és szellemünk egészséges működésének alapja.

A Natura 2000 Európa ökológiai hálózata, melyet az Élőhelyvédelmi Irányelv hívott életre. Fő célja a közösségi fontosságú állat- és növényfajok, valamint élőhelytípusok

védelme az Európai Unióban. A Natura 2000 jelentősen hozzájárul a Közösség biológiai sokféleségét adó források hosszú távú védelméhez. Kialakításában jelentős mértékű előrehaladást jelent, hogy a tagállamok már több mint 18 000 területet jelöltek ki a Natura 2000 hálózat részévé. Most, hogy a hálózat már szinte teljes, rendkívül fontos, hogy inkább a területek kezelése felé irányuljon nagyobb figyelem. A kezelési tervek végrehajtása nyilvánvalóan felveti a szükséges pénzügyi és egyéb források elérhetőségének kérdését. Ez az útmutató az Önök segítségére lesz abban, hogy a lehető legjobban fel tudják használni a Natura 2000-re a Közösségi alapokból szánt összegeket, ami hozzájárul a Natura 2000 megvalósításához és az európai biológiai sokféleség mindenre kiterjedő védelméhez.

Mogens Peter Carl

2. BEVEZETÉS: A NATURA 2000 ÉS A NATURA TÁMOGATÁSA

A Naturáról röviden

A Natura 2000 az Európai Unió természetvédelmének alapját képezi. A Natura 2000 hálózat kiépítése 1992-ben vette kezdetét az Élőhelyvédelmi Irányelv elfogadása révén. A Madárvédelmi Irányelvvel együtt az Élőhelyvédelmi Irányelv általános keretet biztosít a vadon élő növények, állatok és élőhelyeik védelméhez az EU-ban, egyben a tagállamokban a biológiai sokféleség megőrzését célzó kulcsfontosságú európai kezdeményezés.

A Natura 2000 hálózat részét képező területek jelenleg az EU tagállamai területének 15–30%-át fedik le – a hálózat együttes területe nagyobb mint Németország.

A Natura 2000-et az egész EU-ra kiterjedő természetvédelmi hálózattá fejlesztik a közösségi jelentőségű veszélyeztetett élőhelyek és fajok megőrzésének és helyreállításának céljából. A Natura 2000 hálózat kiépítése érdekében az EU területét hét biogeográfiai régióra osztották: pannon, boreális, kontinentális, atlanti, alpin, makronéziai és mediterrán régióra. A tagállamok minden egyes régió vonatkozásában benyújtanak a Bizottságnak egy listát az Élőhelyvédelmi Irányelv megfogalmazott kritériumok alapján kiválasztott javasolt területekről. Ezután az Európai Biológiai Sokféleség Témaközpont

(ETC), független kutatók, a tagállamok és az NGO-k szakértői megvizsgálják a javaslatokat, hogy kiegyensúlyozott, koherens és reprezentatív ökológiai hálózat legyen kialakítható a területekből. Miután a Bizottság elfogadta a Natura 2000-es területek listáját, a tagállamok (egy meghatározott átfutási idő után) felelőssége minden szükséges intézkedés megtétele annak érdekében, hogy biztosítsák a saját területeik védelmét és megelőzzék azok leromlását.

Annak érdekében, hogy teljesíthessék kötelezéseiket a szükséges természetvédelmi intézkedések megtételét illetően, a tagállamoknak beruházásokat kell tenniük vagy folytatniuk kell a beruházásokat az infrastruktúrát, a tevékenységeket, a dolgozókat és/vagy az intézményeket illetően. A kiválasztott területek hatékony kezeléséhez rendkívül sokféle tevékenységre van szükség, például fejlesztési tervek készítésére, élőhelyrekonstrukcióra és olyan aktív tevékenységekre, mint a kaszálás vagy az állatok monitorozása. Mindez költségeket ró a tagállamokra, mely költségeket elsősorban a nemzeti költségvetési keretből kell fedezni a szubszidiaritás elve alapján. Az Élőhelyvédelmi Irányelv 8. cikke azonban szükség esetére előírja a Közösség számára a társfinanszírozást bizonyos tevékenységek esetében.

A természetvédelmi törekvések segítésén túl a Natura 2000 hálózat létrehozása jelentős gazdasági és társadalmi haszonnal is járhat. Ilyen előny lehet például az ökoszisztémák

nyújtotta szolgáltatások, az élelmiszer- és faipari termékek támogatása, a munkahelyteremtés (például az ökoturizmus révén), a helyi gazdaság diverzifikálása, a szociális stabilitás növekedése, az életkörülmények javulása és a lokális környezeti problémák, mint a vízszennyezés csökkenése.

Ugyancsak előkészületeket folytat a Natura 2000 hálózat kialakítására Bulgária és Románia, mely két ország 2007-ben csatlakozik az EU-hoz. Ezek az országok jelenleg a területeik listáját állítják össze, mely listákat legkésőbb a csatlakozásukkor benyújtanak a Bizottsághoz.

A Natura 2000 finanszírozása

A Tanácsnak és az Európai Parlamentnek benyújtott, *A Natura 2000 finanszírozásáról szóló közleményében*¹ – melyet 2004. július 15-én fogadtak el – a Bizottság ismerteti elképzeléseit arra vonatkozóan, miként lehet a Natura 2000 finanszírozását beilleszteni a különböző Közösségi Alapokba, és milyen intézkedések finanszírozása lehetséges ezekből.

A közlemény előkészítése során a Bizottság, melynek munkáját a tagállamok képviselőiből és érintett szakértőkből álló szakértői munkacsoport segítette a 8. cikk kapcsán, felbecsülte egy jól kezelt hálózat valószínű anyagi szükségleteit. A becsült végső összeg 6,1 milliárd euro évente a 25 tagállam számára. Ez az összeg egyrészt a

¹ COM (2004) 431 végleges, 2004. július 15.

tagállamok megkérdezése, másrészt a már kezelés alatt álló területekre elköltött összegek alapján került megállapításra.

A közlemény javasolja, hogy a jövőben a társfinanszírozás a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően igazodjon a meglévő pénzügyi eszközökhöz – ez az 'integrációs lehetőség'. Az 'integrációs lehetőség' választására a következő érveket hozza fel:

Az integrációs lehetőség

- biztosítja, hogy a Natura 2000 területeinek kezelése az EU kiterjedtebb területkezelési politikájának része legyen. Ezáltal a Natura 2000 területein folyó gazdálkodás a Közös Agrárpolitikai pénzügyi támogatási rendszer része lesz, és a strukturális beruházások a vidéki regionális fejlesztési politikák részei. Ez a megközelítés lehetővé teszi a Natura 2000 területek hálózata számára, hogy jobban részt tudjon venni Európa biológiai sokféleségének megóvásában, mintha a Natura 2000 területeket a szélesebb politikai kontextustól elkülönültnek vagy különbözőnek tekintenék.
- lehetővé teszi a tagállamok számára prioritások alkotását, és olyan politika és intézkedések kialakítását, melyek tükrözik nemzeti és regionális különlegességüket.
- általa elkerülhetővé válik a különböző Közösségi alapok eszközeinek átfedése és kétszeri felhasználása, valamint az ilyen esetekben fellépő adminisztratív komplikációk és tranzakciós költségek.

Az európai természetvédelem finanszírozásának 'új korszaka'

Az útmutatót használók közül valószínűleg már sokaknak van tapasztalata a Natura 2000 projektek pénzügyi tervezésében, például a 2000-2006 közötti időszakra megállapított pénzügyi eszközök igénybe vétele révén. Nagyon fontos tudnivaló, hogy a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó, természetvédelmi célokra szánt Közösségi támogatásokat jelentősen átalakították. Ez azt jelenti, hogy azoknak, akik biztosnak hitt forrásokat céloztak természetvédelmi projektek számára, most aktívan el kell kezdeniük új lehetőségeket keresni az ebben az útmutatóban közzé tett Közösségi alapokban, valamint folytatni kell a nemzeti szintű támogatások felhajtását.

Az új, 2007-2013-as alapokban foglalt rendelkezések sokkal nagyobb összegek elérését teszik lehetővé természetvédelmi projektek számára. A Natura 2000 támogatásának szükségletei világosan meghatározásra kerültek a Bizottság által bemutatott minden megfelelő támogatási rendeletben a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó költségvetési javaslatokban.

Ahhoz azonban, hogy ez a lehetőség teljes egészében kiaknázásra kerüljön, a tagállamoknak és a természetvédelmi projektek megvalósításában részt vevőknek együtt kell működniük annak biztosításában, hogy a Közösségi alapok nyújtotta lehetőségek megragadásra kerüljenek. Ez azt jelenti, hogy a támogatóprogramokat tervező nemzeti és helyi hatóságoknak,

együtt a Natura 2000 területek és a Natura 2000 területeken belüli földterületek kezelőivel még inkább végig kell gondolniuk, miként lehet a természetvédelmi célokat és a Natura 2000 kezelését beilleszteni a regionális, vidéki és tengeri fejlesztések szélesebb fogalmába.

3. MIÉRT KÉSZÜLT AZ AZ ÚTMUTATÓ, KIKNEK SZÓL, ÉS MIÉRT HASZNOS?

Kiknek szól ez az útmutató?

Ez az útmutató elsősorban a tagállamok azon hatóságainak készült, melyek feladata a 2007–2013 közötti időszak nemzeti és regionális programjainak kialakítása. Az útmutató célja, hogy segítse a hatóságokat azoknak a lehetőségeknek a megtalálásában, melyek lehetővé teszik a Natura 2000 társfinanszírozását, illetve hogy támogassa őket abban, hogy ezeket a lehetőségeket teljes egészében be tudják építeni nemzeti és regionális programjaikba.

Az útmutató ugyancsak hasznos eszköz lehet a különleges területek kezelési terveinek kidolgozásában részt vevő hatóságok számára, mivel értékes tanácsokkal szolgálhat abban, hogy miként lehet finanszírozni a különleges kezelési intézkedéseket a jövőben.

Az útmutató használata révén a nemzeti és regionális hatóságok betekintést nyernek minden lehetséges célcsoport (többek között a Közösségi alapok "végső felhasználói", akik a Natura 2000 területekhez kapcsolódó tevékenységeket ténylegesen végrehajítják), beleértve az adminisztrációs apparátust, a mezőgazdasági termelőket, az erdészeket, a halászokat és az akvakultúra ágazatban tevékenykedőket, a magán és az állami földtulajdonosokat, gazdálkodókat, a nem kormányzati szervezet (NGO-k), az oktatási

szerveket, a kis- és középvállalkozásokat. Bár az útmutató nem közvetlenül ezeknek a célcsoportoknak íródott, segítheti azokat és az őket képviselő szervezeteket abban, hogy jobban informálva legyenek a nemzeti és regionális hatóságok terveiről. Továbbá a Natura 2000 területek kezelői tudják, mely fontos intézkedéseket szükséges finanszírozni, és tapasztalataikat és tudásukat a nemzeti és regionális programok kialakításáért felelős hatóságok rendelkezésére bocsáthatják.

'A Natura 2000 kezelési tevékenységeinek támogatási lehetőségei' című részben található az alapok elemzése, mely a Natura 2000 területek különböző típusait fedi le: mezőgazdasági területek; erdők; egyéb szárazföldi területek; szárazföldi vizek; vizes élőhelyek; tengerparti területek; tengeri területek. Az elemzés rávilágít a fent említett különböző célcsoportok számára elérhető lehetőségekre is. A célcsoportokra és a területtípusokra vonatkozó részletek a 'Meghatározások és leírások' című részben található meg.

Miért készült az útmutató?

A jövőben a Natura 2000 Közösségi társfinanszírozásának nagy része a már meglévő, a vidéki, regionális és tengerparti fejlesztéseket célzó Közösségi alapokon keresztül történik. A források fenntartható hasznosításának biztosítása és a környezetvédelem és a növekedés közötti szinergia megerősítése a Lisszaboni Stratégia értelmében szintén támogatást élvez. Ezért a 2007-2013 közötti időszak

alatt a Közösségi alapokból támogatott nemzeti/regionális fejlesztéseknek és kohéziós programoknak ugyancsak növekvő mértékben kell környezeti szempontokat (pl. Natura 2000) beépíteniük támogatási prioritásaikba².

Az útmutató célja, hogy pontos és naprakész információkkal szolgáljon a nemzeti és regionális hatóságok számára a Natura 2000 EU-s társfinanszírozásának lehetőségeiről a 2007-2013 közötti támogatási periódus alatt. Az EU legfőbb támogatási eszközeire koncentrálnak, melyek ezen időszak alatt érvényesek lesznek, úgymint:

- Strukturális Alapok (Európai Szociális Alap (ESZA) és Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA);
- Kohéziós Alap;
- Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA);
- Európai Halászati Alap (EHA);
- Környezeti Pénzügyi Eszközök (LIFE+); és
- 7. Kutatási Keretprogram (7KK).

Az elképzelés az, hogy segíteni kell a különböző pénzügyi eszközök közötti összehangolhatóságot és együttműködést, elkerülve a kétszeres kifizetéseket és átfedéseket.

Meg kell említeni, hogy az útmutató azokat az EU alapokat mutatja be, melyek,

² Integrated guidelines for Growth and Jobs (2005-2008) (COM(2005)141): Microeconomic guidelines - Guideline 14.

általában, nemzeti és regionális szinten elérhetőek. **A Natura 2000 számára a 2007–2013 között elérhető konkrét támogatási lehetőségeket azonban a tagállamok által előkészített nemzeti és regionális programok határozzák majd meg.** Az útmutató nem fedi le az Élőhelyvédelmi és a Madárvédelmi Irányelvben foglaltak megvalósításához szükséges minden intézkedés (pl. a fajokra vonatkozó cselekvési tervek részletes kidolgozása a területkezeléstől elkülönítve) támogatását. Érvényessége **kizárólag a Natura 2000 területekhez kapcsolódó tevékenységekre vonatkozik.**

Összefoglalva, az útmutató:

- megmutatja a Natura 2000 EU-s szintű támogatási lehetőségeit;
- segít az új rendeletek működési szinten történő megértésében; és
- felhívja a figyelmet az esetleg nem rögtön nyilvánvaló általános támogatási lehetőségekre.

Az útmutató nyújtotta előnyök

Egyes hatóságok talán úgy vélhetik, ez az útmutató túl későn készült el, mivel a 2007–2013 közötti időszakra tervezett nemzeti programtervezés egy részének már a végére érték. Azonban a programok kidolgozása, jóváhagyása és végrehajtása, valamint a projektek kiválasztása még korai szakaszában van. Az útmutatót nemzeti szinten aktívan elő fogják mozdítani a workshopok, és beépül a támogatási folyamatba. Ez az elképzelés talán korlátozottnak tűnik. Az útmutató részletes

kidolgozását és eljuttatását a tagállamokhoz workshopok révén egy előrehaladó folyamat egyik lépésének kell tekinteni. A múltban a természetvédelmi célokra megadott Közösségi támogatások főként a különálló projekteket célzó LIFE programon keresztül történtek. A Vidékfejlesztési és a Strukturális Alapban rejlő támogatási lehetőségeket nem igazán aknázták ki a korábbi pénzügyi periódusok alatt. Ezért a Natura 2000 társfinanszírozásának a már meglévő Közösségi támogatási eszközökbe történő beillesztése, miként azt a Bizottság javasolja a 2007-2013 közötti időszakra, új megközelítést jelent a legtöbb hatóság és érintett számára. Bizonyára időbe fog telni, míg ezt az új rendszert nemzeti szinten megvalósítják. Mindezek miatt az útmutató célja egyrészt, hogy segítsen a jelenleg is folyó nemzeti programok előkészítésében, másrészt, hogy támogassa az integrált megközelítés hosszabb távon történő jobb megvalósítását.

Az útmutató feladata, hogy segítsen biztosítani a következőket:

- a lehetőséget arra, hogy ellenőrizhető legyen, minden szükséges tevékenységet számításba vettek-e, és hogy minden támogatási lehetőség ismert és felhasznált-e;
- támogatást a programok jövőbeni felülvizsgálatához; és
- fontos háttérinformációkat a kezelési tervek kialakításához.

3. MEGHATÁROZÁSOK ÉS LEÍRÁSOK, SZERKEZET, TARTALOM ÉS ALKALMAZÁS

Meghatározások és leírások

Célcsoportok

Ez a dokumentum tanácsokat kíván nyújtani a tagállamok azon illetékes hatóságainak, melyek a 2007–2013 közötti támogatási időszakra vonatkozóan a nemzeti és regionális programok kialakításáért felelősek. A hatóságok gondoljanak végig minden, a Natura 2000 területekhez kapcsolódó tevékenység végrehajtásában részt venni tudó lehetséges célcsoportot. Az érintett célcsoportok kategóriái az 1. táblázatban kerültek felsorolásra. Ezeket a kategóriákat azzal a céllal állították fel, hogy elkülönítsék a földterületeken törvényes jogokkal bírók csoportjait (pl. tulajdonosok, bérlők) a többiektől.

A Natura 2000 területek típusai

A 2. táblázat a Natura 2000 területek azon típusait ismerteti, melyek a következő részben kifejtett rendeletek elemzésében szerepelnek. Az útmutató arra ösztönzi a nemzeti és regionális hatóságokat, hogy tanulmányozzák az alább felsorolt Natura területtípusokat

1. táblázat: Az alapok elemzésének célcsoportjai

A tagállamok közigazgatási szervei	A tagállamok közigazgatási szervei nemzeti, regionális vagy helyi szintű kormányzati és állami tanácsadó testületek. Ide tartoznak: kormányzati szervek, mint a minisztériumok és főigazgatóságok, regionális testületek mint az önkormányzatok, vízügyi és egészségügyi hatóságok stb. Olyan közigazgatási szervekre vonatkozik, melyek tanácsokat adnak a területkezelés vonatkozásában, de nem rendelkeznek földtulajdonnal.
Mezőgazdasági termelők	Kereskedelmi célú mezőgazdasági tevékenységben részt vevő személyek vagy szervezetek.
Erdészek	Kereskedelmi célú erdészeti tevékenységben részt vevő személyek vagy szervezetek.
Magán földtulajdonosok	Földtulajdonnal rendelkező magánszemélyek vagy nem állami szervezetek. Azok is idesorolhatók, akik nem kereskedelmi célú mezőgazdasági tevékenységet folytatnak a termőföldön (nem mezőgazdasági termelők vagy erdészek).
Állami földtulajdonosok	Földtulajdonnal rendelkező állami szervezetek és közigazgatási szervek.
Halászsok és akvakultúrával foglalkozók	Kereskedelmi célú halászati vagy akvakultúrával kapcsolatos tevékenységben részt vevő személyek vagy szervezetek.
Gazdálkodók	A termőföldök kezelésével foglalkozó, de nem földtulajdonos személyek vagy szervezetek. Ide sorolhatók azok is, akik a földekkel kapcsolatos nem kereskedelmi célú tevékenységben vesznek részt (nem mezőgazdasági termelők és erdészek).
NGO-k	Nem kormányzati szervezetek, melyek sem nem művelnek, sem nem birtokolnak földet, de szeretnék támogatni a Natura 2000-t.
Kis- és középvállalkozások (KKV-k)	A mikro-, kis- és középvállalkozások meghatározásáról szóló 2003. május 6-i 2003/361/EK Bizottsági ajánlásban meghatározott kis- és középméretű vállalkozások.
Oktatásügyi szervezetek	Oktatási programokban részt vevő szervezetek.
Egyéb	Olyan egyéb személyek vagy szervezetek, melyek nem sorolhatók a fent említett kategóriák egyikébe sem.

2. táblázat: A Natura 2000 területek típusai

Mezőgazdasági területek	Kizárólag hasznosított mezőgazdasági területek, beleértve a művelés alatt álló gyümölcsösöket is
Erdők	Erdők, beleértve a <i>dehesa</i> és <i>montado</i> területeket
Egyéb szárazföldi területek	Alpin területek, garigue területek, minden egyéb olyan terület, mely nem sorolható a többi kategóriába (pl. a hasznosított mezőgazdasági területként nem meghatározott legelő). Ugyancsak ide tartoznak az elhagyott gazdaságok és gyümölcsösök.
Szárazföldi vizek	Folyók, tavak, édesvizek.
Vizes élőhelyek	Lápok, mocsarak, tőzeglápok, torkolatvidékek [lehetséges átfedés a tengerparti területekkel].
Part menti területek	Homokdűnék, tengerpartok, iszapos lapályok, partközeli vizek (a parttól 12 tengeri mérföldnél közelebb) [lehetséges átfedés a vizes élőhelyekkel].
Tengeri területek	Nyíltvízi tengeri területek (a parttól 12 tengeri mérföldnél távolabb).

3. táblázat: A Natura 2000 kezelési tevékenységeinek listája

Kategória	No.	A tevékenység típusa	További meghatározás
A területek kijelölése	1	A kiválasztási folyamat lefolytatása	A kiválasztást megvalósító hatóságok támogatása.
	2	Tudományos vizsgálatok/számbevételek a területek azonosítása céljából – felmérések, élőhelyleltárak, feltérképezések, állapotfelmérés	Tudományos vizsgálatok, kutatószemélyzet, workshopok és meetingek, adatbázisok összegyűjtése stb.
	3	A kezdeti információk és a nyilvánosságnak szánt anyagok előkészítése	Beleértve a képzéshez és a kapacitásépítéshez szükséges kézikönyveket, szemináriumokat, workshopokat, kommunikációs anyagokat.
	4	Kísérleti projektek	A területek kezdeti kísérleti projektjei.
Kezelési tervek készítése	5	A kezelési tervek, stratégiák és tervezetek előkészítése	A kezelési és cselekvési tervek, a területhasznosítási tervek stb. részletes kidolgozása és/vagy naprakésszé tétele.
	6	A kezelőtestületek felállítása	Indulási támogatási, megvalósíthatósági tanulmányok, kezelési tervek stb.
	7	Konzultáció – találkozások, megbeszélések a földtulajdonosokkal	Beleértve a meetingek és workshopok szervezésének, a konzultációs eredmények publikálásának, az érdekeltek anyagi támogatásának stb. költségeit. Ide sorolhatók a hálózati tevékenységek (utazás, meetingek, workshopok).
	8	A kezelési tervek, stratégiák és tervezetek felülvizsgálata	A kezelési tervek és stratégiák felülvizsgálata és naprakésszé tétele.
	9	A kezelőtestületek állandó költségei (épületek és eszközök fenntartása)	Beleértve: az infrastruktúra értékcsökkenése jelentette állandó költségeket, az élelmiszerek, az utazás, a bérleti díjak, a haszonbérlés stb. állandó költségeit.
	10	A területek, az értékelések, a megfigyelő állomások stb. nyilvános hozzáféréséhez és használatához szükséges felszerelések fenntartása	A útmutatók, térképek költségei, az ezekhez szükséges dolgozók költségei
	11	Dolgozók (természetvédelmi/projektalkalmazottak, felügyelők/vadőrök, egyéb dolgozók)	A dolgozókkal kapcsolatos állandó költségek.

Kategória	No.	A tevékenység típusa	További meghatározás
Folyamatos élőhelykezelés és monitoring	12	Természetvédelmi kezelési intézkedések – az élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása és javítása	Beleértve a helyreállítási munkákat, a vadon élő állatfajok útvonalainak biztosítását, a különleges élőhelyek védelmét, a különleges élőhelyek kezelését, a kezelési tervek előkészítését.
	13	Természetvédelmi kezelési intézkedések – a fajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása és javítása	Beleértve a helyreállítási munkákat, a vadon élő állatfajok útvonalainak biztosítását, a különleges fajok (flóra és fauna) kezelését, terveket.
	14	Az invazív idegen fajokkal kapcsolatos természetvédelmi kezelési intézkedések (IAS)	Beleértve a helyreállítási munkákat, az infrastruktúrát, a különleges fajok kezelését, a kezelési tervek előkészítését.
	15	A kezelési tervzet és a következő egyes előírásoknak megfelelően a tulajdonosokkal, a föld- vagy vízterület kezelőjével történő megállapodások végrehajtása	Tartalmazza: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Agrár-környezetvédelmi intézkedések</i>, például a vadon élő növény- és állatfajok számára kedvező termelési módszerek, élőhely-helyreállítás mezőgazdasági területen, külterjes állattenyésztés, a rétek megőrzése stb. • <i>Erdészeti-környezetvédelmi intézkedések</i>, például fakitermeléstől mentes területek létrehozása; az elpusztult erdők megőrzése, az invazív idegen fajok kontrollálása vagy kiirtása, erdősítési vagy újraerdősítési tevékenységek, a különleges vegetáció kezelése stb.. • <i>Vízi-környezetvédelmi intézkedések</i>, például élőhelymegőrzés akvakultúra területeken stb. (elsősorban akvakultúrára, nem pedig halászatra vonatkozik).
	16	Szolgáltatások biztosítása; kompenzáció a jogokért és a bevételkiesésért; mind elfogadhatóbb együttműködés a szomszédokkal	Kompenzációs kifizetések például gazdálkodóknak, erdészeknek vagy egyéb földtulajdonosoknak vagy területhasznosítóknak a Natura 2000 számára szükséges kezelési előírások következtében kiesett jövedelmekért
	17	Monitoring és felmérés	Elsősorban a monitorozási és felmérési tevékenységekkel kapcsolatos egyszeri költségek, mint például monitorozási tervek kialakítása, módszerek és felszerelés, a dolgozók képzése.
	18	Kockázatkezelés (tűzvédelem, árvízvédelem stb.)	Magában foglalja a felügyeleti és tűzvédelmi tervek előkészítését, a szükséges infrastruktúra fejlesztését és a felszerelés, az eszközök megvásárlását.
	19	A területek folyamatos felügyelete	Folyamatos felügyeleti és járőrözési tevékenység. Ide sorolhatók a felügyelethez és a járőrözéshez – beleértve a káros rekreációs tevékenységek, a káros gazdasági tevékenységek felügyeletét és a futótűzek elleni védekezést – kapcsolódó személyi költségek, az ételmiszer, az utazás stb. költségei.
	20	Információs és a nyilvánosságának szánt anyagok biztosítása	A kommunikációs hálózat kialakítása, a hírlevelek, emlékeztetők és információs anyagok készítése, az internetes oldalak felrakása és frissítése stb.
	21	Képzés és oktatás	A kézikönyvek, szemináriumok, workshopok, kommunikációs anyagok készítése, tartása, felállítása.
22	A Natura 2000 területek látogatását és elismerését elősegítő eszközök, létesítmények		

Kategória	No.	A tevékenység típusa	További meghatározás
Beruházási költségek	23	Földvásárlás, beleértve a fejlesztési jogokért járó kompenzációt	Földvásárlás a környezetvédelmi és kezelési rendszerekben való használatuk céljából.
	24	Az élőhelyek vagy fajok helyreállításához szükséges infrastruktúra	Ide tartozik a környezetkezelés számára specifikus infrastruktúrák megalkotásához szükséges intézkedések egy része, például a tőzeglápok és bányák vízkezeléséhez szükséges intézkedések. Ide tartozhat a felszerelések beszerzése (a védelem és a területkezelést végző intézetek működtetéséhez és tevékenységük gyakorlásához kapcsolódó felszerelések mint a hivatalok, az IT felszerelések, a monitorozáshoz szükséges eszközök, csónakok, búvárfelszerelések, kamerák stb.)
	25	A nyilvános hozzáféréshez, az interpretációs munkához, a megfigyelő állomásokhoz stb. szükséges infrastruktúra	A környezetvédelem és környezetkezelés számára hasznos közhasználatú infrastruktúrák (pl. a területeket vonzóbbá, kellemesebbé tevő infrastruktúrák, mint a jelzések, utak, megfigyelőhelyek és látogatói központok). Ide tartozhat a felszerelések beszerzése (a védelem és a területkezelést végző intézetek működtetéséhez és tevékenységük gyakorlásához kapcsolódó felszerelések mint a hivatalok, az IT felszerelések, a monitorozáshoz szükséges eszközök, csónakok, búvárfelszerelések, kamerák stb.)

A tevékenységek típusai

A Natura 2000 területek kezeléséhez kapcsolódó egyes tevékenységek támogathatóságának mértéke változó lesz. Ezért a tevékenységeket kategorizálták, és az alábbi táblázatban kerültek felsorolásra. A 25 tevékenységet tartalmazó listát a Közösségnek a Natura 2000 finanszírozásáról szóló közleményének (COM(2004)431 végleges) 3. mellékletében található listából vették át, mely pedig a 8. Cikk Munkacsoport által meghatározott kategóriák listájából származik, és megtalálható a Natura 2000 finanszírozásáról szóló zárójelentésükben³.

³ Lásd:

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/natura_2000_network/financing_natura_2000/art_8_working_group/pdf/final_report_en.pdf. A listán bizonyos változásokat/módosításokat eszközöltek a projekten dolgozó Kísérő Munkacsoport javaslatára.

A munkacsoport megállapította, hogy a tevékenységtípusok és az általuk lefedett területek meghatározása nem egyértelmű, és a tagállamoknak teljesen más megközelítést kellene alkalmazniuk ezek kategorizálására és meghatározására. Ezt ugyancsak megállapították ennek az útmutatónak a szerzői is. Amennyiben a tagállamok hatóságai a Közösségi társfinanszírozást egy olyan kezelési tevékenységhez szeretnék megszerezni, melyet az alábbi listában nem találnak meg, úgy lépjenek kapcsolatba az Európai Bizottság Környezeti Főigazgatóságának dolgozóival, akik segítségükre lesznek az értelmezésben.

Szerkezet és tartalom:

A különböző Közösségi alapok nyújtotta lehetséges támogatásokról szóló információ mind a 25 **tevékenységtípusra** vonatkozóan megtalálható a táblázatokban. Minden

táblázat tartalmaz utalásokat a szóban forgó tevékenység vonatkozásában releváns EU rendelkezésekre. A cikkekben a következő információk találhatóak meg:

- 1) A cikk száma
- 2) A cikk tárgya (cím)
- 3) Lehetséges célcsoportok*
- 4) Lehetséges területtípusok*
- 5) A jogosultság területi megszorításai (pl. a Strukturális Alapok esetében)
- 6) Egyéb lehetséges megszorítások/megjegyzések
- 7) Lehetséges példák a cikkek alkalmazására a Natura 2000 területek kezelésében

*Ez az információ nem található meg a Strukturális Alapokra/Kohéziós Alapokra vonatkozó táblázatokban, mivel ezeknek a rendelkezéseknek a következtében nem alkalmazható.

Alkalmazás

Az útmutató elkészítéséhez elemzett Európai Alapok mindegyike a saját különleges rendelkezéseiben meghatározott rendszernek és elvárásoknak megfelelően működik. Az 5. fejezet táblázataiban található lehetőségek elemzése tehát az EU rendelkezések szövegén (rendelettervezet vagy végleges változat, ahol van ilyen) alapul minden egyes Alap esetében.

A meghatározott programozási folyamat szerint működő Alapok miatt fontos megjegyezni, hogy az alapok elérhetősége egy tevékenység számára számos stratégiai és működési dokumentum tartalmától fog függeni, úgymint:

- a) A rendelkezés szövegétől, ahogyan a Hivatalos Közlönyben megjelent.
- b) A "stratégiai" programok és tervek tartalmától (pl. az EHA által érintett nemzeti stratégia tervek, az EMVA által érintett nemzeti stratégia tervek, a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap által érintett nemzeti stratégiai referenciakeretek). Ezeket a tagállamok készítik el.
- c) A nemzeti vagy regionális "működési" programok tartalmától (pl. az EMVA által érintett vidékfejlesztési programok, az EHA által érintett nemzeti működési programok, a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap által érintett működési programok, a LIFE+ által érintett egyéves nemzeti munkaprogramok).

A programozás ilyen részletezési "szintjei" lehetővé teszik a tagállamok és/vagy a régiók számára, hogy meghatározzák a helyileg legfontosabb problémákat, és az alapok prioritásként kezeljék azokat. Az egyes szintekre vonatkozó részletek fontossága Alapokként eltérő. Például, az EMVA alatt kialakításra szánt vidékfejlesztési programoknak a támogatásra szánt egyes intézkedéseket nagyon részletes ismertetniük kell. Ezzel ellentétben, az ERFA, az ESZA és a Kohéziós Alap által érintett tervek és programok inkább stratégiaiak, és nem kell tartalmazniuk az intézkedések részletes leírását. Nemzeti és regionális szinten a Bizottságnak nincs elsődleges felelőssége a programok tartalmának meghatározásában, de szerepe lehet annak ellenőrzésében, hogy a programok összhangban vannak-e a rendeletekben vagy a Stratégiai Irányelvetekben megállapított Közösségi prioritásokkal. A múltban a pénzügyi, a környezetvédelmi, a mezőgazdasági és fejlesztési minisztériumok (többek között) vettek részt a Közösségi Alapokra támaszkodó programok kidolgozásában.

Az útmutató használóinak tudniuk kell, hogy a táblázatokban felsorolt cikkek nem ugyanazon lehetőségekhez vezetnek minden tagállamban. A támogatási lehetőségek mindig a Rendelkezés szélesebb kontextusának és céljainak felelnek meg (pl. regionális fejlesztés), és bizonyos esetekben a cikk maga is csak egy meghatározott tartalomra korlátozódik (pl. kockázathárítás, megújuló energiaforrások). A Natura 2000 területek kezelése valószínűleg többféle

intézkedésből áll össze, melyek – a kérdéses területtől függően – különböző Európai Alapokon és különböző cikkeken keresztül is támogathatók. Valójában a terület kezelőinek igen ügyesnek kell lenniük, hogy helyesen mérjék fel az alapokat és a programokat ahhoz, hogy a Natura 2000 támogatási szükségleteit megfeleltessék minden létező EU-s és nem EU-s támogatási forrásnak.

A táblázatok végén találhatóak a fő Közösségi alapokat ismertető leírások. Ezek röviden ismertetik az alap céljait, a programozási folyamatot és a Natura 2000-re vonatkozó cikkek listáját (amelyek megtalálhatók a táblázatokban).

Megjegyzendő: Ez az útmutató nem azért készült, hogy helyettesítse a helyi támogatási lehetőségek felkutatását – sok tagállam működtet a Közösségi alapoktól független, de a Natura 2000 területek számára elérhető támogatási programokat. Ez az útmutató kizárólag a fő Közösségi alapokra vonatkozó információkat tartalmazza.

4. AZ ALAPOK ISMERTETÉSE

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA)

2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK tanácsi rendelet a vidékfejlesztés támogatásáról az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által. HL L 277/2 21.10.2005.

Szintén lásd: Községi Vidékfejlesztési Stratégiai Iránymutatások. HL L.55/20 25.02.2006.

Célkitűzések

Az EMVA célkitűzései a 4. cikkben található. 'A vidékfejlesztés támogatásának hozzá kell járulnia a következő célkitűzések megvalósításához:

(a) a mezőgazdaság és az erdészet versenyképességének növelése a helyreállítás, a fejlesztés és az innováció támogatása révén;

(b) a környezet és a természeti környezet jobbá tétele a gazdálkodás támogatása révén;

(c) az életminőség növelése a vidéki régiókban és a gazdasági tevékenység diverzifikálásának ösztönzése.'

Programozás

Az EMVA egy, a 2007-2013 közötti támogatási időszakra vonatkozó programkészítési megközelítésnek megfelelően fog működni. A tagállamok hatóságainak feladata a Nemzeti Stratégiai Tervek (NST-k) és Vidékfejlesztési Programok (VFP-k) elkészítése, melyekben nemzeti/regionális kontextusba ültetik át a Rendeletben és a Stratégiai Útmutatóban található Községi prioritásokat. Sok esetben lesznek nemzeti vagy regionális prioritások a különleges problémák vonatkozásában.

Az EMVA-ról szóló rendelet tartalmazza az NSP-k és az VFT-k kialakításához és elfogadásához szükséges eljárásokat és az NSP-k és a VFT-k elvart tartalmát/szerkezetét (lásd a II. és III. címet). A vidékfejlesztési programok alá nem tartozó tevékenységeket az EMVA nem támogatja.

tevékenységeket/intézkedéseket illesszék be az VFT-k-be.

Az EMVA végrehajtásához szükséges rendeletek még nem lettek véglegesítve. Ezek további részletekkel fognak szolgálni a tagállamok számára az 1698/2005

A LEADER

A Leader az új EMVA negyedik tengelye, melyet az első három tengely (a versenyképesség növelése, a környezet és a természeti környezet fejlesztése, a vidéki élet minősége és a vidék gazdaságának diverzifikálása) prioritásaihoz való hozzájárulásként, valamint a vidékfejlesztés és a fejlett irányítás ösztönzésére hoztak létre. A teljes EMVA támogatások 5%-a jut a Leader tengelynek.

A Leader helyi stratégiák arra alapulnak, hogy a rendelkezésre álló forrásokat a lehető legjobb módon hasznosítsák. Állami-magán partnerségek, az úgynevezett helyi akciócsoportok (LAG-ok), határozzák meg a hozzájuk tartozó vidéki közösségeken belül a fejlesztési szükségleteket. Ezek azután bekerülnek a fejlesztési tervbe. A Leader segíti ezeket a helyi akciócsoportokat abban, hogy ösztönözzék és támogassák azoknak a kisléptékű, innovatív projekteknek a fejlesztését, melyek fenntartható módon illeszkednek a helyi szükségletekhez. A Leader támogatja a különböző európai országok LAG-jai közötti kooperációt az együttes projektfejlesztés és a regionális, nemzeti és európai uniós szintű hálózatépítés érdekében. A múltbéli programozási időszakokban sok Leader projekt nyújtott segítséget a Natura 2000-nek.

A Leader legnagyobb előnye nem egy nagy támogatási forrás az egyes Natura 2000 intézkedések számára, hanem sokkal inkább az a megközelítés, mely támogatja a helyi szereplők együttműködését és az integrált profektek fejlesztését. Ezért nagyon előnyös azon területek számára, amelyek stratégiája a természetvédelmet és a földhasználatot olyan fenntartható módon kombinálja, mint például a Natura 2000 területek értékének növelése például az ökoturizmus vagy a helyi termékek marketingje révén.

A múltbéli Leader projektekre és programokra példák, illetve további információk elérhetők a http://europa.eu.int/comm/agriculture/rur/leaderplus/index_en.htm oldalon.

Ezért fontos, hogy ha a hatóságok szeretnének EMVA-s társfinanszírozáshoz jutni bizonyos tevékenységeket illetően, akkor a Natura 2000 területek kezelésével kapcsolatos szükségleteket és célkitűzéseket integrálják a Nemzeti Stratégiai Tervekbe, azt követően pedig a kapcsolódó

rendeletben foglalt intézkedések végrehajtásának mikéntjéről.

Támogatás

Az EMVA a vidékfejlesztés négy "tengelyére" épül. Az egyes tengelyek esetében a

minimális kiadások a következőképpen alakulnak:

A minimális alsó határ betartásán felül a tagállamok maguk dönthetik el, milyen arányban költenek az egyes tengelyekre. A 4. tengelyt (Leader) azért hozták létre, hogy keresztmegerfelettetési megoldásként lehetővé tegye az integrált vidékfejlesztést a másik három tengely valamelyikének vagy mindháromnak a megcélzásával. (lásd a keretes részt). Megjegyzendő, hogy a 2007–2013 közötti EU költségvetés mérete következtében valószínűleg valamiféle versengés alakul majd ki a támogatásért az intézkedések között nemzeti szinten, és a Naturát támogató intézkedéseket az érdekelteknek keményen promotálniuk kell a többi, "konkurens" intézkedéssel szemben. Éppen ezért a legfontosabb a dinamikus gondolkodás. Az érdekelteknek és a nemzeti hivataloknak hasonlóképpen keresniük kell az EMVA-n belül elérhető lehetőségeket az integrált vidékfejlesztéshez. Ez azt jelenti, hogy az intézkedésekből ki kell választani azokat, melyek nem csak a környezet és a Natura számára jelentenek nyeresi lehetőséget, de a helyi gazdaság és társadalom is nyer velük.

4. táblázat: Az EMVA prioritási tengelyei

Tengely	Minimális kiadás (%)
1. A mezőgazdasági és az erdészeti ágazat versenyképességének növelése.	10
2. A környezet és a természeti környezet fejlesztése.	25
3. Életminőség a vidéki területeken és a vidéki gazdaság diverzifikálása.	10
4. Leader	5

5. táblázat: Az EMVA végrehajtási folyamatának kulcsfontosságú dátumai

Tevékenység	Dátum
Az Európai Parlament véleménye a Vidékfejlesztésről szóló Közösségi Stratégiai Iránymutatásokról; a Tanács által elfogadott Közösségi Stratégiai Iránymutatások	2006. február
A tagállamok konzultációja az NSP-kről	2006. január–március
A végrehajtási rendelkezések elfogadása a Bizottság által	2006. április–június
A tagállamok benyújtják az NSP-eket	2006. március–május, azaz maximum 3 hónappal a Közösségi Stratégiai Iránymutatások elfogadása után, de függ a Strukturális Alapokra vonatkozó általános rendelkezés elfogadásától.
Az illetékes hatóságok benyújtják az VFT-eket	Legalább 2, maximum 4 hónappal az NSP-k benyújtását követően
Tárgyalások az VFT-kről a Bizottság és a tagállamok között	6 hónappal az VFT-k benyújtását követően
Az NSP-k és az VFT-k elkezdése	2007. január 1.

Megjegyzendő: A fenti táblázat csupán megközelítő dátumokat tartalmaz, tekintve, hogy az egyetlen konkrét dátum 2007. január 1., amikor az NSP-k és az VFT-k elkezdődnek. A Pénzügyi Perspektívák véglegesítésének további késlekedése azt eredményezheti, hogy a tagállamok kitolják az NSP-k és az VFT-k véglegesítését addig, amíg nem lesznek biztosak abban, hogy van egy világos költségvetési keret, melyből programjaikat működtetni tudják.

6. táblázat: Az EMVA-ról szóló rendeletnek a Natura 2000-rel kapcsolatos alapvető fontosságú cikkei⁴.

Cikk	Szöveg
20(a)(i)	Szakmai képzés és információs tevékenység, beleértve a tudományos ismeretek és innovatív gyakorlatok terjesztését a mezőgazdaságban, az élelmiszeripari és erdészeti szektorban foglalkoztatottak számára
20(a)(v)	A mezőgazdaság és az erdészeti szektor versenyképességének támogatásának vonatkoznia kell a gazdálkodási, a gazdaságok tehermentesítését, illetve gazdálkodási tanácsadást nyújtó szolgáltatások, valamint erdészeti tanácsadó szolgáltatások létrehozására.
20(b)(ii)	Az erdők gazdasági értékének növelése
20(b)(iii)	Értékhozzáadás a mezőgazdasági és az erdészeti termékekhez
20(b)(vi)	A természeti katasztrófák által károsodott mezőgazdasági termelékenység potenciál helyreállítása, és megfelelő védőintézkedések bevezetése
36(a)(i)	Természeti hátrány miatt kifizetések a gazdálkodóknak hegyvidéki területeken
36(a)(ii)	Kifizetések a gazdálkodóknak nem hegyvidéki, hátránnyal küzdő területeken.
36(a)(iii)	Natura 2000 kifizetések és a 2000/60/EK irányelvhez kapcsolódó kifizetések;
36(a)(iv)	Agrár-környezetvédelmi kifizetések
36(a)(vi)	Nem produktív beruházások támogatása [mezőgazdasági terület]
36(b)(i)	Mezőgazdasági földterület első erdősítése
36(b)(ii)	Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása mezőgazdasági területen
36(b)(iii)	Nem mezőgazdasági területek első erdősítése
36(b)(iv)	Natura 2000 kifizetések; [erdők]
36(b)(v)	Erdészeti-környezetvédelmi kifizetések
36(b)(vi)	Erdészeti potenciál helyreállítása és védőintézkedések bevezetése
36(b)(vii)	Nem produktív beruházások támogatása [erdők]
52(a)(i)	Nem mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálása
52(a)(ii)	A mikrovállalkozások létrehozásának és fejlesztésének támogatása a vállalkozások segítése és a gazdasági szerkezet fejlesztése céljából
52(a)(iii)	A turizmussal kapcsolatos tevékenységek ösztönzése
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és gyarapítása

⁴ Megjegyzendő: ez az útmutató nem használható a ténylegesen publikált rendeletekre való hivatkozás pótlására, amely rendeletek tartalmazzák az Alapok működését meghatározó végső hivatalos szövegeket

52(c)	Képzési és információs intézkedés a 3. tengely által lefedett területeken működő gazdasági szereplők számára
52(d)	Szakképzettség megszerzése és ösztönző intézkedés a helyi fejlesztési stratégia előkészítése és végrehajtásának céljából
63	Leader

Európai Halászati Alap

A 2004/0169 (CNS) intézményközi adatállománynak megfelelően.

Célkitűzések

Az Európai Halászati Alap (EHA) célkitűzéseit a 4. cikk tartalmazza. Ezek (többek között):

- A Közös Halászati Politika (KHP) támogatása;
- A halászati ágazattal kapcsolatban lévő környezet és természeti erőforrások védelmének és fejlesztésének előmozdítása; és
- A fenntartható fejlődés és az életminőség javulásának ösztönzése a halászati

ágazatban tevékenységet folytató területeken.

Programozás

Az EHA a 2007–2013 közötti támogatási időszak programozási megközelítésének megfelelően fog működni. A tagállamok hatóságainak el kell készíteniük és fogadniuk egyrészt a Nemzeti Stratégiai Terveiket (NSP-k), kialakítva halászati ágazatokra vonatkozó stratégiájukat a KHP-vel összefüggésben, másrészt a Nemzeti Működési Programokat (NMP-k), részletezve, mekkora EHA összegeket szándékoznak elkölteni az NSP-vel kapcsolatban.

A javasolt EHA rendelet tartalmazza az NSP-k kialakításához és elfogadásához szükséges eljárást, és az elvárt tartalmakat/felépítéseket (lásd a 14. cikket). A NMP-k az NSP-knél jóval specifikusabbak, és sokkal inkább középpontban vannak. Azt ismertetik, miként szándékoznak a tagállamok felhasználni az EHA alapokat. Ezért a tagállamoknak fel kell állítaniuk az EHA által társfinanszírozott politikák és prioritások végrehajtásának keretét. Az EHA nem finanszíroz többet olyan tevékenységet, mely nincs benne a NMP-kben. **Ezért fontos, hogy a Natura 2000 területek kezelésével kapcsolatos tevékenységek benne legyenek a NMP-kben, ha a hatóságok az ilyen tevékenységeknek az EHA általi társfinanszírozását szándékoznak igénybe venni.**

7. táblázat: Az EHA megvalósítási folyamatának alapvető fontosságú dátumai

Tevékenység	Dátum
A tagállamok benyújtják az NSP-eket	Legkésőbb az NMP-k benyújtásakor
A tagállamok benyújtják az NMP-eket	2006. december 31-ig
A Bizottság esetleges felszólítása a tagállamoknak az NMP-k módosítására	A NMP benyújtását követő két hónapon belül
A Bizottság jóváhagyja az NMP-eket	Legfeljebb négy hónappal az elfogadott NMP benyújtását követően
Az NMP-k elkezdése	2007. január 1.

8. táblázat: Az EHA-ról szóló rendeletnek a Natura 2000-rel kapcsolatos alapvető fontosságú cikkei.⁵

Cikk	Szöveg
4	Célkitűzések
20	Az 1. prioritási tengely intézkedéseinek hatálya: utalás a 20. cikk (c) bekezdésére: szociális-gazdasági kompenzáció a flottaállomány kezelésének támogatásához, beleértve a szakképzést
26(1)(a)	Az Alap hozzájárulhat a tagállamok által javasolt, a halászati fejlesztések által érintett halászokra vonatkozó szociális-gazdasági intézkedések finanszírozásához, amely intézkedések magukban foglalják: 1(a) a tevékenységek diverzifikálását a halászok számára többszörös munkalehetőségek támogatása céljából;
26(1)(c)	Az Alap hozzájárulhat a tagállamok által javasolt, a halászati fejlesztések által érintett halászokra vonatkozó szociális-gazdasági intézkedések finanszírozásához, amely intézkedések magukban foglalják: 1(c) átképzési tervezetek a tengeri halászon kívüli foglalkozásokra;
27	Az 2. prioritási tengely intézkedéseinek hatálya: ref – beavatkozás az akvakultúra termékek előállításába
28(1)(b)	Olyan akvakultúra módszerek bevezetése, melyek alapján csökkentik a környezetre tett negatív hatást vagy erősítik a pozitív, összehasonlítva a hagyományos eljárásokkal az akvakultúra ágazatban;
28(1)(c)	A gazdasági és társadalmi szerkezet és a környezet megóvása és fejlesztés szempontjából is fontos hagyományos akvakultúra tevékenységek támogatása;
29(2)(a)	Olyan akvakultúra formák, melyek védelmet és fejlődést jelentenek a környezet, a természetes erőforrások, a genetikai sokféleség, a területkezelés és az akvakultúra zónák hagyományos tulajdonságai tekintetében;
29(2)(d)	A Natura 2000 területeknek a 92/43/EGK irányelvnek megfelelő kijelöléséből származó különleges környezeti korlátozásokkal kompatibilis fenntartható akvakultúrák
33	A 3. prioritási tengely intézkedéseinek hatálya, közérdekű intézkedések
34(a)	Fenntartható hozzájárulás a források jobb kezeléséhez vagy megóvásához;
34(b)	A szelektív halászati módszerek vagy felszerelések támogatása, és a véletlen fogások számának csökkentése;
34(c)	A hátrahagyott halászati felszerelések begyűjtése a tengerfenékről a fantomhalászat elleni küzdelem részeként;
34(g)	Az akvakultúra területek fejlesztése, helyreállítása vagy feljavítása;
34(i)	A szakmai ismeretek fejlesztése; vagy új képzési módszerek és eszközök kialakítása;
34(j)	A tudósok és a halászati ágazatban dolgozók közötti partnerség erősítése;
35(2)(a)	A vízi fauna és flóra védelmét és fejlődését szolgáló statikus és mobil eszközök konstrukciója vagy üzembe helyezése;
35(2)(b)	A szárazföldi vizek rehabilitációja, beleértve az ikrázóhelyeket és vándorló fajok esetében a vándorlási útvonalakat
35(2)(c)	Ahol a halászati tevékenységekre közvetlenül vonatkoznak, a környezet védelme és javítása az N2K keretében, kivéve a működési költségeket
38(2)(b)	Kísérleti projektek: a kezelési tervek és a halászati odaitélési tervek vizsgálatára használt tesztek alkalmassá tétele – beleértve, ha szükséges, nem halászati zónák kialakítását – arra, hogy a biológiai és gazdasági következmények és a kísérletes újratelepítés értékelhetők legyenek
38(2)(c)	Kísérleti projektek: módszerek kifejlesztése és tesztelése a halászati eszközök szelektivitásának növelésére, a véletlen fogások, a környezetre tett hatás és a hulladék mennyiségének csökkentésére, különösen a tengerfenéken
40	Az 4. prioritási tengely intézkedéseinek hatálya, különösen utalva a (2). Cikk (b), (c) és (d) bekezdéseire
41(1)(b)	A gazdasági tevékenységek átalakítása és átirányítása, különösen az ökoturizmus támogatásával, feltéve hogy ezek a tevékenységek nem növelik a halászatot;

⁵ Megjegyzendő: ez az útmutató nem használható a ténylegesen publikált rendeletekre való hivatkozás pótlására, amely rendeletek tartalmazzák az Alapok működését meghatározó végső hivatalos szövegeket

41(1)(c)	A tevékenységek diverzifikálása a halászok számára a halászati ágazaton kívüli munkahelyek létrehozása révén többszörös munkahelyek támogatásán keresztül
41(1)(e)	A kis halászterületekkel és a turizmussal kapcsolatos infrastruktúra támogatása a kis halász közösségek segítése céljából
41(1)(f)	A környezet védelme a halászterületeken azok vonzerejének megóvása, a halászati tevékenységet folytató tengerparti falvainak, településeinek megőrzése és helyreállítása, valamint a természeti és építészeti örökség védelme és fokozása céljából
41(1)(h)	A halászati ágazatban dolgozó régiók közötti és a nemzetek közötti együttműködésének támogatása, elsősorban hálózatba építés és a legjobb gyakorlat terjesztése révén
41(1)(i)	Szakértelem megszerzése és a helyi fejlesztési stratégia előkészítésének és megvalósításának előmozdítása
42	Az állami vagy magán partnereket képviselő 'helyi entitások vagy csoportok' részvétele a halászati területek fenntartható fejlődésében

Az ERFA; az ESZA és a Kohéziós Alap

A kohéziós politika legfőbb célkitűzése a tényleges közelítésnek és a szociális-gazdasági és területi egyenlőtlenségek csökkentésének támogatása. Ehhez az Unió kevésbé fejlett országaiban, régióiban és területein eszközöl társfinanszírozott beruházásokat. A 2007-2013 közötti időszakban a megújult Lisszaboni Agenda és a beruházások azon kategóriái lesznek fókuszban, melyek különösképpen hozzájárulnak a fejlődéshez, mint például a kutatások és fejlesztések, a fizikai infrastruktúrák, a környezetbarát technológiák, az emberkincs és a tudás. A Közösségi Stratégiai Iránymutatások (CSG)⁶ tartalmazza a természetvédelmet és a fajok védelmét a környezeti jogszabályoknak megfelelően.

Az Európai Regionális Vidékfejlesztési Alapról (ERFA), az Európai Szociális Alapról (ESZA) és a Kohéziós Alapról (KA) szóló javasolt általános rendelet fogalmazza meg az általános elveket, szabályokat és standardokat mindhárom alap megvalósítása tekintetében. Továbbá, minden egyes alapra részletesebb előírások vonatkoznak,

⁶ COM(2005) 299 'A növekedés és a munkahelyek támogatásának kohéziós politikája: Közösségi Stratégiai Iránymutatások, 2007-2013

melyeket három külön rendelkezésben foglaltak össze.

A 2007-2013 közötti programozási időszakra a Bizottság egy fontosabb egyszerűsítést javasolt. A Kohéziós Politika **három alapot** fog tartalmazni: ezek az ERFA, a KA és az ESZA, valamint **három célkitűzést**: 1. Célkitűzés: az ERFA, az ESZA és a KA által finanszírozott 'Konvergencia', 2. Célkitűzés: az ERFA és az ESZA által finanszírozott 'Regionális versenyképesség és foglalkoztatás' és 3. Célkitűzés: az ERFA által finanszírozott 'Területi együttműködés'. A Konvergencia célkitűzés megcélzottjai azok a régióik, melyeken az egy főre jutó GDP kevesebb mint az EU-s átlag 75%-a. Az összes többi régió a 2. célkitűzés potenciális jelöltje.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)

A Bizottságnak a Strukturális és a Kohéziós Alapokról szóló általános rendeletének (COM(2004)492) és az ERFA-ról szóló rendeletének (COM(2004)495) megfelelően.

Célkitűzések

Az ERFA a regionális különbségek csökkentése és a regionális gazdaság strukturális fejlesztésének és kiigazításának

támogatása révén hozzájárul az Európai Unió belüli gazdasági, szociális és területi kohézió megerősítéséhez. Különösen pedig az ERFA feladata a versenyképesség és az innováció erősítése, fenntartható munkahelyek létesítése és a környezetvédelmi szempontból helytálló növekedés segítése.

Az ERFA segítségével számos olyan tételes prioritásra összpontosítja, melyek az EU Kohéziós Alapjának célkitűzéseire reflektálnak (az ERFA rendelet 4., 5. és 6. cikke). Az ERFA általában véve hozzájárul a különböző regionális fejlesztési kezdeményezések (pl. produktív beruházások és infrastruktúrák) finanszírozásához.

Programozás

Az ERFA a 2007–2013 közötti időszakban egy programozási megközelítésnek megfelelően fog működni. Általában a Strukturális és a Kohéziós Alap stratégiai megközelítéseinek és programozásának végrehajtása három lépésben fog történni: 1) Az Európai Tanács létrehozza a **Közösségi Stratégiai Iránymutatásokat** a támogatásokra vonatkozóan, 2) a tagállamok megalkotják **nemzeti stratégiai referencia keretmunkáikat** (NSRK), melyek ismertetik a

Közösség célkitűzéseire való hozzájárulás stratégiáját, 3) a tagállamok előkészítik **működési programjaikat**, melyek meghatározzák az ERFA (valamint az ESZA és a Kohéziós Alap) által érintett konkrét tevékenységeket a tagállamok szintjén. Az NSRF és a működési programok a 2007. január és 2013. december 1. közötti időszakot ölelik fel.

A működési programok azt mutatják be, miként szándékoznak a tagállamok működtetni az ERFA alapokat. Ezért tartalmazzák az Alap általi társfinanszírozásra szánt politikák és prioritások végrehajtásának kereteit. A működési programokban nem szereplő tevékenységeket az ERFA nem támogatja. **Ezért fontos, hogy a működési programok tartalmazzák a Natura 2000 területek kezelésével kapcsolatos tevékenységeket, amennyiben a hatóságok szeretnék ERFA-os társfinanszírozáshoz jutni ezen tevékenységekhez.**

9a. táblázat: Az ERFA végrehajtási folyamatának kulcsfontosságú dátumai

Tevékenység	Dátum
a Strukturális Alapokra vonatkozó Közösségi Stratégia Iránymutatások létrehozása	
A tagállam előkészíti és benyújtja az NSRFs	Amint lehetséges, miután a Közösségi Stratégiai Iránymutatások elfogadásra kerültek.
A tagállam előkészíti és benyújtja az ERFA által érintett működési programok javaslatait	Amint lehetséges, miután a Bizottság döntött az NSRK-ről (Általános Rendelet, 26. cikk) vagy az NSRK bemutatásakor.
A Bizottság a tagállamtól a javasolt program felülvizsgálatát kérheti	
A Bizottság elfogadja a működési programokat	Amint lehetséges, miután a tagállam hivatalosan benyújtotta.
Az ERFA működési programok kezdete	2007. január 1.
A tagállamok jelentést nyújtanak be a Bizottságnak az NSRFs végrehajtásának előrehaladásáról	Az elsőt 2008-ban, az utolsót pedig minden év október 1-ig
Az ERFA működési programok befejeződnek	2013. december 31.

9b. táblázat: Az ERFA-ról szóló rendeletnek a Natura 2000-re vonatkozó alapvető fontosságú cikkei⁷.

Cikk	Szöveg
	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzés
4 (2)	Információs társadalom, beleértve a helyi tartalmak, szolgáltatások és alkalmazások fejlesztését, az on-line közszolgálatok fejlesztését és a hozzáférhetőségük javítását, a segítséget és a szolgáltatásokat az KKV-k számára az információs és kommunikációs technológiák (ICT-k) elfogadásához és hatékony használatához
4 (3)	Környezet, beleértve a hulladékgazdálkodással, a vízellátással, a városi szennyvízkezeléssel és a levegőminőséggel, az integrált szennyezésmegelőzéssel és -ellenőrzéssel, a szennyezett helyek és földterületek rehabilitációjával, a biológiai sokféleség és a természet megóvásával kapcsolatos beruházásokat, az KKV-k segítségét a fenntartható termelési mintázatok kialakításában költséghatékony környezetkezelési rendszerek bevezetésén és a szennyezésmegelőző technológiák adoptálásán keresztül
4 (4)	Kockázatmegelőzés, beleértve a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek készítését és

⁷ Megjegyzendő: ez az útmutató nem használható a ténylegesen publikált rendeletekre való hivatkozás pótlására, amely rendeletek tartalmazzák az Alapok működését meghatározó végső hivatalos szövegeket

Cikk	Szöveg
	végrehajtását
4 (5)	Turizmus, beleértve a természeti és kulturális értékek védelmét a fenntartható turizmus kialakításának lehetősége végett, a kulturális örökség védelmét és gyarapítását a gazdasági fejlődés támogatása céljából, a turizmus nyújtotta szolgáltatások támogatását új, magasabb forgalmi adó alá eső szolgáltatásokon keresztül
4 (6)	Közlekedési beruházások, beleértve a transzeurópai hálózatot és az integrált városi stratégiákat a tiszta városi közlekedésért, melyek hozzájárulnak [...] a környezeti hatások csökkenéséhez
4(7)	Energia, beleértve a transzeurópai hálózatot, mely hozzájárul [...] a környezetvédelmi megfontolások integrálásához, az energiafelhasználás hatékonyságának növeléséhez és a megújuló energiaforrások fejlesztéséhez
4(8)	Oktatási beruházások, melyek hozzájárulnak a régiók vonzerejének és az ottani életminőségnek a növeléséhez
4(10)	Az KKV-k történő beruházások közvetlen támogatása a munkahelyteremtés és -megóvás segítése céljából
	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatással kapcsolatos célkitűzés
5(2)a	Környezet és kockázatmegelőzés, különösen: a szennyezett helyek és földterületek rehabilitációját célzó beruházások ösztönzése, és a biológiai sokféleséghez és a Natura 2000-hez kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztésének támogatása, hozzájárulva ezzel a vidéki területek fenntartható gazdasági fejlődéséhez és diverzifikációjához
5(2)b	Környezet és kockázatkezelés, különösen: az energiafelhasználás hatékonyságának és a megújuló energiaforrások előállításának ösztönzése
5(2)d	Környezet és kockázatkezelés, különösen: a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek és intézkedések megalkotása
5(3)a	Hozzáférés, a nagy városi központokon kívül is, a közlekedéshez és az általános gazdasági érdekeltségű telekommunikációs szolgáltatásokhoz
	Az európai területi együttműködéssel kapcsolatos célkitűzés
6(1)a	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: a vállalkozások támogatása és, különösen az KKV-k, a turizmus, a kultúra és a határokon átnyúló kereskedelem építésével
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: a környezet közös kezelésének és védelmének támogatása
6(1)	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: az izoláció mérséklése a közlekedéshez, az információs és telekommunikációs hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz és a határokon átnyúló vizekhez, hulladékkezelő és energiarendszerekhez való jobb hozzáféréseken keresztül
6(1)d	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: az együttműködés, a kapacitás és az infrastruktúrák közös használatának előmozdítása, különösen az egészségügy, a kultúra és az oktatás területén.
6(2)a	Nemzetek közötti együttműködések létrehozása és gyarapítása, beleértve a tengerparti régiók közötti együttműködést az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül a következő prioritások területén: vízkezelés egyértelmű nemzetek közti dimenziókkal, beleértve a folyók vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természeti erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését
6(2)c	Nemzetek közötti együttműködések létrehozása és gyarapítása, beleértve a tengerparti régiók közötti együttműködést az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül a következő prioritások területén: kockázatkezelés
6(3)	A regionális politika hatékonyságának újbóli megerősítése a hálózatba építés, illetve a regionális és az 5(1) és (2) cikkekben, valamint a 8. cikkben említett témákra összpontosító helyi hatóságok közötti tapasztalatcsere támogatása révén
8	Városi dimenziók: a fizikai környezet rehabilitációja, brownfield redevelopment, és a történelmi és kulturális örökség megőrzése és gyarapítása [...]
9	Gazdasági diverzifikáció a vidéki területeken és a halászatra épülő területeken
10	Természeti hátránnyal küzdő területek: a megközelíthetőség javítása, a kulturális örökséggel kapcsolatos gazdasági tevékenységek támogatása, a természeti

Európai Szociális Alap (ESZA)

A Bizottságnak a Strukturális és a Kohéziós Alapokról szóló általános rendeletére (COM(2004)492) és az ESZA-ról szóló rendeletre (COM(2004)493) vonatkozó javaslatainak megfelelően.

Célkitűzések

Az ESZA támogatja a teljes foglalkoztatottságot célzó folyamatok megvalósítását segítő politikákat és prioritásokat, növeli a munka minőségét és produktivitását, és támogatja a szociális beilleszkedést és kohéziót (az Európai Foglalkoztatási Stratégiában (EES)). Az ESZA különösképpen figyelembe veszi a Közösségnek a szociális beilleszkedésre, az oktatásra és a férfiak és nők közötti egyenlőségre vonatkozó célkitűzéseit. Az ESZA nyújtotta támogatás számos prioritásra összpontosul, melyek az EU Kohéziós Politikájának célkitűzéseit tükrözik (az ESZA-ról szóló rendelet 3. cikke).

Programozás

Az ESZA a 2007–2013 közötti időszakban egy programozási megközelítésnek megfelelően fog működni. A Strukturális és Kohéziós Alapok stratégiai megközelítéseinek és programozásának végrehajtása általánosságban három lépésben fog történni: 1) Az Európai Tanács létrehozza a **Közösségi Stratégiai Iránymutatásokat** a támogatásra vonatkozóan, 2) a tagállamok megalkotják

nemzeti stratégiai referencia keretmunkáikat (NSRK), melyek ismertetik a Közösség célkitűzéseire való hozzájárulás stratégiáját, 3) a tagállamok előkészítik **működési programjaikat**, melyek meghatározzák az ESZA (valamint az ERFA és a Kohéziós Alap) által érintett konkrét tevékenységeket a tagállamok szintjén. Az NSRK és a működési programok a 2007. január 1. és 2013. december 31. közötti időszakot ölelik fel.

Az ESZA működési programjai stratégiai választásokat és prioritásokat fognak tükrözni, ezért korlátozott a hatálya a tevékenységek bevonására. Lehetséges lesz azonban bevonni környezetvédelmi prioritásokat a programokba, és ezek olyan területekhez is kapcsolódhatnak, melyek támogathatják a Natura 2000 végrehajtását (pl. egy tagállam környezetvédelmi kezeléssel kapcsolatos közigazgatásának reformja).

10. táblázat: Az ESZA végrehajtási folyamatának kulcsfontosságú dátumai

Tevékenység	Dátum
a Strukturális Alapokról szóló Közösségi Stratégia Iránymutatások megalkotása	
A tagállamok előkészítik és benyújtják az NSRF-eket	Amint lehet, miután a Közösségi Stratégia Iránymutatások elfogadásra kerültek
A tagállamok előkészítik és benyújtják az ESZA által érintett működési programok javaslatait	Amint lehet, miután a Bizottság döntött az NSRK-ról (Általános Rendelet, 26. cikk) vagy az NSRK bemutatásakor.
A Bizottság kérheti a tagállamoktól a javasolt programok felülvizsgálatát	
A Bizottság elfogadja a működési programokat	Amint lehet, a tagállam szabályszerű benyújtását követően.
A ESZA működési programok elkezdődnek	2007. január 1.
A tagállamok jelentést nyújtanak be a Bizottságnak az NSRF-ek végrehajtásának előrehaladásáról	Első alkalommal 2008-ban, majd minden évben legkésőbb október 1-ig
Az ESZA működési programok befejeződnek	2013. december 31.

11. táblázat: Az ESZA-ról szóló rendelet Natura 2000-re vonatkozó alapvető fontosságú cikkei ⁸.

Cikk	Szöveg
	A konvergenciával és a regionális versenyképességgel és foglalkoztatással kapcsolatos célkitűzések
3(1)a <i>ii</i>	A munkaszervezés innovatív és produktívabb kialakítása és elterjesztése, beleértve a jobb egészséget és biztonságot, a jövőbeni foglalkoztatás és szakértelem előfeltételeinek meghatározását, a különleges foglalkoztatás, a képzés és a munkásoknak nyújtott szolgáltatások támogatásának fejlesztését a vállalat és az ágazat átalakításának kontextusában
	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzés
3(2)b <i>i</i>	Az intézményi kapacitás, a tagállamok közigazgatási szerveinek és a közszolgálatok hatékonyságának erősítése [...]: jó politika és programtervezés, ellenőrzés és értékelés, vizsgálatokon, statisztikákon és szakértői véleményeken keresztül, minisztériumok közötti együttműködés és az érintett állami és magántestületek közötti párbeszéd támogatása
3(2)b <i>ii</i>	Az intézményi kapacitás, a tagállamok közigazgatási szerveinek és a közszolgálatok hatékonyságának erősítése [...]: kapacitásépítés a politikák és a programok végrehajtásához, beleértve, tekintettel a jogszabályok megerősítésére, különösen a kulcsfontosságú szolgálatok, a felügyelőségek és a társadalmi-gazdasági szereplők, beleértve a szociális partnereket és a releváns nem kormányzati szervezeteket, vezetői és személyzeti képzésén és különleges támogatásán keresztül

⁸ Megjegyzendő: ez az útmutató nem használható a ténylegesen publikált rendeletekre való hivatkozás pótlására, amely rendeletek tartalmazzák az Alapok működését meghatározó végső hivatalos szövegeket

Kohéziós Alap

A Bizottságnak a Strukturális és a Kohéziós Alapokról szóló általános rendeletére (COM(2004)492) és a Kohéziós Alapot létrehozó rendeletére (COM(2004)494) vonatkozó javaslatainak megfelelően.

Célkitűzések

A Kohéziós Alap a következő célokra nyújt támogatást:

- 1) Transzeurópai közlekedési hálózatok, különös prioritással az európai érdekeltségű projektek (1692/96/EK határozat);
- 2) A Római Szerződésnek a környezetről szóló politikai és cselekvési program alá eső, a Közösség környezetvédelmi politikája számára meghatározott prioritásai körébe tartozó 174. cikke célkitűzéseinek megvalósítása;

- 3) A fenntartható és világosan megjelölt környezeti előnyökre – mint a hatékony energiafelhasználás és a megújuló energiaforrások, a transzeurópai hálózaton kívül eső közlekedési ágazatban a vasút, a folyami és tengeri hajózás, az intermodális szállítási rendszerek és azok kölcsönös átjárhatósága, a közúti és légi közlekedés működtetése, a tiszta városi közlekedés és tömegközlekedés – alapozva fejleszhető területek.

Programozás

A Kohéziós Alap a 2007–2013 közötti időszakban egy programozási megközelítésnek megfelelően fog működni. A Strukturális és a Kohéziós Alapok stratégiai megközelítéseinek és programozásának végrehajtása

általánosságban két lépésben fog történni: 1) a tagállamok megalkotják **nemzeti stratégiai referencia keretmunkáikat** (NSRK-k), melyek ismertetik a Közösség célkitűzéseire való hozzájárulás stratégiáját, 2) a tagállamok előkészítik **működési programjaikat** (MP-k), melyek meghatározzák az Alap támogatásával végrehajtandó prioritások koherens csoportját. Minden prioritási tengely tartalmaz egy működési csomagot. Az NSRK és a működési programok a 2007. január 1. és 2013. december 31. közötti időszakot ölelik fel. A működési programokat az EK fogadja el.

Nem társfinanszírozhatóak azok a tevékenységek, melyek nem szerepelnek a prioritási tengelyekkel összefüggésben.

12. táblázat: A Kohéziós Alap végrehajtási folyamatának kulcsfontosságú dátumai

Tevékenység	Dátum
Jogszabályalkotási csomag	2006 közepére
Közösségi Stratégiai Iránymutatások	A Tanács fogadja el, miután 2006 őszéig konzultált az Európai Parlamenttel
A tagállamok benyújtják az NSRF-eket	5 hónappal a Közösségi Stratégiai Iránymutatásokat követően
A tagállamok benyújtják működési programjukat	4 hónappal az előzőt követően.

Az informális tárgyalások már megkezdődtek a tagállamokkal a NSRK-ról.

13. táblázat: A Kohéziós Alapról szóló rendeletnek a Natura 2000-re vonatkozó alapvető fontosságú cikkei⁹

Cikk	Szöveg
2 (2)	A Római Szerződésnek a környezetről szóló politikai és cselekvési program alá eső, a Közösség környezetvédelmi politikája számára

⁹ Megjegyzendő: ez az útmutató nem használható a ténylegesen publikált rendeletekre való hivatkozás pótlására, amely rendeletek tartalmazzák az Alapok működését meghatározó végső hivatalos szövegeket

	meghatározott prioritásai körébe tartozó 174. cikke célkitűzéseinek megvalósítása
<p>2 (3)</p> <p>Környezetvédelmi pénzügyi eszközök (LIFE+)</p> <p>A LIFE+ három részből fog állni: LIFE+ Természet és Biodiverzitás, LIFE+ Környezetvédelmi Politika és Kormányzás, illetve LIFE+ Információ és Kommunikáció.</p> <p>Célkitűzések</p> <p>A LIFE+ Természet és Biodiverzitás különleges célkitűzéseit a 4. cikk tartalmazza:</p> <p>'(a) hozzájárulás a Közösségi politika és jogalkotás végrehajtásához a természet és a biológiai sokféleség vonatkozásában [...]; és a Natura 2000 hálózat megvalósításának és további fejlesztésének támogatása, beleértve a part menti és a tengeri élőhelyeket és fajokat;</p> <p>(b) hozzájárulás a Közösség természetvédelmi és a biológiai sokféleségre vonatkozó politikájának és jogalkotásának fejlesztéséhez, vizsgálatához, ellenőrzéséhez és értékeléséhez szükséges tudásbázis konszolidációjához;</p> <p>(c) a természet és a biológiai sokféleség, és az azokra ható faktorok, nyomások és válaszok ellenőrzését és értékelését célzó politikai megközelítések és eszközök megtervezésének és végrehajtásának</p>	<p>és légi közlekedés működtetése, a tiszta városi közlekedés és tömegközlekedés – alapozva támogatása, különös tekintettel a biológiai sokféleség csökkenésének megállítására a Közösség területén 2010-re;</p> <p>(d) a jobb környezetvédelmi kormányzás és az érdekeltek, beleértve a nem kormányzati szervezeteket, szélesebb körű bevonásának támogatása a természetvédelmi és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos politika és jogszabályok megvalósításáról szóló konzultációkba.'</p> <p>Programozás</p> <p>A LIFE+ Alap egy programozási megközelítésnek megfelelően fog működni. A Bizottság több évre szóló stratégiai programot dolgoz ki a 2007–2010 és a 2010–2013 közötti időszakokra. Ezek a programok fogják meghatározni az elsődleges célkitűzéseket, a cselekvés prioritási területeit, az intézkedések típusait és a Közösségi alap által várt eredményeket. Tartalmazniuk kell az egyes tagállamoknak jutó részesedéseket, és jelölniük a költségvetés azon részeit, melyek a központi közvetlen és közvetett irányítás hatálya alá tartoznak. Ezeknek a több éves stratégiai programoknak a keretein belül a tagállamok minden évben éves nemzeti munkaprogramok tervezeteit nyújtják be a</p> <p>közlekedés és tömegközlekedés – alapozva Bizottságnak. Az ezekkel a munkaprogramokkal kapcsolatos elvárásokat a 6. cikk tartalmazza. Fontos, hogy a Natura 2000 területek kezelésével kapcsolatos tevékenységek benne legyenek az éves nemzeti munkaprogramokban, ha a hatóságok az ilyen tevékenységeknek az LIFE+ általi társfinanszírozását szándékoznak igénybe venni.</p> <p>Kivétel a jogosultság alól: A LIFE+ 10. cikke így fogalmaz: 'Ez a rendelet nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket. A más közösségi pénzügyi eszközök többek között az alábbiak: Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap, a Kohéziós Alap, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, a Versenyképességi és Innovációs Keretprogram, az Európai Halászati Alap és a Hetedik Kutatási keretprogram.' Ez azt jelenti, hogy a LIFE+ nem használható fel olyan tevékenységek támogatására, melyek a jelen útmutatóban ismertetett más közösségi alapok jogosultsági körébe esnek.</p>

14. táblázat: A Life+ Alap végrehajtási folyamatának kulcsfontosságú dátumai

Tevékenység	Dátum
A Bizottság összeállítja az első több éves stratégiai programot a 2007-2010 közötti időszakra vonatkozóan, és konzultál a tagállamokkal	A rendelet hatályba lépése után legkésőbb három hónappal el kell fogadni.
A tagállamok benyújtják éves nemzeti munkaprogramjaikat	Az első programot az első több éves stratégiai program elfogadását követően legkésőbb három hónap múlva, a többi 17(2)(b) cikkben található táblázat időpontjainak megfelelően.
A LIFE+ Alap működése kezdetét veszi	2007 közepe környékén.

A LIFE+-ról szóló rendeletnek a Natura 2000-rel kapcsolatos alapvető fontosságú cikke¹⁰.

A LIFE+-ról szóló rendelet Natura 2000-rel kapcsolatos alapvető fontosságú cikke a **3. cikk**, mely ismerteti a jogosultsági kritériumokat a rendelet által támogatható intézkedések és projektek vonatkozásában:

‘... 2. a 6. cikk (1) bekezdésének megfelelően kialakított több éves stratégiai programok által előirányzott intézkedéseknek, a 6. cikk (5) bekezdésének megfelelően elfogadott éves nemzeti munkaprogramoknak és az ezen programok szerint végrehajtott projekteknek meg kell felelniük a következő kritériumoknak. Legyenek:

(a) Közösségi érdekelttségűek azáltal, hogy jelentős mértékben hozzájárulnak a LIFE+ 1.

¹⁰ Megjegyzendő: a kézikönyv nem használandó az aktuális rendeletek helyettesítésére, melyek az Alapok működésének végleges jogi szövegét tartalmazzák.

cikke (2) bekezdésében rögzített általános célkitűzéseinek megvalósításához; és (b) technikailag és pénzügyileg koherensek, megvalósíthatóak és pénzt termelnek.

3. Továbbá, az európai hozzáadott érték biztosítása és az újbóli finanszírozás [...] elkerülése végett az éves nemzeti munkaprogramokban előirányzott intézkedéseknek és az ezen programok szerint végrehajtott projekteknek meg kell felelniük legalább egynek a következő kritériumok közül. Legyenek:

(a) vagy a vadon élő madarak védelméről szóló 79/409/EGK tanácsi határozat vagy a természetes élőhelyek, a vadon élő állatok és növények védelméről szóló 92/43/EGK tanácsi határozat megvalósítását célzó legjobb gyakorlat intézkedések és projektek vagy demonstrációs intézkedések és projektek; vagy

(b) a Közösség környezetvédelmi célkitűzéseivel kapcsolatos innovatív intézkedések és projektek vagy demonstrációs intézkedések és projektek,

beleértve a legjobb gyakorlat technikák, a know-how vagy technológia fejlesztését és elterjesztését; vagy figyelemfelkeltő kampányok és a tűzvédelmi intervenciókba bevont személyek különleges képzése; vagy (c) a Közösségnek az erdők és a környezetvédelmi kölcsönhatások széles bázisú, harmonikus, átfogó és hosszú távú monitorozásával kapcsolatos célkitűzéseinek kialakítására és végrehajtására vonatkozó intézkedések és projektek.’

Továbbá, a jogosultsági korlátokat tartalmazó 10. cikk (fent kifejtve) nagyon fontos.

A 7. Kutatási Keretprogram (7KK)

A Bizottságnak az Európai Közösség kutatási, technológiafejlesztési és bemutatási 7. keretprogramról szóló határozatáról szóló javaslatának megfelelően (2007-2013) (COM(2005) 119).

Célkitűzések

A 7. Kutatási Keretprogram (7KK) tartalmazza a Közösségnek a kutatás és a technológiafejlesztés területén érvényes prioritásait és tevékenységeit a 2007. január 1. és a 2013. december 31. közötti időszakra

vonatkozóan. A 7KK célkitűzései különösképpen támogatják a lisszaboni agenda céljait a Közösség által támogatott kutatási tevékenységeken keresztül.

Egyebek mellett a 7KK támogatni fogja a nemzetközi kutatásokat számos területen, például a környezetvédelem területén (a határozat 2. cikke). A 7KK által érintett alapvető fontosságú környezetvédelmi témák 1) a klímaváltozásokra, az ökológiai, szárazföldi és óceáni rendszerek változásaira vonatkozó előrejelzések 2) a környezeti nyomások és kockázatok, beleértve az egészséget, ellenőrzésének,

megelőzésének és enyhítésének eszközei és technológiai, és 3) a természetes és az ember alkotta környezet megőrzése.

Programozás

A 7KK 2007. január 1. és 2013. december 31. között fog működni. Az egyes projektjavaslatok felhívás révén, kutatók meghívásával kerülnek benyújtásra a keretprogram meghatározott területeire. A felhívásokat az Európai Unió Hivatalos Közlönyében teszik közzé.

15. táblázat: A 7KK megvalósítási folyamatának alapvető fontosságú dátumai

Tevékenység	Dátum
A 7KK elindítása	2006 végén
Az első felhívások a 7KK által érintett javaslatokra és az első 7KK projektek elindítása	2007 elejétől
További felhívások és a 7KK projektek végrehajtásának folytatása	2007-2013
A 7KK befejeződik	2013

16. táblázat: A 7KK-nak a Natura 2000-rel kapcsolatos alapvető fontosságú cikkei ¹¹.

Cikk	Szöveg
2(2) f	Együttműködés: a nemzetközi együttműködés során kivitelezett összes kutatási tevékenység támogatása a következő területeken: Környezet (beleértve a klímaváltozást)
2(2) g	Együttműködés: a nemzetközi együttműködés során kivitelezett összes kutatási tevékenység támogatása a következő területeken: közlekedés (pl. a felszíni közlekedés környezetbarátabbá tétele)

¹¹ Megjegyzendő: ez az útmutató nem használható a ténylegesen publikált rendeletekre való hivatkozás pótlására, amely rendeletek tartalmazzák az Alapok működését meghatározó végső hivatalos szövegeket

5. A NATURA 2000 KEZELÉSI TEVÉKENYSÉGEINEK FINANSZÍROZÁSI LEHETŐSÉGEI

Az alább számos feltételezett nagyarányú természetvédelmi projekt kerül ismertetésre, melyek esetében lehetőség van a Közösségi alapok felhasználására a kezelés többféle aspektusának segítése céljából. A példákban kifejtett különleges intézkedések megtalálhatók a példák után következő táblázatokban. Annak bemutatásával, hogy miként is lehet ezekhez a példákhoz támogatást nyerni, az európai természetvédelmi projekteken részt vevők remélhetőleg felismerik, hogy az új, integrált támogatási megközelítés révén sokféle lehetőség elérhető, de ugyanakkor aktívan keresni is kell a támogatást nyújtó számos forrás között.

1. példa: A barnamedve megóvása a Natura 2000 területeken

A barnamedve (*Ursus arctos*) a legelterjedtebb medvefaj a világon. Masszív, nagy fej, rövid orr, kerek, alig észrevehető fülek, apró szemek, rövid farok és erőteljes felépítésű test jellemzi. Szaporodási rátája alacsony, az emberi tevékenységgel szemben sérülékeny. Mindenevő, nagy területigénnyel, ami sebezhetővé teszi a földhasználat változásaival szemben. A medvék számára legkedvezőbb élőhelyek Európában már eltűntek a fakitermelés és az erdőirtások következtében. A medvék legfontosabb élőhelyeit és az ökológiai folyosókat ezért különösképpen védeni és gondozni kell. De nem csupán a még létező élőhelyek megmaradása a fontos a medvék túlélése szempontjából. Elfogadásuk és a faj adaptív gondozása létfontosságú a fennmaradásukhoz. A nyilvánosság figyelmének felkeltése és ismeretterjesztés szükséges ahhoz, hogy a medvék élőhelyein élő emberek többet tudjanak meg a barnamedve viselkedéséről és ökológiájáról. A mezőgazdasági termelőket ösztönözni kell a hagyományos állattörző módszerek használatára, hogy csökkenteni lehessen az állatállomány tizedelése miatti konfliktusokat.

“A medvék megóvása a Natura 2000 területeken” projekthez esetlegesen szükséges tevékenységek [a tevékenység száma a példák után következő táblázatok megfelelő rubrikájára utal]:

- A medvék megóvásában részt vevő személyek képzése [3., 21. tevékenységek]
- Területhelyreállítás, élőhelyfeljavítás a medvék számára (pl. táplálékként szolgáló növények, mint a gyümölcsfák, ültetése) [13., 15. tevékenységek]
- Az egyes medvék hosszú távú megfigyelése [17., 19. tevékenységek]
- Egyedszámlálás [2. tevékenység]
- Ismeretterjesztés a lakosság számára [20., 21. tevékenység]
- Medvebarát termékek kifejlesztése és gyártása [15., 16. tevékenységek]
- Együttműködés a közeli más medveprojektekkel [20. tevékenység]
- Az infrastruktúrából származó akadályok csökkentése a medvék által használt folyosókon (zöld folyosók, aluljárók) [13. tevékenység]
- A medvék elfogadásáért folytatott intenzív propaganda [20. tevékenység]
- A propaganda értékelése [20. tevékenység]
- Lobbizás és az érintett érdekcsoportok informálása [20. tevékenység]
- Fejlesztések és/vagy korszerű kezelési tervek az érdekeltek bevonásával [5., 8. tevékenységek]
- Kármegelőző intézkedések (elektromos kerítések, őrkutyák) [tevékenység 15, 24]
- Medvebarát pufferzóna kialakítása a területen (mezőgazdasági területen) [15., 16. tevékenységek]
- Tanösvények kialakítása és fenntartása a területen belül [22., 25. tevékenységek]
- A látogatók számára infrastruktúra létesítése (látogatói központok) [25. tevékenység]
- Fajokhoz kapcsolódó infrastruktúra létesítése (elkülönített területek a rehabilitációhoz) [24. tevékenység]
- Kockázatkezelés a területen (erdőtűz elleni intézkedések) [tevékenység 18]

Az erre a projektre vonatkozó intézkedéseket a [medve] szó jelöli a táblázatokban.

2. példa: Megélhetés erdőkből és mezőgazdaságból Natura 2000 területeken

A "megélhetési" terület számos, folyóparton elterülő mezőgazdasági területből, egy túlevelű foltokkal tarkított bükkerdőből és egy forrásokban gazdag nedves területből áll. Az erdő eredeti mintázata szerint idős fákból állt, és klasszikus prokuktivitási szerkezettel rendelkezett. Némely részeket fokozatosan megváltoztattak, hogy a növényzetet egy többszintű erdőre jellemzővé tegyék.

Az erdő más részeit a minőségi fatermelés szolgálatába állították. A maradék erdőterületek egy részét energiatermelésre használják.

Az erdő egy része egy forrásokban bővelkedő nedves területen található. A korábbi túlevelű növényzetet teljesen kiirtották, a vízelvezető csatornákat pedig feltöltötték a kiirtott fák anyagával, hogy helyreállítsák a kezdeti nedvességi szintet. A választott erdészeti megoldás a természetes regeneráció volt, ahol pedig nem nő elég gyorsan a növényzet, megfelelő erdei fajok telepíthetők a hézagok kitöltésére. A növény- és az állatvilág regenerálni tudja magát, és a félig természetes élőhely visszahódítja a területet. Ez a fajta kezelés fenntarthatónak tekinthető, és lehetőséget ad a biológiai sokféleség bővülésére minden területen, ugyanakkor az erdő továbbra is hasznot hajt.

A mezőgazdasági földterületeken évente végeznek betakarítást. Egyes részeken élelemtermelés, másokon takarmánytermelés folyik. Ezeknek a területeknek a kezelésekor figyelembe veszik az agrár-környezetvédelmi intézkedéseket és a hasznos zellélábúak számára élő- és teletelhelyek kialakítását.

A "Megélhetés erdőkből és mezőgazdaságból Natura 2000 területeken" projekthez szükséges tevékenységek [a tevékenység száma a példák után következő táblázatok megfelelő rubrikájára re utal]:

1. Erdészet

- A területhez illő növényzet telepítése különböző fafajok felhasználásával a többszintű erdőszerkezet kialakítása céljából [12. tevékenység]
- Az öreg és elhalt fák megőrzése [12. tevékenység]
- Az élőhelyre káros idegen fajok kontrollja [14. tevékenység]
- A fajok elegyítése (genetikai diverzifikáció) [12. tevékenység]
- Az újonnan ültetett fák közötti változatos távolság [12. tevékenység]
- A forrásos területeken a vízelvezető csatornák megszüntetése [12. tevékenység]
- Az erdőterületek egészségességének/vitalitásának folyamatos ellenőrzése [14. tevékenység]
- Képzési programok a dolgozók számára [21. tevékenység]
- Az infrastruktúra fejlesztése (ösvények kialakítása, a vadállomány ellen védő kerítés építése stb.) [25. tevékenység]

2. Mezőgazdaság

- Pufferzónák kialakítása a területek körül [12. tevékenység]
- Késleltetett kaszálás, a levágott fű teljes elhordása [12. tevékenység]
- A legelők és a kaszálók év közbeni rotációja [12. tevékenység]
- A sövények megőrzése az állatállomány védelme érdekében is [12. tevékenység]
  - Kármegelőző intézkedések (elektromos kerítés, őrzőkutyák) [15., 24. tevékenységek]
  - Medvebarát pufferzóna kialakítása a terület körül (mezőgazdasági területen) [15., 16. tevékenységek]
  - Tanösvények kialakítása és fenntartása a területen belül [22., 25. tevékenységek]
  - A látogatók számára infrastruktúra létesítése (látogatói központok) [25. tevékenység]
  - Fajokhoz kapcsolódó infrastruktúra létesítése (elkülönített területek a rehabilitációhoz) [24. tevékenység]
  - Kockázatkezelés a területen (erdőtűz elleni intézkedések) [18. tevékenység]

3. Információ és kommunikáció

- Kommunikációs és információs kampány a közönség és az iskolák felé, együttműködve a kutatói központokkal [20., 21. tevékenységek]
- Jelzések és figyelmeztető táblák kihelyezése [22. tevékenység]

3. példa: Fenntartható folyókezelés olyan turizmus is jellemezte Natura 2000 területeken, ahol védett hódélőhelyek vannak

A Blueriver Európa legszebb folyói közé tartozik. Egyes szakaszai Natura 2000 területnek minősülnek, mivel az Élőhelyvédelmi Irányelvben felsorol élőhelyek és fajok található ott. Például a hódélőhelyeken kívül sáskák is élnek a kavicsos zátonyon, a folyóval kapcsolatban lévő kisebb tavaknál pedig rengeteg a szitakötő. A gyerekek is szívesen játszanak a folyóparton, ahol rengeteg a felfedeznivaló. A turizmus fellendülőben van, mert a terület gazdag természeti értékekben és számos lehetőséget kínál az olyan tevékenységekre, mint a túrázás, a biciklizés, a rafting, az állatok (pl. hód) megfigyelése stb. A felső szakaszon megépített gátak következtében a folyó áramlási sebessége felgyorsult, ezért fokozatosan mélyül. Ez problémát jelent a folyóhoz kapcsolódó fontos élőhelyek számára. Sok kis tavacska kiszárad, a gyorsabb folyás miatt pedig kevesebb a hordalék is. Ez a sokasodó látogatók miatt megnövekedett nyomást jelent a megmaradt természetes élőhelyekre. A folyó medencéje két tagállam területén húzódik.

A "Fenntartható folyókezelés olyan turizmus is jellemezte Natura 2000 területeken, ahol védett hódélőhelyek vannak" projekthez szükséges tevékenységek: [a tevékenység száma a példák után következő táblázatok megfelelő rubrikájára utal]

- A helyi lakosság ismereteinek bővítése a folyó helyreállításának jobb elfogadása érdekében [20. tevékenység]
- A gátak lebontása/eltávolítása [12. tevékenység]
- Földterületek vásárlása a folyó helyreállításához [23. tevékenység]
- Hallépcsők kialakítása [24. tevékenység]
- Látogatói központ kialakítása [25. tevékenység]
- Tűzrakó helyek kialakítása a folyóhoz közel a turisták számára (az illegális tűzrakások kockázatának minimalizálása céljából) [22. tevékenység]
- Ismeretők készítése a turistáknak [3., 20. tevékenységek]
- Bicikliút kialakítása a folyó mentén [22. tevékenység]
- A szitakötő- és sáskapopulációk monitorozása [17. tevékenység]
- Az endemikus folyami rák kibocsátása [13. tevékenység]
- A halott faállomány védelme az alluviális erdőben [12. tevékenység]

4. példa: A közösséges disznódelfin megóvása

A közösséges disznódelfin (*Phocoena phocoena*) az egyik legkisebb cetfélé, átlagos hossza 1,55 méter, súlya 55 kilogramm. Általában a part menti vizekben él, rendszeresen felbukkan öblökben, torkolatokban és kikötőkben. Populációját a halászat, a vegyi és zajszennyezés, a hajóközlekedés és a táplálék hiánya veszélyezteti. Ismereteink hiányosak a közösséges disznódelfin kulcsfontosságú élőhelyeire vonatkozóan, és az eddig beazonosított területek kezelésére és védelmére is szüksége van. A halászatot arra kell ösztönözni, hogy olyan eszközöket és felszerelést használjanak, mely a minimálisra csökkenti a közösséges disznódelfin véletlen kifogását. Szintén fontos, hogy a delfinek észrevegyék a hálókat, és el tudják kerülni azokat. Ez megoldható például akusztikus elijesztő eszközökkel (pingerek).

"A közösséges disznódelfin megóvása" projekthez szükséges tevékenységek: [a tevékenység száma a példák után következő táblázatok megfelelő rubrikájára utal]:

- A közösséges disznódelfin fontos élőhelyeinek azonosítása és megjelölése [2. tevékenység]
- A delfinek eloszlásának és viselkedésének kutatása [13. tevékenység]
- A delfinek hosszú távú monitorozása [17. tevékenység]
- A delfinek véletlen kifogását a minimálisra csökkentő halászati eszközök kifejlesztése és alkalmazása (halászok és kutatók) [4., 13. tevékenységek]
- A vízminőség javítása, pl. a szennyezés ellenőrzésével [12. tevékenység]
- A delfinek táplálékforrásainak, pl. halak és fejlábúak, védelmét és kezelését célzó vizsgálatok [12. tevékenység]
- A közösséges disznódelfin megóvásában részt vevő dolgozók képzése [13., 21. tevékenységek]
- Együttműködés a szomszédos területeken működő megóvási projektekkel [7. tevékenység]
- Az érdekeltek, pl. halászok, parti őrség informálása és tudásának bővítése [3., 20. tevékenységek]
- A szélesebb nyilvánosság informálása a disznódelfinek iránti figyelem növelése céljából [3., 20. tevékenységek]
- Látogatói központok kialakítása [25. tevékenység]

Az erre a projektre vonatkozó intézkedéseket a [delfin] szó jelöli a táblázatokban.

5. példa: Natura 2000 területeken lévő füves területek kezelése

“Virágözön” – ez a szlogenje a dombvidéken elterülő Flowerhill nevű Natura 2000 helynek. A mezőgazdasági termelők hagyományos és fenntartható módon kezelik a földet. A füves terület nagy része rendkívül száraz, inaktív. Egyes részeit évente egyszer lehet kaszálni. Bizonyos területein kecskével végtetetik a fűnyírást, és noha ezek teje a jó minőségű fű miatt maga is igen jó minőségű, nincs rá olyan mértékű helyi igény, hogy mindet eladhassák. Évekkel ezelőtt néhány gazdálkodó elhatározta, hogy a terület nedvesebb részein fákat telepít. A telepítések egy része satnya maradt, míg más, őshonos fajokból álló részük nagyon jól fejlődésnek indult, a mezőgazdasági termelők pedig tűzifának és faanyagként kitermelték ezeket az erdőket. Nehéz feladat a fiatal mezőgazdasági termelőket meggyőzni arról, hogy ezekkel a hagyományos mezőgazdasági és erdészeti kezelésekkel folytassák továbbra is a területen a munkát. Néhányuk szeretne szőlőt telepíteni, mások már felhagytak a gazdálkodással. Vannak, akik csak mellékfoglalkozásként dolgoznak a száraz füves területek egyes részein, ezért a füves területek bizonyos területeivel senki sem foglalkozik. Ezekben a részeken bokrok és fák nőnek. Néhány ritka szitakötőfajnak fa- és bokormentes száraz élőhelyre van szüksége – ezek a fajok már majdnem teljesen eltűntek a területről.

“A Natura 2000 területeken lévő száraz füves területek kezelése” projekthez szükséges tevékenységek: [a tevékenység száma a példák után következő táblázatok megfelelő rubrikájára utal]:

- Fejlesztési és kezelési terv a száraz füves területekre [activity 5]
- Kecskék vásárlása a fű lelegeltetése céljából [13. tevékenység]
- Közös akol építése a kecskék számára [12. tevékenység]
- Fakerítések építése a száraz füves területek köré [12. tevékenység]
- A nem legeltetett területeken a fű évenként egyszeri géppel történő levágásának ösztönzése [13. tevékenység]
- Fűnyírógép vásárlása a mezőgazdasági termelők számára [12. tevékenység]
- A nem kezelt füves területeken növény bokrok kiirtása [12. tevékenység]
- Az őshonos erdők fenntartható kezelésének ösztönzése [13. tevékenység]
- Bizonyos kisebb infrastruktúrák (autóutak) létrehozása az erdőben és a füves területen [10. tevékenység]
- Konferencia szervezése a füves területek kezelése témában [7. tevékenység]
- Logo tervezése és szlogen alkotása a helyi mezőgazdasági termelők termékei (pl. tej) számára [20. tevékenység]
- Kommunikációs tréning a Natura 2000 területi menedzsernek [21. tevékenység]
- A helyi termékek számára kiállítóhely létrehozása a község házában

6. példa: Folyókezelés mezőgazdasági, akvakultúra és turisztikai tevékenység mellett Natura 2000 területeken

Példánkban folyó szel ketté egy olyan területet, mely gazdag mezőgazdasági parcellákban, gyümölcsösökben, tölvevelű és egyéb erdőkben, halgazdaságokban és a turisták által előszeretettel látogatott területekben. A folyó partján fekvő város kezeletlen szennyvizének egy részét a folyóba vezeti. A vándorló vízi fajok számára kis élőhelyfoltokból felépülő ökológiai folyosókat (stepping stones) alakították ki hozzávetőlegesen 20 km-enként a folyó mentén. Ezeknek a területeknek a közelében az ipari és mezőgazdasági tevékenységet szabályozták, és a hozzáférhetőséget is limitálták. Olyan érzékeny területeken alakították ki őket, melyeket védett fajok használnak (táplálkozásra, pihenésre és párzóhelyként). A folyó és a part különleges növény- és állatvilágát a kutatóközpontokkal, a halászati, hajózási és a földtulajdonosok szervezeteivel együttműködve folyamatosan vizsgálják. Hogy elkerüljék az eróziót és annak következményeit a folyó minőségére, a szomszédos földterületek kezelői fákat és sövényeket telepítenek. A folyó egyes részein halnevelő medencéket alakítottak ki a halgazdaságok számára.

A “Folyókezelés mezőgazdasági, akvakultúra és turisztikai tevékenység mellett Natura 2000 területeken” programhoz szükséges tevékenységek: [a tevékenység száma a következő táblázat megfelelő rubrikájára utal]:

- Várostervezés, szennyvíz-újrafelhasználási projekt [12., 25. tevékenységek]
- A stepping stones területek kezelése és monitorozása [12., 13., 14. tevékenységek]
- A folyó növény- és állatvilágának kezelése és monitorozása [12., 13., 14. tevékenységek]
- Megállapodások a folyó melletti területek tulajdonosaival [12. tevékenység]
- A folyópartot, különösen a stepping stones területek közelében, védő kerítések felállítása [12. tevékenység]
- A dolgozók képzése a halgazdaságok és a folyó környezetvédelmi kezeléséről [20. tevékenység]
- A helyi lakosság ismeretinek bővítése és együttműködés az oktatási intézményekkel [3., 21. tevékenységek]
- Városi gyűlések, konferenciák az érintettekkel [20. tevékenység]
- Halászati és hajózási infrastruktúra, beleértve a mozgáskorlátozottak számára szükséges eszközöket [22. tevékenység]
- Riadórendszer betegségek vagy a vízzel kapcsolatos problémák esetére [17. tevékenység]
- Horgászat/természet üdülési csomagok kialakítása [20. tevékenység]
- Infrastruktúra a turisták számára (pl. hullámtörő gátak, ösvények) [22. tevékenység]

1. tevékenység: A KIVÁLASZTÁSI FOLYAMAT LEFOLYTATÁSA

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
nincs						
EHA						
nincs						

LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetőség	Minden lehetséges	nincs	Nincs általános jogosultság, mivel a csatlakozás idejére késznek kell lennie – kivéve a tengeri területeket.	
7KK						
nincs						

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
nincs				
ESzA				
nincs				
KA				
nincs				

2. tevékenység: TUDOMÁNYOS VIZSGÁLATOK/ ÉLŐHELYLELTÁRAK A TERÜLETAZONOSÍTÁSHOZ

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
52(d)	Szakképzettség megszerzése és ösztönző intézkedés a helyi fejlesztési stratégia előkészítése és végrehajtása céljából	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés		Utalás az 59. cikkre Az 52(d) cikkben említett támogatásnak le kell fednie: (a) az érintett terület vizsgálatait; (b) a területtel és a helyi fejlesztési stratégiával kapcsolatos információkat elősegítő intézkedéseket; [...]	
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területeken belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkre	Helyi fejlesztési stratégia keretében, a helyi akció csoport szintjén az állami/magán társulás felhasználható a területi élőhelyleltár összeállításához, magában foglalhatja a fajszámlálást, lehetővé téve a helyi fejlesztéseket és előmozdítva a jövőbeli ökoturizmus lehetőségeit az érintett területen [medve]
34(j)	A kutatók és a halászati ágazatban működők közötti kapcsolat támogatása;	Halászok, egyéb	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállam által elismert más szervezetek aktív támogatásával...	A halászok és a kutatók közötti partnerség felhasználható a tengeri élővilág vizsgálatára. A halászok által gyűjtött adatok felhasználhatók a környezeti értékeléshez. A halászati adatok felhasználhatók a területről gyűjtött információk listájában [delfin]
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nincs	Nincs általános jogosultság, mivel a csatlakozás idejére késznek kell lennie – kivéve a tengeri területeket.	
7KK						
2(2)(f)	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nemzetek közötti együttműködés	Kontextus: kutatás – további részletekért Környezet témában utalás az 1. mellékletre	Támogathat egy határokon átnyúló összehasonlítási vizsgálatot a hasonló helyeket illetően. Az összegyűjtött információ használható a prioritási területek azonosítására. A vizsgálat kialakíthatja a területazonosítás egy jobb módszerét (pl. a csatlakozó államokban)

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
Nincs				
ESzA				
Nincs				
KA				
Nincs				

3. tevékenység: A KEZDETI INFORMÁCIÓS ÉS REKLÁMANYAGOK ELŐKÉSZÍTÉSE

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
20(a)(i)	Szakmai képzés és információs tevékenységek, beleértve a tudományos ismeretek és innovatív gyakorlatok terjesztését a mezőgazdaságban, az élelmiszeripari és erdészeti szektorban foglalkoztatottak számára	Mezőgazdasági termelők, erdészek	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	21. cikk: A támogatás nem vonatkozhat a közép vagy felsőfokon mezőgazdasági vagy erdészeti ismereteket oktató programok vagy rendszerek keretein belül folyó kurzusokra.	A medvebarát gazdálkodási és erdészeti módszereket ismertető oktatási anyagok összeállítása mezőgazdasági termelők és erdészek számára [medve].
52(a)(iii)	A turizmussal kapcsolatos tevékenységek ösztönzése	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 55. cikkre	A természeti turizmust célzó broszúrák gyártása, különösképpen reflektálva az egyes Natura 2000 területekre, vagy a nemzeti vagy regionális hálózatokra. [folyó]
52(c)	Képzési és információs intézkedés a 3. tengely által lefedett területeken működő gazdasági szereplőkre vonatkozóan.	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 58. cikkre	Képzési kurzusok magán túravezetők részére a védett területek jobb megismerése és a velük kapcsolatos tudatosság fokozása végett, illetve információk a magán falusi üdültetést szervezők számára
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 57. cikkre	Kiállítások rendezése a természeti örökségekről és a hagyományos földhasználatról a Natura 2000 területekhez kapcsolódóan Szakképzés a védett területek kezelői számára a kulturális területek természeti értékeiről/a földhasználat hagyományos formáiról
52(d)	Szakképzettség megszerzése és ösztönző intézkedés a helyi fejlesztési stratégia előkészítése és végrehajtása céljából	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 59. cikkre	Képzési anyagok előállítás a Natura 2000 előnyeiről, a Natura lehetséges hatásairól a helyi fejlődésre – szólhat a helyi fejlesztési stratégiáért felelős dolgozóknak és az állami-magán partnerségek helyi fejlesztésében részt vevő szereplők regionális vagy nagyobb hálózatához.
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területeken belül)	Minden vidéki terület	Helyi fejlesztési stratégia által meghatározott különleges körülhatárolt szubregionális vidéki területen belül kell lennie	Utalás a 61-65. cikkekre	Helyi fejlesztési stratégiákon alapuló területfejlesztés, mely megmagyarázza a Natura szociális és gazdasági előnyeit a megfelelő Leader projekteket támogatása érdekében, melyek anyagot szolgáltatnak a vidéki területek kapacitásépítéséhez, pl. az ökoturizmus nyújtotta lehetőségek fejlesztéséhez.

EHA						
26(1)(a)	A tevékenységek diverzifikálása többszörös munkahelyek támogatása céljából a halászok számára;	Halászok	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Nincs	Információval való ellátás a tengeri és part menti ökoturizmus fejlődésének előmozdítása érdekében, pl a halászok oktatása a helyi jellegzetes fajok felismerésére.
26(1)(c)	Átképzési rendszerek a tengeri halászaton kívüli foglalkozások céljából;	Halászok	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Nincs	Képzési információk a tengeri területekre és fajokra vonatkozóan a helyi ökoturizmus előmozdítása érdekében; képzési rendszerek a Natura 2000 által érintett halászoknak az ágazatból való kilépésének támogatása érdekében.
34(i)	A szakmai ismeretek fejlesztése; vagy új képzési módszerek és eszközök létrehozása;	Halászok, egyéb	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállam által elismert más szervezetek aktív támogatásával...	A halászok megismertetése új, a Natura 2000 területek természetkezelésével kompatibilis halászati módszerekkel, például kevés hatással bíró vagy alternatív eszközökkel [delfin]
41(1)(b)	A gazdasági tevékenységek átalakítása és átírnyítása, különösen az ökoturizmus támogatásával, feltéve hogy ezek a tevékenységek nem növelik a halászatot;	A halászati vagy az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Utalás a 40 cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Oktatási és információs anyagok előállítása a Natura 2000 lehetséges hozzájárulásáról a tengeri és a part menti területek gazdasági tevékenységeihez – szemináriumok szervezése az ökoturizmus irányába történő diverzifikációban érdekelt halászok számára.
41(1)(c)	A tevékenységek diverzifikálása a többszörös foglalkoztatottság támogatásán keresztül, hogy a halászok számára a halászati ágazaton kívüli munkahelyeket lehessen létrehozni	A halászati vagy az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Utalás a 40 cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	
41(1)(i)	Szakértelem megszerzése és a helyi fejlesztési stratégia előkészítésének és megvalósításának előmozdítása.	Közigazgatási szervek KKV-k, egyéb	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Utalás a 40 cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Oktatási anyagok előállítása a Natura 2000 előnyeiről (tengeri és part menti régiókban), a Natura lehetséges hatásairól a helyi fejlődésre – ide tartozhat a helyi fejlesztésekben részt vevők regionális vagy szélesebb hálózatának fejlesztése

LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	minden lehetséges	minden lehetséges	Nincs	Nincs általános jogosultság, mivel a csatlakozás idejére késznek kell lennie – kivéve a tengeri területeket..	
7KK						
Nincs						

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA¹²				
4(3)	A regionális gazdasági szerkezetek modernizálásának és diverzifikálásának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: gazdasági diverzifikáció/modernizálás (pl. kapacitásépítés)	Tágabb (például) ökoturizmussal kapcsolatos projekten belül támogatható a kezdeti reklámanyagok készítése.
4(5)	Turizmus , beleértve a természeti és kulturális értékek védelmét a fenntartható turizmus kialakításának lehetősége végett, a kulturális örökség védelmét és gyarapítását a gazdasági fejlődés támogatása céljából, a turizmus nyújtotta szolgáltatások támogatását új, magasabb forgalmi adó alá eső szolgáltatásokon keresztül	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: A turizmus támogatása/fejlesztése	Támogatható a turizmus számára információs forrást jelentő anyagok, pl. brosúrák, térképek előállítására.
4(8)	Oktatási beruházások , melyek hozzájárulnak a régiók vonzerejének és az ottani életminőségnek a növeléséhez	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		A Natura 2000 területekkel kapcsolatos oktatási anyagok előállítása, melyeket helyi iskolákban használnak fel egy nagyobb ismeretterjesztési kezdeményezés részeként. [delfin, agrár-vízi]
4(10)	Beruházások közvetlen támogatása a munkahelyteremtéshez és -megóváshoz hozzájáruló KKV-k-be	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: Munkahelyteremtés (pl. turizmus)	Turizmussal kapcsolatos KKV-k – információs források előállítása.
6(1)a	A vállalkozások és, különösen, az KKV-k, a turizmus, a kultúra és a határokon átnyúló kereskedelem fejlesztésének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködés érdekében (lásd a 19. cikket)	Kontextus: Munkahelyteremtés (pl. turizmus)	Határokon átnyúló projektek esetében támogatható a Natura területek szélesebb hálózatával kapcsolatos információk nyújtása a turizmus számára; a Naturával kapcsolatos termékek eladása stb.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek segítése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet védelmének és közös kezelésének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködés érdekében (lásd a 19. cikket)	Kontextus: a foglalkoztatási kezdeményezések és képzések fejlesztése	Információt tartalmazhat a vízgyűjtő-kezelésről, part menti területekről és/vagy vizes élőhelyekről, mivel ezek különösképpen relevánsak a határokon átnyúló kezelések vonatkozásában.
6(2)a	A tengerparti régiók közötti együttműködés az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül: vízkezelés egyértelmű transznacionális dimenziókkal, beleértve a folyók vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természeti erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködés érdekében (lásd a 19. cikket)	A területeknek folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/tengerparti területekkel kell kapcsolatban lenniük	Lehetőségeket jelenthet a hatóságok számára a kapacitásépítéssel és a hálózatba építéssel kapcsolatos termékek előállítására – tapasztalatok megosztása, a régi tagállamok "mentori tevékenysége" az újak felett, a regionális területkezelés hálózatának fejlesztése.
6(3)	A hálózati munka, valamint a Natura 2000-re és a biológiai sokféleségre fókuszáló regionális és helyi hatóságok közötti tapasztalatcsere támogatása, beleértve a hálózati programok együttműködését; a vizsgálatokkal, az adatgyűjtéssel és a Közösségen belüli fejlődési irányokkal kapcsolatos megfigyeléseket és elemzéseket.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködés érdekében (lásd a 19. cikket)		
ESZA				
3(1)aii	A dolgozók és a vállalkozások növekvő alkalmazhatósága, pl. a különleges foglalkoztatások fejlesztése, a dolgozók képzése és támogató szolgáltatások számukra a társaságok és szektorok átalakításának kontextusában.		Kontextus: Munkahelyteremtés (pl. ágazátalakítás esetén)	A munkahelyteremtési projektekben oktatási anyagok állíthatók elő azok számára, akik Natura területekre vagy azokkal kapcsolatos vállalkozásokba kerülnek dolgozni.

¹² Az ERFA finanszírozás célzottjai a produktív beruházások (pl. infrastruktúra). A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorta egy szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
3(2)bi	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a jó politika- és programtervezés területén , ellenőrzés és értékelés vizsgálatokon, statisztikákon és szakértői véleményeken keresztül, minisztériumok közötti együttműködés és az érintett állami és magántestületek közötti párbeszéd támogatása	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Lehetőségeket jelenthet a hatóságok számára a kapacitásépítéssel és a hálózatba építéssel kapcsolatos termékek előállítására – tapasztalatok megosztása, a régi tagállamok "mentori tevékenysége" az újak felett, a regionális területi kezelés hálózatának fejlesztése. Lehetőségek magas stratégiai szinten és működési szinten.
3(2)bii	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a kapacitásépítésben a politikák és programok végrehajtása végett	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		
KA				
Nincs				

4. tevékenység: KÍSÉRLETI PROJEKTEK

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területeken belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	Kísérleti közösségi részvétel a természetkezelésben, oktatási tervezetben, a turizmus fellendítésére vagy a Natura területek körüli területek fejlesztésére irányuló tervezetben. Beépítendő a helyi fejlesztési
EHA						
26(1)(a)	A tevékenységek diverzifikálása többszörös munkahelyek támogatása céljából a halászsok számára;	halászsok	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Nincs	Kísérleti eljárás a halászsok által vezetett ökoturizmus fejlődésének ösztönzésére, beleértve valamennyi képzést az ügyfélszolgálat, az üzleti menedzsment területén, és amely a halászat csökkenéséhez és az erőforrások fenntarthatóbb használatához vezet.
26(1)(c)	Átképzési rendszerek a tengeri halászaton kívüli foglalkozások céljából;	halászsok	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Nincs	Kísérleti eljárás a halászsok által vezetett ökoturizmus fejlődésének ösztönzésére, beleértve valamennyi képzést az ügyfélszolgálat, az üzleti menedzsment területén, és amely a halászat csökkenéséhez és az erőforrások fenntarthatóbb használatához vezet.
34(a)	Fenntartható hozzájárulás a források jobb kezelése vagy megóvása érdekében;	Halászsok, egyebek	part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Kísérleti eljárás a halászsok által vezetett ökoturizmus fejlődésének ösztönzésére, beleértve valamennyi képzést az ügyfélszolgálat, az üzleti menedzsment területén, és amely a halászat csökkenéséhez és az erőforrások fenntarthatóbb használatához vezet.
34(b)	A szelektív halászati módszerek vagy felszerelések támogatása, és a véletlen fogások csökkentése;	Halászsok, egyebek	part menti, tengeri, szárazföldi vizek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Az új természetbarát halászati eszközök kipróbálása, annak felmérésére, hogy milyen hatást gyakorolnak a véletlen fogásokra és a Natura 2000 területein belüli megfelelően használhatóak-e. [delfin]
34(c)	A hátrahagyott halászati felszerelések begyűjtése a tengerfenékről a fantomhalászat elleni küzdelem részeként;	Halászsok, egyebek	part menti, tengeri, szárazföldi vizek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Kísérleti vállalkozás az eszközöknek a bizonyos Natura 2000 területekről történő eltávolítására.
34(g)	Az akvakultúra területek kialakítása, helyreállítása vagy feljavítása;	Halászsok, egyéb	part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Kísérleti természetbarát akvakultúra technikák, pl. madarak költőterületeinek fejlesztése.
34(i)	A szakmai ismeretek fejlesztése; vagy új képzési módszerek és eszközök kialakítása;	Halászsok, egyebek	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Kísérleti oktatási terv halászsok számára a Natura 2000 területekről, a közösségek számára nyújtott előnyökről és a turizmus nyújtotta lehetőségekről.
34(j)	A tudósok és a halászati ágazatban dolgozók közötti partnerség erősítése;	Halászsok, egyebek	Tengerparti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Kísérleti terv a kutatók és a halászsok közötti együttműködés segítésére, pl. olyan adatgyűjtési és elemzési projektek támogatása, melyek hasznosak a Közösség számára és a Natura 2000 terület kezelésében.

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EHA						
38(2)(b)	Kísérleti projektek: a kezelési tervek és a halászati odaítélési tervek vizsgálatára használt tesztek alkalmassá tétele – beleértve, ha szükséges, halásztól mentes zónák kialakítását – arra, hogy a biológiai és gazdasági következmények és a kísérletes újratelepítés értékelhető legyenek	Halászsok, egyebek, KKV-k	part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	38(1) gazdasági operátor, elismert kereskedelmi társaság vagy bármely más, a tagállam által a célra kijelölt kompetens testület által kivitelezendő kísérleti projektek, partnerségben egy tudományos vagy technológiai testülettel.	Különböző kezelési rendszerek által érintett Natura területen kívül és belül a halállomány felmérésére irányuló projekt.
38(2)(c)	Kísérleti projektek: módszerek kifejlesztése és tesztelése a választható eszközök gyarapítása, a véletlen fogások számának, a hulladék mennyiségének vagy a környezetre tett hatásnak a csökkentése érdekében, különösen a tengerfeneket illetően	Halászsok, egyebek, KKV-k	part menti, tengeri, szárazföldi vizek,	Nincs	38(1) gazdasági operátor, elismert kereskedelmi társaság vagy bármely más, a tagállam által a célra kijelölt kompetens testület által kivitelezendő kísérleti projektek, partnerségben egy tudományos vagy technológiai testülettel.	Az új természetbarát halászati eszközök kipróbálása, annak felmérésére, hogy milyen hatást gyakorolnak a véletlen fogásokra és a Natura 2000 területein belül megfelelően használhatóak-e..
41(1)(c)	A tevékenységek diverzifikálása a halászsok számára a többszörös munkahelyek támogatásán keresztül a halászati ágazaton kívüli munkahelyek létrehozása révén	A halászati vagy az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Kísérleti tervet a halászsok által vezetett ökoturizmus fejlődésének ösztönzésére, beleértve valamennyi képzést az ügyfélszolgálat, az üzleti menedzsment és/vagy a Natura terület kezelését illetően.
LIFE+						
Nincs						
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és az ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	minden lehetőség	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nemzetek közötti együttműködés	Kontextus: kutatás	Kutatási projekt új kezelési módszerek vizsgálatára, pl. füves területek kezelési rendszereinek összehasonlítása Európa-szerte annak meghatározására, melyik jobb az őshonos lepkék és molyok számára.
2(2)g	Téma: közlekedés (pl. a felszíni közlekedés környezetbarátabbá tétele)	minden lehetőség	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nemzetek közötti együttműködés	Kontextus: a közlekedési infrastruktúra adaptálásának/megvalósításának kutatása a Natura területekre tett hatás csökkentése érdekében	Kutatás a kevés hatással bíró közlekedési infrastruktúra hatékonyságáról, pl. az aluljárók hatásának vizsgálata a hullőkre.

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA ¹³				
4(3)	A regionális gazdasági struktúrák modernizálásának és diverzifikációjának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Szennyezett területek kísérleti rehabilitációja üzleti létesítmények kialakítása végett a helyreállított élőhely mentén – pl. új erdős területek/vizes élőhelyek fejlesztése/vízkezelés biztosítása, melyek előnyt jelentenek a Natura 2000 terület szomszédságában lévő élőhelyeknek és fajoknak.
4(4)	Kockázatmegelőzés , beleértve a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek készítését és végrehajtását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: fejlesztési tervek és intézkedések a kockázatkezelésben	Kísérleti élőhelyrekonstrukció az erdőtüz szempontjából alacsony kockázatú őshonos növényfajok telepítésével (nagy területeken); vagy vizes élőhelyek helyreállítása, torkolati vagy part menti vizekben élő fajokkal az áramlás mérséklésére és az erózió jelentette kockázat csökkentésére. Lehetőség szerint nagyobb projektcontextusba helyezendő.
4(7)	Energia, beleértve a transzeurópai hálózatot, mely hozzájárul a környezetvédelmi megfontolások integrálásához , az energiafelhasználás hatékonyságának növeléséhez és a megújuló energiaforrások fejlesztéséhez	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: megújuló energiaforrások	Támogathatók kísérleti projektet például annak vizsgálatára, hogy az árterületek helyreállítása és kezelése mennyire használható elektromosság előállítására, vagy annak vizsgálatára, hogy természetvédelmi területeken élő kisléptékű biomaszra növényeknek milyen előnyei vannak. Regionális contextusában támogathatók a megújuló energiaforrások használatára irányuló tervek.
4(8)	Oktatási beruházások , melyek hozzájárulnak a régiók vonzerejének és az ottani életminőségnek a növeléséhez	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: szélesebb oktatási keret	Fejlesztési és kísérleti oktatási program a környezettudatosság növelése és az életminőség fokozása céljából.
5(2)b	Prioritás: Környezet és kockázatmegelőzés, különösen az energiafelhasználás hatékonyságának és a megújuló energiaforrások előállításának ösztönzése	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatással kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: megújuló energiaforrások	Támogathatók kísérleti projektet például annak vizsgálatára, hogy az árterületek helyreállítása és kezelése mennyire használható elektromosság előállítására, vagy annak vizsgálatára, hogy természetvédelmi területeken élő kisléptékű biomaszra növényeknek milyen előnyei vannak.
5(2)d	Környezet és kockázatmegelőzés : a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek és intézkedések megalkotását.	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatással kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: fejlesztési tervek és intézkedések a kockázatkezelésben	Kísérleti élőhelyrekonstrukció az erdőtüz szempontjából alacsony kockázatú őshonos növényfajok telepítésével (nagy területeken); vagy vizes élőhelyek helyreállítása, torkolati vagy part menti vizekben élő fajokkal az áramlás mérséklésére és az erózió jelentette kockázat csökkentésére. Lehetőség szerint nagyobb projektcontextusba helyezendő.
6(1)a	A vállalkozások ösztönzése és, különösen az KKV-k, a turizmus, a kultúra és a határokon átnyúló kereskedelem fejlesztése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: munkahelyteremtés (pl. turizmus)	Kísérleti ökoturizmus hálózat, beleértve a Natura 2000 területekre fókuszáló határokon átnyúló együttműködést.

¹³ Az ERFA finanszírozás célzottjai a produktív beruházások (pl. infrastruktúra). A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorta egy szélesebb fejlesztési contextusba kell integrálni.

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		Kísérleti munkahelyteremtési tervzet Natura 2000 területeken, a régióban a környezetvédelmileg fenntartható munkalehetőségek fejlesztésének kontextusában.
6(1) end	Továbbá, a határokon átnyúló munkaerőpiacok integrációjának, a helyi foglalkoztatási kezdeményezéseknek, az egyenlő lehetőségeknek, valamint a képzési és szociális bevonásnak a támogatása , és az emberi erőforrások és a kutatási és műszaki fejlesztési létesítmények megosztása.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		Kísérleti határokon átnyúló munkaerőpiac természetvédelmi szakemberek számára a szakértelem megosztásának és a források használatának megkönnyítése céljából. A fenntartható és környezetbarát foglalkoztatás mindenre kiterjedő fejlesztésének kontextusában.
6(2)a	A tengerparti régiók közötti együttműködés az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül: vízkezelés egyértelmű transznacionális dimenziókkal, beleértve a folyók vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természetes erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/partmenti területhez	Környezetvédelmileg fenntartható vízgyűjtő-kezelés kísérleti projektje, beleértve Natura 2000 terület kezelését. Tartalmazhatja a Natura területről származó ökoszisztémák nyújtotta szolgáltatások figyelembe vételét, és kísérleti gazdasági eszközöket az ezekből származó előnyök megfelelő megbecsülésének elősegítésére.
6(3)	A hálózati munka és a tapasztalatcsere támogatása a biológiai sokféleségre és a Natura 2000-re összpontosító regionális és helyi hatóságok között, beleértve együttműködési hálózati programokat; olyan tevékenységeket mint a vizsgálatok, az adatgyűjtés és a Közösségen belüli fejlesztési irányzatok megfigyelése és elemzése.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		Kísérleti program a Natura 2000 kezelésében részt vevő hatóságok képzésére és szaktudásuk egymás közötti megosztására
9	Gazdasági diverzifikáció a vidéki területeken és a halászatra épülő területeken , beleértve: a mezőgazdasági és a halászati ágazaton kívüli új gazdasági tevékenységek kialakítását; a turizmus és a vidék nyújtotta szórakozási lehetőségek fejlesztését	Kizárólag vidéki területek és a halászártól függő területek	Kontextus: gazdasági diverzifikáció	Kísérleti ökoturizmus kezdeményezés, beleértve a volt halászok által működtetett bálna- és tengerimadár-figyelést.
10	A megközelíthetőséget javító, a kulturális örökséggel kapcsolatos gazdasági tevékenységeket támogató és fejlesztő, a természetes erőforrások fenntartható hasznosítását támogató és a turizmus ágazatát ösztönző beruházások finanszírozása.	Kizárólag a természeti hátránnyal sújtott területek.		Kísérleti ökoturizmus kezdeményezés, beleértve a kulturális és természeti örökségek leírását és a hozzájárulást pl. a környezetileg érzékeny part menti területeken az örökséget képező területen áthaladó új bicikli- és sétautak kialakításának támogatásához, beleértve a Natura 2000 területeket és a természeti hátránnyal küzdő látogatói területeket.
ESZA				
Nincs				
KA¹⁴				

¹⁴ A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorlta egy szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
2(2)	A Római Szerződés 174. cikkének célkitűzéseinek megvalósítása egybeesik a Közösség környezetvédelmi politikája által a környezetről szóló politikai és cselekvési program alatt meghatározott prioritásokkal.	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Támogathatók kis kísérleti projektek nagyobb fejlesztési projektek mentén – pl. ökológiai folyosók kialakítása a halak számára gátépítések során.
2(3)	Olyan területek, melyek fenntartható módon fejleszthetők, és egyértelmű környezeti előnyökkel rendelkeznek, pl. az energiafelhasználás hatékonysága, megújuló energiaforrás és közlekedési ágazat.	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: megújuló energiaforrással és közlekedéssel kapcsolatos infrastruktúra és beruházás	Természetbarát/alacsony kockázatú közlekedési folyosók kialakításának új, kísérleti módszerei (pl. új technológia a felül- és aluljárók képzésére). Kizárólag egy nagyobb közlekedéshálózati projekt keretein belül végrehajtható.

5. tevékenység: KEZELÉSI TERVEK, STRATÉGIÁK ÉS TERVEZETEK ELŐKÉSZÍTÉSE

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	57: Az 52. cikk (b) bekezdésének (iii) pontjában említett támogatásnak le kell fednie: (a) a Natura 2000 területekkel vagy más, nagy természeti értékkel bíró területekkel kapcsolatos megővási és kezelési tervek kidolgozását, környezettudatos cselekvéseket és beruházásokat, a természeti örökség fenntartásával, helyreállításával és fejlesztésével, valamint a nagy természeti értékkel bíró területek fejlesztésével társítva [...]	Támogatható bármely vidéki területen belüli nagyobb terület kezelési terveinek kialakítása - pl. erdős nemzeti park, vizes élőhely, folyómenti területek. Bevehető művelés alatt álló földterületek kezelése is. [virágok]
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területeken belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	A helyi akciócsoportok bevonhatják a területkezelési tervek kialakítását mint a helyi fejlesztési stratégia célkitűzéseit. Olyan projektek alakíthatók ki a továbbiakban, melyek ösztönzik a környezetileg érzékeny élőhelyek fenntartható kezelését.
EHA						
Nincs						
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	minden lehetséges	minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk). Kizárólag akkor jogosult, ha megfelel a 3. cikkben meghatározott hozzáadott értékeknek és kritériumainak és az 1. melléklet intézkedéseinek.	
7KK						
Nincs						

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA ¹⁵				
4(4)	Kockázatmegelőzés , beleértve a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek készítését és végrehajtását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: kockázatkezelési tervek és intézkedések t	Támogatható kezelési tervek kialakítása, de kizárólag olyan területeken, ahol a Natura 2000 terület kezelése alapvető fontosságú a kockázatmegelőzés szempontjából (pl. árvízvédelem).
5(2)d	Környezet és kockázatmegelőzés: a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek és intézkedések megalkotása.	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatással kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: kockázatkezelési tervek és intézkedések	Támogatható kezelési tervek kialakítása, de kizárólag olyan területeken, ahol a Natura 2000 terület kezelése alapvető fontosságú a kockázatmegelőzés szempontjából (pl. árvízvédelem).
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: önálló Natura terület egy nagyobb hálózat részeként	Támogatható a területek határokon átnyúló hálózatának vagy egyedi határon átnyúló terület kezelési terveinek kialakítása (pl. folyómedencék, part menti zónák). Kizárólag szélesebb regionális fejlesztési tervek keretein belül. [medve]
6(2)a	A tengerparti régiók közötti együttműködés az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül: vízkezelés egyértelmű transznacionális dimenziókkal, beleértve a folyók vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természetes erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/part menti területhez	
6(2)c	Tengerparti területek kockázatmegelőzése , beleértve a tengeri biztonság támogatását és az áradás, a tenger és a szárazföldi vizek szennyeződése elleni védekezést, az erózió, a földrengések és a lavinák megelőzését, illetve az ellenük való védekezést.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/part menti területhez	Támogatható kezelési tervek kialakítása, de kizárólag olyan területeken, ahol a Natura 2000 terület kezelése alapvető fontosságú a kockázatmegelőzés szempontjából (pl. árvízvédelem).
ESzA				
3(2)bi	Az intézményi kapacitás, a tagállamok közigazgatási szervei és a közszolgálatok hatékonyságának erősítése a jó politika- és programtervezés területén , ellenőrzés és értékelés vizsgálatokon, statisztikákon és szakértői véleményeken keresztül, minisztériumok közötti együttműködés és az érintett állami és magántestületek közötti párbeszéd támogatása	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Támogatható a kezelési tervek kidolgozásáért felelős közigazgatási dolgozók kapacitásépítése (különálló területek vagy a területek regionális hálózatai).
KA				
Nincs				

¹⁵ Az ERFA finanszírozás célzottjai a produktív beruházások (pl. infrastruktúra). A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorolta egy szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

6. tevékenység: KEZELÉSI TERVEK, STRATÉGIÁK ÉS TERVEZETEK ELŐKÉSZÍTÉSE

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területi típusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
52(d)	Szakképzettség megszerzése és ösztönző intézkedés a helyi fejlesztési stratégia előkészítése és végrehajtásának céljából.	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 59. cikk (e) bekezdésére	
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	A helyi fejlesztési stratégiával összefüggésben, területspecifikus Natura kezelőszervek alapíthatók, esetleg mint állami/magán partnerségek.
EHA						
Nincs						
LIFE+						
Nincs						
7KK						
Nincs						

Alap	Leírás	Területi megkorlátások	Megjegyzések/ egyéb megkorlátások	Példák
ERFA¹⁶				
4(3)	A regionális gazdasági struktúrák modernizálásának és diverzifikációjának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Támogatható regionális kezelőtestületek alakítása a biológiai sokféleség fenntartható használatának és a természetvédelem támogatása céljából.
6(1)d	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: az együttműködés, a kapacitás és az infrastruktúrák közös használatának előmozdítása, különösen az egészségügy, a kultúra és az oktatás területén..	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: határokon átnyúló kiterjedt hálózatba építési kezdeményezések	Támogatható határokon átnyúló kezelőtestületek alakítása – hozzájárulhat a Natura területek kezeléséhez, de az egészség, a kultúra, az oktatás stb. szempontjából
6(2)a	A tengerparti régiók közötti együttműködés az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül: vízkezelés egyértelmű transznacionális dimenziókkal, beleértve a folyókák vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természeti erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: határokon átnyúló kiterjedt hálózati kezdeményezések. A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/part menti területhez	Alapítható a határokon átnyúló folyómedencék/vizes élőhelyek/part menti zónák kezeléséért felelős határokon átnyúló testület. Elsősorban a víztömegek kezelésére és/vagy kockázatkezelésre vonatkozóan, de ennek részeként bevonható Natura terület kezelése is.
6(2)c	Tengerparti régiók kockázatmegelőzése , beleértve a tengeri biztonság támogatását és az áradás, a tenger és a szárazföldi vizek szennyeződése elleni védekezést, az erózió, a földrengések és a lavinák megelőzését, illetve az ellenük való védekezést.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: határokon átnyúló kiterjedt hálózati kezdeményezések. A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/part menti területhez	
ESZA				
3(2)bi	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a jó politika- és programtervezés területén , ellenőrzés és értékelés vizsgálatokon, statisztikákon és szakértői véleményeken keresztül, minisztériumok közötti együttműködés és az érintett állami és magántestületek közötti párbeszéd támogatása	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		A közigazgatási rendszerek/szervek átalakítása a regionális környezetvédelmi kezelésekre megfelelő szerkezetének kialakítása céljából (beleértve a Natura 2000 kezelést).
Nincs				

¹⁶ Az ERFA finanszírozás célzottjai a produktív beruházások (pl. infrastruktúra). A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorta egy szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

7. tevékenység: KONZULTÁCIÓ ÉS HÁLÓZATBA ÉPÍTÉS – NYILVÁNOS ÜLÉSEK, HÁLÓZATBA ÉPÍTÉS, MEGBESZÉLÉSEK A FÖLDTULAJDONOSOKKAL

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
52(d)	Szakképzettség megszerzése és ösztönző intézkedés a helyi fejlesztési stratégia előkészítése és végrehajtásának céljából.	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés		Utalás az 59. cikkre	Támogatható a hálózatba építés és a kapacitásépítés, amennyiben kapcsolható a helyi fejlesztési stratégia egy környezetvédelmi célkitűzéséhez.
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területeken belül)	Minden vidéki terület		Utalás a 61-65. cikkre.	Támogatható a hálózatba építés regionális vagy szélesebb alapon (a helyi fejlesztési tervekkel kapcsolatosan) a legjobb gyakorlat átvételének ösztönzése céljából. Használható (például) a Natura kezelésében részt vevő vidéki közösségek tapasztalatainak megosztására; a kereskedelmi és társadalmi lehetőségekre történő rávilágításra; vagy a földtulajdonosok informálására. [virágok]
EHA						
34(i)	A szakmai ismeretek fejlesztése; vagy új képzési módszerek és eszközök kialakítása;	Halászsok, egyéb	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Előmozdíthatja az információt szétosztó hálózatok kialakítását, hogy a kevés hatással bíró halászati technikákkal/természetbarát akvakultúrákkal stb kapcsolatos információ mindenkihez eljusson.
34(j)	A tudósok és a halászati ágazatban dolgozók közötti partnerség erősítése;	Halászsok, egyéb	Tengerparti, tengeri, szárazföldi vizek, coastal, vizes élőhelyek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Támogatható a kutatók részvétele a halászati hálózatokban és a halászat/tudomány partnerségek kialakítása.
41(1)(h)	A halászati ágazatban dolgozók régiók közötti és a nemzetek közötti együttműködésének támogatása, különösen a legjobb gyakorlat elterjesztése révén	Közigazgatási szervek, KKV-k, egyéb	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Támogatható a régióon belüli és a nemzetek közötti hálózatba építés a természetbarát halászati gyakorlatokkal, és a halászsok és az akvakultúra ágazatban dolgozók Natura 2000-re vonatkozó szerepével kapcsolatosan. [delfin]
41(1)(i)	Szakértelem megszerzése és a helyi fejlesztési stratégia előkészítésének és megvalósításának előmozdítása	Közigazgatási szervek, KKV-k, egyéb	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Támogatható a hálózatba építés és a kapacitásépítés amennyiben kapcsolható a helyi fejlesztési stratégia egy környezetvédelmi célkitűzéséhez.

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	minden lehetőség	minden lehetőség	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk). A jogosultság akkor él, ha megfelel a 3. cikkben található hozzáadott érték kritériumoknak és az 1. melléklet intézkedéseinek.	
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	minden lehetőség	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nemzetek közötti együttműködés	Kontextus: kutatási projekt részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges	A Natura kezelésére vonatkozó kutatási projektbe bevehető az érintettekkel való konzultáció; a kezelési gyakorlatok elfogadhatóságának, a Natura területekből származó előnyöknek a felmérése stb.

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA ¹⁷				
4(3)	A regionális gazdasági struktúrák modernizálásának és diverzifikációjának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges	Támogatható regionális hálózatba építés a pozitív tapasztalatok megosztására a Natura területek gazdasági előnyeinek kommunikálása céljából.
4(4)	Kockázatmegelőzés , beleértve a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek készítését és végrehajtását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges (kockázatkezelés)	Támogatható hálózatba építés a 'Natura hozzájárulása a kockázatkezeléshez' témával kapcsolatosan. Tartalmazhatja a szomszédos földtulajdonosokkal való megbeszéléseket.
4(5)	Turizmus , beleértve a természeti és kulturális értékek védelmét a fenntartható turizmus kialakításának lehetősége végett, a kulturális örökség védelmét és gyarapítását a gazdasági fejlődés támogatása céljából, a turizmus nyújtotta szolgáltatások támogatását új, magasabb forgalmi adó alá eső szolgáltatásokon keresztül	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges (turizmus)	Támogatható hálózatba építés a regionális turisztikai terv kialakításának segítése, beleértve a Natura 2000 nyújtotta előnyök és lehetőségek megvitatását helyi és regionális szinten.
4(8)	Oktatási beruházások , melyek hozzájárulnak a régiók vonzerejének és az ottani életminőségnek a növeléséhez	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges (oktatás)	Regionális hálózatba építés és konzultáció a Natura 2000 hálózatot oktatóforrásként felhasználó környezeti oktatásról

¹⁷ Az ERFA finanszírozás célzottjai a produktív beruházások (pl. infrastruktúra). A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorolta egy szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
4(10)	Közvetlen beruházások a munkahelyteremtéshez és – megóvához hozzájáruló KKV-kba	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges (munkahelyteremtés)	A Natura 2000 területeken aktív KKV-k hálózatba építése, a tapasztalat megosztása és a munkahelyteremtésben részt vevő helyi és regionális szereplők bevonása.
5(2)a	Környezet és kockázatkezelés elsődlegessége, különösen: a szennyezett helyek és földterületek rehabilitációját célzó beruházások ösztönzése, és a biológiai sokféleséghez és a Natura 2000-hez kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztésének támogatása, hozzájárulva ezzel a vidéki területek fenntartható gazdasági fejlődéséhez és diverzifikációjához	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges	Ide sorolható a Natura 2000 területek infrastruktúrájának kialakítására hatással lévő helyi érintettekkel való konzultáció.
5(2)d	Környezet és kockázatmegelőzés: a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek és intézkedések megalkotása.	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges (kockázatkezelés)	Támogatható hálózatba építés a 'Natura hozzájárulása a kockázatkezeléshez' témával kapcsolatosan. Tartalmazhatja a szomszédos föltulajdonosokkal való megbeszéléseket
6(1)a	A vállalkozások ösztönzése és, különösen az KKV-k, a turizmus, a kultúra és a határokon átnyúló kereskedelem fejlesztése	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges	Támogatható hálózatba építés a regionális turisztikai terv kialakításának segítése, beleértve a Natura 2000 nyújtotta előnyök és lehetőségek megvitatását helyi és regionális szinten.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges	Segítheti a fenntartható környezetkezelésre, az oktatásra és/vagy a természetvédelemre, beleértve a Natura 2000 kezelését, vonatkozó regionális tervek elkészítésére irányuló határokon átnyúló hálózatok kialakítását.
6(1)d	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: az együttműködés, a kapacitás és az infrastruktúrák közös használatának előmozdítása, különösen az egészségügy, a kultúra és az oktatás területén:..	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: határokon átnyúló kiterjedt oktatási kezdeményezések (oktatás)	
6(1)end	Továbbá, a határokon átnyúló munkaerőpiacok integrációjának, a helyi foglalkoztatási kezdeményezéseknek, az egyenlő lehetőségeknek, valamint a képzési és szociális bevonásnak a támogatása , és az emberi erőforrások és a kutatási és műszaki fejlesztési létesítmények megosztása.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: projekt/kezdémenyezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges	Támogathatja a határokon átnyúló hálózatba építés a regionális emberi erőforrásoknak Natura 2000 célokra való hatékony felhasználásának lehetővé tételére végett

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
6(2)a	A tengerparti régiók közötti együttműködés az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül: vízkezelés egyértelmű transznacionális dimenziókkal, beleértve a folyókó vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természeti erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: as a part of the project/initiative when stakeholder engagement is needed. A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/tengerparti területhez	Támogatható a folyómedencékre/vizes élőhelyekre/part menti területekre, beleértve a Natura 2000 kezelésének aspektusait, vonatkozó határokon átnyúló kezelési tervekkel és/vagy kockázatkezelési tervekkel kapcsolatos konzultáció és hálózatba építés
6(2)c	Tengerparti területek kockázatmegelőzése , beleértve a tengeri biztonság támogatását és az áradás, a tenger és a szárazföldi vizek szennyeződése elleni védekezést, az erózió, a földrengések és a lavinák megelőzése, illetve a védekezés ellenük.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért követelmény (lásd a 19. cikket)	Kontextus: as a part of the project/initiative when stakeholder engagement is needed (risk prevention). A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/tengerparti területhez	
6(3)	A hálózati munka és a tapasztalatcsere támogatása a biológiai sokféleségre és a Natura 2000-re összpontosító regionális és helyi hatóságok között, beleértve együttműködési hálózati programokat; olyan tevékenységeket mint a vizsgálatok, az adatgyűjtés és a Közösségen belüli fejlesztési irányzatok megfigyelése és elemzése.	'Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		Támogatható a Natura 2000 kezelésével kapcsolatos nagy hálózatok kialakítása a tapasztalat, a szakértelem és az információ megosztása céljából. Segíthető a regionális együttműködés, a mentori tevékenység és a kapacitásépítés az 'új' tagállamok számára.
8	A fizikai környezet rehabilitációja , pl. a történelmi és kulturális örökség megőrzése és gyarapítása a vállalkozók, a helyi foglalkoztatás és a közösségi fejlesztések támogatása céljából		Kontextus: projekt/kezdeményezés részeként, mikor az érdekelték részvállalása is szükséges. Követelmény: városi dimenziók.	Támogatható a közösségi/érintett konzultáció olyan városi Natura 2000 területekről, melyek egy kiterjedtebb városi rehabilitációs projekt által érintett területen belül találhatóak.
9	A vidéki területek és a halásztól függő területek gazdasági diverzifikációja: a mezőgazdasági és a halászati ágazaton kívüli, új gazdasági tevékenységek fejlesztése; a turizmus és a vidék nyújtotta szórakozási lehetőségek fejlesztése.	Kizárólag vidéki területek és a halásztól függő területek.	Kontextus: projekt/kezdeményezés részeként, mikor az érdekelték részvállalása is szükséges (gazdasági diverzifikáció)	Támogatható az olyan egykori halászok hálózatba építése, akik most kerülnek be a Natura terület kezelésébe vagy Natura 2000 területi vonatkozású tevékenységbe (pl. ökoturizmus) kezdtek.
10	A megközelíthetőséget javító, a kulturális örökséggel kapcsolatos gazdasági tevékenységeket támogató és fejlesztő, a természetes erőforrások fenntartható hasznosítását támogató és a turizmus ágazatát ösztönző beruházások finanszírozása.	Kizárólag a természeti hátránnyal sújtott területek.	Kontextus: projekt/kezdeményezés részeként, mikor az érdekelték részvállalása is szükséges	Természeti hátránnyal küzdő területek hálózatba építése azon tapasztalatok és ötletek megosztására, hogy miként tud a Natura 2000 hozzájárulni a régió gazdasági növekedéséhez.
ESZA				
3(2)bi	Az intézményi kapacitás, és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a jó politika- és programtervezés területén , ellenőrzés és értékelés vizsgálatokon, statisztikákon és szakértői véleményeken keresztül, minisztériumok közötti együttműködés és az érintett állami és magántestületek közötti párbeszéd támogatása	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Az állami és a magán testületek, a minisztériumok, a közigazgatási szervek, a közszolgálatok stb. közötti hálózatba építés a környezeti kezelés, és különösen a Natura 2000 vonatkozásában.
3(2)bii	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a kapacitásépítésben a politikák és programok végrehajtása végett	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdeményezés részeként, mikor az érdekelték részvállalása is szükséges	

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
KA ¹⁸				
Nincs				

¹⁸ A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorta szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

8. tevékenység: A KEZELÉSI TERVEK, STRATÉGIÁK ÉS TERVEZETEK FELÜLVIZSGÁLATA

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és gyarapítása	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	57: Az 52. cikk (b) bekezdésének (iii) pontjában említett támogatásnak le kell fednie: (a) a Natura 2000 területekkel vagy más, nagy természeti értékkel bíró területekkel kapcsolatos megóvási és kezelési tervek kidolgozását, környezettudatos cselekvéseket és beruházásokat, a természeti örökség fenntartásával, helyreállításával és fejlesztésével, valamint a nagy természeti értékkel bíró területek fejlesztésével társítva [...]	
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	Támogatható tervezetek felülvizsgálata, ahol ez releváns a helyi fejlesztési célokkal - pl. a kezelési tervek átnézése abból a célból, hogy alkalmassá váljanak a közösségi részvételre és az oktatási lehetőségekre történő nagyobb koncentrációra (partnerségben az illetékes hatóságokkal).
EHA						
Nincs						
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	minden lehetséges	minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk). A jogosultság akkor él, ha megfelel a 3. cikkben található hozzáadott érték kritériumoknak és az 1. melléklet intézkedéseinek.	
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl. a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nemzetek közötti együttműködés	Kontextus: kutatás	A területek és a Natura hálózat jövőbeni kezelésébe bevonni szánt eredeti kezelési tervek és fejlesztési elképzelések hatékonyságának meghatározását célzó kutatási programok. [medve]

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA¹⁹				
4(4)	Kockázatmegelőzés , beleértve a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek készítését és végrehajtását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: kockázatkezelési tervek és intézkedések kialakítása	A Natura területi tervek áttekintése a regionális kockázatkezeléshez való hozzájárulás szempontjából.
5(2)d	Környezet és kockázatkezelés: a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek és intézkedések megalkotása	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: kockázatkezelési tervek és intézkedések kialakítása	A Natura területi tervek áttekintése a regionális kockázatkezeléshez való hozzájárulás szempontjából.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: különálló Natura területek egy szélesebb hálózat részeként	A határokon átnyúló szinergiákat célzó tervek áttekintése - pl. a szomszédos országok határának közelében fekvő területekre (pl. folyómedencék, part menti területek) vonatkozó tervek áttekintése.
6(2)a	A tengerparti régiók közötti együttműködés az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül: vízkezelés egyértelmű transznacionális dimenziókkal, beleértve a folyók vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természeti erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/part menti területhez	
9	A vidéki területek és a halásztól függő területek gazdasági diverzifikációja: a mezőgazdasági és a halászati ágazaton kívüli, új gazdasági tevékenységek fejlesztése; a turizmus és a vidék nyújtotta szórakozási lehetőségek fejlesztése.	Kizárólag vidéki területek és a halásztól függő területek.	Kontextus: gazdasági diverzifikáció	A Natura 2000 kezelési tervek felülvizsgálata az ökoturizmushoz és átalakulás után a mezőgazdasági vagy halász közösségek részvételéhez való hozzájárulásuk szempontjából
ESZA				
Nincs				
KA²⁰				
Nincs				

¹⁹ Az ERFA finanszírozás célzottjai a produktív beruházások (pl. infrastruktúra). A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorta egy szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

²⁰ A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorta szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

9. tevékenység: A KEZELŐTESTÜLETEK FENNTARTÁSI KÖLTSÉGEI

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
52(d)	Szakképzettség megszerzése és ösztönző intézkedés a helyi fejlesztési stratégia előkészítése és végrehajtása céljából.	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 59. cikk (e) bekezdésére	
EHA						
Nincs						

LIFE+						
Nincs						
7KK						
Nincs						

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA ²¹				
Nincs			A támogatás nem elérhető folyamatos tevékenységek számára.	
ESzA				
Nincs			A támogatás nem elérhető folyamatos tevékenységek számára.	
KA				
Nincs			A támogatás nem elérhető folyamatos tevékenységek számára.	

²¹ Az ERFA finanszírozás célzottjai a produktív beruházások (pl. infrastruktúra). A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorta egy szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

10. tevékenység: A NYILVÁNOS HOZZÁFÉRÉSHEZ ÉS A TERÜLETEK HASZNÁLATÁHOZ SZÜKSÉGES LÉTESÍTMÉNYEK FENNTARTÁSA

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
36(a)(iv)	Agrár-környezetvédelmi kifizetések	mezőgazdasági termelők, gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 39. és az 51. cikkre. A kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell vennie a keresztmegerleltetést és a nemzeti törvényhozás bizonyos kötelező előírásait.	A nyilvános hozzáférés támogatása bevehető az agrár-környezeti intézkedésekbe, a kifizetéseknek része lehet pl. a nyilvános, műveletlenül maradó ösvények biztosítása olyan területen, ahol az nem szükséges a keresztmegerleltetéshez.
36(b)(v)	Erdészeti-környezetvédelmi kifizetések	Magán erdők tulajdonosok, községek	Erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre	Utalás a 47. és az 51. cikkre. A kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell vennie a keresztmegerleltetést.	A nyilvános hozzáférés támogatása bevehető az erdészeti-környezetvédelmi intézkedésekbe, a kifizetés tartalmazhat az ösvények, hidak stb. fenntartására szánt összegeket.
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és gyarapítása	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	57: Az 52. cikk (b) bekezdésének (iii) pontjában említett támogatásnak le kell fednie: (a) a Natura 2000 területekkel vagy más, nagy természeti értékkel bíró területekkel kapcsolatos megővási és kezelési tervek kidolgozását, környezettudatos cselekvéseket és beruházásokat, a természeti örökség fenntartásával, helyreállításával és fejlesztésével, valamint a nagy természeti értékkel bíró területek fejlesztésével társítva [...]	
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	A helyi fejlesztési stratégia keretein belül a nyilvános hozzáféréshez szükséges felszerelések fenntarthatóak az oktatás, az ökoturizmus vagy a környezeti előny elősegítése céljából.
EHA						
41(1)(b)	A gazdasági tevékenységek átalakítása és átirányítása, különösen az ökoturizmus támogatásával, feltéve hogy ezek a tevékenységek nem növelik a halászatot;	A halászati vagyahoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Felhasználható a nyilvános hozzáféréshez szükséges felszerelések fenntartására vagy feljavítására part menti területeken az ökoturizmus fejlődésének elősegítése céljából
41(1)(e)	A kis halászterületekkel és a turizmussal kapcsolatos infrastruktúra támogatása a kis halász közösségek segítése céljából	Közigazgatási szervek, KKV-k, egyéb	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Támogatható turizmushoz kapcsolódó nyilvános hozzáférési infrastruktúra bármely Natura területen, ahol a hozzáférés előnnyel jár megcélzott közösségek számára (pl. az ökoturizmussal kapcsolatos tevékenységek növekedése).

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
------	--------	--------------	----------------	------------------------	----------------------------------	--------

LIFE+						
Nincs						
7KK						
Nincs						

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA ²²				
4(3)	A regionális gazdasági struktúrák modernizálásának és diverzifikációjának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		A nyilvános hozzáférés számára szükséges infrastruktúra fenntartása/modernizálása, pl. sétautak javítása [virágok]
5(2)a	Környezet és kockázatkezelés elsődlegessége, különösen: a szennyezett helyek és földterületek rehabilitációját célzó beruházások ösztönzése, és a biológiai sokféleséghez és a Natura 2000-hez kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztésének támogatása, hozzájárulva ezzel a vidéki területek fenntartható gazdasági fejlődéséhez és diverzifikációjához	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatással kapcsolatos célkitűzések régiói		
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		
ESZA				
Nincs				
KA				

²² Az ERFA finanszírozás célzottjai a produktív beruházások (pl. infrastruktúra). A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorolta egy szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
Nincs				

11. tevékenység: ÁLLANDÓ SZEMÉLYZETI KÖLTSÉGEK

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területi típusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
EHA						
Nincs						

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területi típusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	minden lehetséges	minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk). A jogosultság kizárólag 5(5)(b) cikkben rendelkezett körülmények között él, és csak akkor, ha a tevékenységek megfelelnek a 3. cikkben meghatározott az EU hozzáadott értékek kritériumainak.	
7KK						
Nincs						

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA ²³				
Nincs			A támogatás nem elérhető folyamatos tevékenységek számára.	
ESzA				
Nincs			A támogatás nem elérhető folyamatos tevékenységek számára.	
KA				
Nincs			A támogatás nem elérhető folyamatos tevékenységek számára	

²³ Az ERFA finanszírozás célzottjai a produktív beruházások (pl. infrastruktúra). A Natura 2000-rel/Natura területekkel kapcsolatos tevékenységeket gyakorta egy szélesebb fejlesztési kontextusba kell integrálni.

12. tevékenység: TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉS – ÉLŐHELYEK

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
36(a)(i)	Természeti hátrány miatti kifizetések a gazdálkodóknak hegyvidéki területeken	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre.	Utalás a 37. cikkre. Kizárólag az UAA-ra vonatkozik Utalás a 1782/2003 rendeletről szóló 51. cikkre. Ez kompenzációs kifizetés, és nem kapcsolódnak hozzá környezetvédelmi megfelelési kritériumok a kötelező kezelési elvárásokban (mely tartalmazza a Madárvédelmi és az Élőhelyvédelmi Irányelveket) foglaltakon és az 1. pillér kifizetéseivel társuló GAEC standardokon kívül (mely tartalmazhatja a fenntartás minimális szintjére vonatkozó standardokat). Az egyetlen egyéb elvárás a kifizetésben részesült gazdálkodóval szemben az, hogy folytassa a gazdálkodást legalább további öt éven át. A természetvédelmi kezelés ezért a gazdálkodó által folytatott gazdálkodási tevékenység típusától fog függeni.	A kifizetések felhasználhatóak a hagyományos külterjes fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok – pl. legeltetés alpesi réteken vagy nyílt sztyeppréteken – támogatására azokban a régiókban, ahol ez szükséges az értékes élőhelyek fenntartásához. Megjegyzendő, hogy ehhez semmilyen környezetvédelmi megfelelési kritérium nem kapcsolódik a keresztmegerleltetéshez kapcsolódókon kívül. Ezért fontos, hogy ezeket a kifizetéseket egyeztessék az agrár-környezetvédelmi tervezetekkel vagy tanácsadó tevékenységgel annak biztosítása céljából, hogy a legmegfelelőbb területkezelési tevékenység kerüljön alkalmazásra. [virágok]
36(a)(ii)	Természeti hátrány miatti kifizetések a gazdálkodóknak nem hegyvidéki területeken	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre.	Utalás a 37. cikkre. Kizárólag az UAA-ra vonatkozik. Utalás a 1782/2003 rendeletről szóló 51. cikkre és a fent említett megjegyzésre a környezetvédelmi megfelelésről.	
36(a)(iii)	Natura 2000 kifizetések és a 2000/60/EK határozattal kapcsolatos kifizetések;	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre.	Utalás a 38. cikkre. Kizárólag a rendelkező tevékenységekre és az UAA-ra vonatkozik. A felmerülő kiadások és a kieső bevételek miatti kifizetések. Utalás a 1782/2003 rendeletről szóló 51. cikkre.	Számos felhasználási lehetőség kínálkozik: pl. időszakos kaszálás, az új vízvezeték rendszerek korlátozása, a sövények kezelésével kapcsolatos elvárások. A cselekvések a Madárvédelmi és az Élőhelyvédelmi Irányelv megvalósításáért felelős nemzeti hatóság által végrehajtandó területkezelési tervekhez fognak függeni. A gazdálkodó/földtulajdonos a felmerülő költségekért anyagi kompenzációban részesül, pl. a kisebb állománysűrűség betartása miatt kiesett jövedelemért. A környezetvédelmi előnyök ezért függenek a területkezelési tervtől, mivel kapcsolódnak ehhez a Natura 2000-es kifizetéshez [agrifor, agrár-víz].
36(a)(iv)	agrár-környezetvédelmi kifizetések	Mezőgazdasági termelők, gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 39. és az 51. cikkre. A kifizetésben részesülőknek tekintetbe kell venni a keresztmegerleltetést és a nemzeti törvényhozás bizonyos kötelező előírásait. A kifizetéseket olyan intézkedésekre kell fordítani, melyek túlmutatnak a keresztmegerlelésen. A kifizetések a kiesett bevételekért és a felmerülő költségekért járnak, nem lehetnek például ösztönző jellegűek.	A medvék számára táplálékot jelentő növényekkel fedett, az erdős élőhely határának közelében fekvő területek fenntartására fordított kifizetések. [medve] A tagállamok számára több lehetőség kínálkozik és agrár-környezetvédelmi tervezetek dolgozhatnak ki a különböző regionális elvárásoknak való megfelelésre. Mivel az agrár-környezetvédelmi kifizetéseket környezetvédelmi célkitűzések megvalósítására szánták, támogathatók velük

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
						azok, akik kompenzációs kiemlésekben részesülnek a 36. cikk (a) bekezdésének I pontja, a 36. cikk (a) bekezdésének ii pontja és a 36. cikk (a) bekezdésének iii pontján keresztül. Az agrár-környezetvédelmi tervezetek előirányozhatók kulcsfontosságú Natura 2000 területek között fekvő mezőgazdasági területeken, hogy a vadon élő állatok számára a fontos élőhelyeket összekötő ökológiai folyosók legyenek kialakíthatók. [agrifor, agrár-vízi]
36(a)(vi)	A nem produktív beruházások támogatása [mezőgazdasági terület]	mezőgazdasági termelők gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 41. cikkre.	Ideiglenes kerítések felállítása a kaszálás, a nyilvános hozzáférés vagy más mezőgazdasági tevékenység korlátozása céljából; a kecskék számára aklok építése [virágok]; Kerítések építése az állatállomány távoltartására a vízi utaktól [agri-aqua]
36(b)(i)	Mezőgazdasági terület első erdősítése	Minden lehetséges	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	A kifizetendő összegek a kedvezményezett kategóriától függenek – utalás a 43. cikkre. Lefedi a létesítési és a fenntartási költségeket 5 évre és a kiesett bevétel miatti kifizetést legfeljebb 15 évre. Az egyszer már erdősített terület a továbbiakban valószínűleg nem lesz jogosult a mezőgazdasági üzemek egységes támogatására. Utalás az 51. cikkre – a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegtérítést.	Támogatható az őshonos erdők helyreállítása, ahol ezek eltűntek; kapcsolódhat a Natura 2000 területek összefüggő hálózatának kialakítását elősegítő egyéb helyreállítási projektekhez (Élőhelyvédelmi Irányelv, 10. cikk). A biológiai sokféleség megővését nagyon körültekintően kell kezelni az erdősítési tervek kialakítása során, mivel egy területnek a biológiai sokféleségből származó értéke lecsökkenhet az erdősítés következtében, attól függően, hogy milyen fajokkal történt a helyettesítés. Az erdősített terület jogosult lehet erdészeti-környezetvédelmi kifizetésre a fenntartható erdőkezelés biztosítása végett. Az erdősített terület elősegítheti a vadon élő állatvilág számára ökológiai folyosók kialakítását Natura területek között.
36(b)(ii)	Agrár-erdészeti rendszerek első kialakítása mezőgazdasági területen	mezőgazdasági termelők	mezőgazdasági terület	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre	Utalás a 44. cikkre. Kizárólag a létesítési költségeket fedi le. Ezért szükséges a folyamatos fenntartást biztosítani, például egy agrár-környezetvédelmi rendszeren keresztül. Kérdés, hogy az agrár-erdészeti rendszerek is jogosultak lesznek-e a mezőgazdasági üzemek egységes támogatására. E célból a tagállamoknak biztosítaniuk kell a terület folyamatos mezőgazdasági használatát (a hektáronként ültethető fák max. mennyisége...)	Lehetővé teheti a hagyományos agrár-erdészeti rendszerek, mint a dehesa/montado helyreállítását olyan területeken, ahol ezek elvesztek. Megjegyzendő: A biológiai sokféleség megővését nagyon körültekintően kell kezelni az erdősítési tervek kialakítása során, mivel egy területnek a biológiai sokféleségből származó értéke lecsökkenhet az erdősítés következtében, attól függően, hogy milyen fajokkal történt a helyettesítés.

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területi típusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
36(b)(iii)	Nem mezőgazdasági terület első erdősítése	minden lehetséges	Egyéb szárazföldi terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre A 45. cikk utal az elhagyott gazdaságokra is.	Utalás a 45. cikkre: a támogatás a területtípustól és a kedvezményezett kategóriától függően változik.	Elősegítheti az őshonos erdők helyreállítását azokon a területeken, ahol ezek eltűntek – figyelembe veendő, hogy egyes területtípusok (pl. lápok) erdősítése természetvédelmi szempontból nem feltétlenül kívánatos.
36(b)(iv)	Natura 2000 kifizetések; [erdők]	Magán erdőtulajdonosok, és azok társulásai	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre. A területeket ki kell jelölni - utalás az 50. cikkre.	Utalás a 46. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőknek tekintetbe kell venni a keresztmegtérítést. Kifizetés a felmerülő költségekért és kiesett bevételért.	Az öreg erdők helyreállítása: nagy védett területek kialakítása és kezelése (50 ha-nál nagyobb) erdészeti kezelés nélkül.
36(b)(v)	Erdészeti-környezetvédelmi kifizetések	Magán erdőtulajdonosok községek	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre	Utalás a 47. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőknek tekintetbe kell venni a keresztmegtérítést	A pusztuló/öreg fák megtartása a szelektíven kitermelt erdőkben, hektáronként 10%-os kitermeléssel; a fák között nagy távolságok tartása; a telepített fajok elegyítése [folyó, agrifor]
36(b)(vi)	Az erdészeti potenciál helyreállítása és megelőző cselekvések bevezetése;	minden lehetséges	erdők	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	Utalás a 48. cikkre	A megelőző cselekvések tartalmazhatják őshonos fák telepítését, ahol azok ellenállóak a tűzzel szemben.
36(b)(vii)	A nem produktív beruházások támogatása [erdők]	minden lehetséges	erdők	Nincs	Utalás a 49. cikkre Erdészeti-környezetvédelmi kifizetésekhez kell kapcsolódnia.	A kis, növényzettel bíró tavacsok létesítésének támogatása erdős területeken
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése	minden lehetséges	Nem területspecifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 57. cikkre. A természeti örökség fenntartásával, helyreállításával és fejlesztésével és a nagy természeti értékkel bíró területek fejlesztésével kapcsolatos beruházások.	A helyi vizes élőhelyek helyreállítása a vízi utak módosításán és a növényzet erősítésén keresztül. [agrár-vízi]
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	A helyi élőhelyek kezelése a helyi fejlesztési terv célkitűzéseinek előmozdítása céljából, pl. a vízi utak megtisztítása a hódok visszatelepítésének elősegítése végett a 'zöld víziutak' kampány részeként [agrár-vízi]
EHA						
28(1)(b)	Olyan akvakultúra módszerek bevezetése, melyek alapján csökkentik a környezetre tett negatív hatást vagy erősítik a pozitívát, összehasonlítva a hagyományos eljárásokkal az akvakultúra ágazatban;	KKV-k	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	28(2) A beruházások célzottjai mikro- és kisvállalkozások lehetnek	A támogatás segítheti az akvakultúra ágazatban dolgozókat az alacsony/semmilyen kémiai anyagot nem igénylő technológiák használatában, ami tisztább víziutakhoz és magasbb természeti értékeket eredményez folyásirányban. [agrár-vízi]

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területi típusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
28(1)(c)	A gazdasági és társadalmi szerkezet és a környezet megóvása és fejlesztés szempontjából is fontos hagyományos akvakultúra tevékenységek támogatása;	KKV-k	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	28(2) A beruházások célzottjai mikro- és kisvállalkozások lehetnek.	A fontos élőhelyet képviselő hagyományos halastavak fenntartásának támogatása. [agrár-víz]
29(2)(a)	Olyan akvakultúra formák, melyek védelmet és fejlődést jelentenek a környezet, a természetes erőforrások, a genetikai sokféleség a területkezelés és az akvakultúra zónák hagyományos tulajdonságai tekintetében;	halászok	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	Kizárólag akvakultúra területek, kompenzálhatja a Natura területen való fekvést - lásd (4)(d)	
29(2)(d)	A Natura 2000 területeknek a 92/43/EGK irányelvnek megfelelő kijelöléséből származó különleges környezeti korlátozásokkal kompatibilis fenntartható akvakultúrák	halászok	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	Kizárólag akvakultúra területek, kompenzálhatja a Natura területen való fekvést - lásd (4)(d)	
34(a)	Fenntartható hozzájárulás a források jobb kezelése vagy megóvása érdekében;	halászok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Biotermelési standardok bevezetése, a Natura területekről (ahol a bioakvakultúra kompatibilis a területi célkitűzésekkel) származó biotermékek marketingje.
34(c)	A hátrahagyott halászati felszerelések begyűjtése a tengerfenékről a fantomhalászat elleni küzdelem részeként;	halászok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	A halászati felszerelések eltávolítása védett tengeri területekről, ami az élőhely minőségének növeléséhez vezet
34(g)	Akvakultúra területek kialakítása, helyreállítása vagy fejlesztése;	halászok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	A fennálló élőhelyek fejlesztése akvakultúra területek tökéletesítésén keresztül - pl. vízinvényzet telepítése.
34(j)	A tudósok és a halászati ágazatban működők közötti partnerség erősítése;	halászok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Felhasználható új élőhelykezelési intézkedések kialakításának elősegítésére, tudományos segédlettel (különösképpen alkalmazható a tengeri területek kezelésével kapcsolatos intézkedések fejlesztésére).
35(2)(a)	A vízi fauna és flóra védelmét és fejlődését szolgáló statikus és mobil eszközök konstrukciója vagy üzembe helyezése	halászok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	'Ketrecek' kihelyezése a törékeny bentikus fajok és élőhelyek (pl. tengeri növényzet, legyezőkorall) védelmére.
35(2)(b)	A szárazföldi vizek rehabilitációja, beleértve az ikrázóhelyeket és vándorló fajok esetében a vándorlási útvonalakat	halászok, egyebek	Szárazföldi vizek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	A vízminőség-kezelés lehetővé teheti az édesvízi gerinctelenek visszatérését. A folyóparti növényzet újratelepítése növelheti a szaporodási sikert.
35(2)(c)	Ahol a halászati tevékenységekre közvetlenül vonatkoznak, a környezet védelme és javítása az N2K keretében, kivéve a működési költségeket	halászok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	Halak/mészhéjú állatok ikrázóhelyeit vagy élőhelyeit tartalmazó Natura 2000 területek fejlesztése – magába foglalhatja a vízkezeléshez szükséges felszerelések

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
			élőhelyek			tejeszeteset vagy a part menti/torkolati vegetáció újratelepítését.
38(2)(b)	Kísérleti projektek: a kezelési tervek és a halászati odaítélési tervek vizsgálatára használt tesztek alkalmassá tétele – beleértve, ha szükséges, nem halászati zónák kialakítását – arra, hogy a biológiai és gazdasági következmények és a kísérletes újratelepítés értékelhető legyenek	halászok, egyéb, KKV-k	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	38(1) gazdasági operátor, elismert kereskedelmi társaság vagy bármely más, a tagállam által a célra kijelölt kompetens testület által kivitelezendő kísérleti projektek, partnerségben egy tudományos vagy technológiai testülettel.	Halászzattól mentes övezetek kialakítása Natura 2000 területeken belül annak vizsgálatára, hogy milyen hatással van a halászat elhagyása az élőhelyekre és a fajokra. [delfin]
38(2)(c)	Kísérleti projektek: módszerek kifejlesztése és tesztelése a halászati eszközök szelektivitásának növelésére, a véletlen fogások, a környezetre tett hatás és a hulladék mennyiségének csökkentésére, különösen a tengerfenéken	halászok, egyéb, KKV-k	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek	nincs	38(1) gazdasági operátor, elismert kereskedelmi társaság vagy bármely más, a tagállam által a célra kijelölt kompetens testület által kivitelezendő kísérleti projektek, partnerségben egy tudományos vagy technológiai testülettel.	Kísérleti projektek olyan halászati módszerek kidolgozására és tesztelésére, melyek kisebb hatással vannak a tengerfenékre (pl. hogyan lehetne halászni a tengerfenéki növényzet károsítása nélkül).
41(1)(c)	A tevékenységek diverzifikálása a többszörös foglalkoztatottság támogatásán keresztül, hogy a halászok számára a halászati ágazaton kívüli munkahelyeket lehessen létrehozni	A halászati és az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettekkel szembeni követelmények részleteiről....	Munkahelyteremtés az élőhelyfejlesztésben (pl. a folyómenti és torkolati élőhelyek növényeinek újratelepítése).
41(1)(f)	A környezet védelme a halászerővidékeken azok vonzerejének megővése, a halászati tevékenységet folytató tengerparti falvak, települések megőrzése és helyreállítása, valamint a természeti és építészeti örökség védelme és fellendítése céljából	Közigazgatási szervek, KKV-k, egyéb	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettekkel szembeni követelmények részleteiről....	A környezet javítása a part menti élőhelyek helyreállításán keresztül.

13. tevékenység: TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉS – FAJOK

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
36(a)(i)	Természeti hátrány miatti kifizetések a gazdálkodóknak hegyvidéki területeken	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre.	Utalás a 37. cikkre. Kizárólag az UAA-ra vonatkozik Utalás a 1782/2003 rendeletről szóló 51. cikkre. Ez kompenzációs kifizetés, és nem kapcsolódnak hozzá környezetvédelmi megfelelőségi kritériumok a kötelező kezelési elvárásokban (mely tartalmazza a Madárvédelmi és az Élőhelyvédelmi Irányelveket) foglaltakon és az 1. pillér kifizetéseivel társuló GAEC standardokon kívül (mely tartalmazhatja a fenntartás minimális szintjére vonatkozó standardokat). Az egyetlen egyéb elvárás a kifizetésben részesült gazdálkodóval szemben az, hogy folytassa a gazdálkodást legalább további öt éven át. A természetvédelmi kezelés ezért a gazdálkodó által folytatott gazdálkodási tevékenység típusától fog függeni.	A kifizetések felhasználhatóak a külterjes mezőgazdasági gyakorlatok támogatására, ahol ez szükséges az alpi pillangóknak. [virágok]
36(a)(ii)	Természeti hátrány miatti kifizetések a gazdálkodóknak nem hegyvidéki területeken	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre.	Utalás a 37. cikkre. Kizárólag az UAA-ra vonatkozik.	Az elárasztott legelők fenntartása a gázlómadarak elősegítésére.
36(a)(iii)	Natura 2000 kifizetések és a 2000/60/EK határozattal kapcsolatos kifizetések;	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	Utalás a 38. cikkre. Kizárólag a rendelkező tevékenységekre és az UAA-ra vonatkozik.	.A szántás és kaszálás kerülése a fészkek 50m-es védet zónájának körzetében; a kaszálás évente egyszer a gyepek nem legeltett területein [virágok].
36(a)(iv)	agrár-környezetvédelmi kifizetések	Mezőgazdasági termelők, gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 39. és az 51. cikkekre.	Az állandó gyepterületeken a kis egyedszámú hagyományos állattartás bevezetésének elősegítése.
36(a)(vi)	A nem produktív beruházások támogatása [mezőgazdasági terület]	mezőgazdasági termelők, gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 41. cikkre.	Mesterséges fészkek és odúk beállítása; Úlőrüdak beállítása.

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
36(b)(i)	Mezőgazdasági terület első erdősítése	Minden lehetséges	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	A kifizetendő összegek a kedvezményezett kategóriától függenek – utalás a 43. cikkre. Lefedik a létesítési és a fenntartási költségeket 5 évre és a kiesett bevétel miatti kifizetést legfeljebb 15 évre. Az egyszer már erdősített terület a továbbiakban valószínűleg nem lesz jogosult a mezőgazdasági üzemek egységes támogatására. Utalás az 51. cikkre – a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegtételezését.	Az elveszett erdő ökoszisztémák visszaállítására természetes fafajok visszatelepítése és végül a ritka fajok visszatelepülésének elősegítése [medve]
36(b)(ii)	Agrár-erdészeti rendszerek első kialakítása mezőgazdasági területen	mezőgazdasági termelők	mezőgazdasági terület	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre	Utalás a 44. cikkre. Kizárólag a létesítési költségeket fedi le. Ezért szükséges a folyamatos fenntartást biztosítani, például egy agrár-környezetvédelmi rendszeren keresztül. Kérdés, hogy az agrár-erdészeti rendszerek is jogosultak lesznek-e a mezőgazdasági üzemek egységes támogatására. E célból a tagállamoknak biztosítaniuk kell a terület folyamatos mezőgazdasági használatát (a hektáronként ültethető fák max. mennyisége...)	
36(b)(iii)	Nem mezőgazdasági terület első erdősítése	minden lehetséges	Egyéb szárazföldi terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre A 45 cikk utal az elhagyott gazdaságokra is.	Utalás a 45. cikkre: a támogatás a területtípustól és a kedvezményezett kategóriától függően változik.	A hagyományos agrár-erdészeti rendszerek visszaállításának lehetővé tétele, mint a dehesa/montado olyan területeken, ahol az már elveszett.
36(b)(iv)	Natura 2000 kifizetések; [erdők]	Magán erdőtulajdosok, és azok társulásai	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre. A területeket ki kell jelölni - utalás az 50. cikkre.	Utalás a 46. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegtételezését. Kifizetés a felmerülő költségekért és kiesett bevételért.	Odúk kihelyezése kis erdei emlősök számára.
36(b)(v)	Erdészeti-környezetvédelmi kifizetések	Magán erdőtulajdosok közösségek	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre	Utalás a 47. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegtételezését	A pusztuló/öreg fák megtartása a szelektíven kitermelt erdőkben, hektáronként 10%-os kitermeléssel; [virágok]
36(b)(vi)	Az erdészeti potenciál helyreállítása és megelőző cselekvések bevezetése;	minden lehetséges	erdők	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	Utalás a 48. cikkre	A megelőző cselekvések tartalmazhatják őshonos fák telepítését, ahol azok ellenállóak a tűzzel szemben.

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
36(b)(vii)	A nem produktív beruházások támogatása [erdők]	minden lehetséges	erdők	Nincs	Utalás a 49. cikkre Erdészeti-környezetvédelmi kifizetésekhez kell kapcsolódnia.	A kis, növényzettel bíró tavacskák létesítésének támogatása erdős területeken
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése	minden lehetséges	Nem területspecifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 57. cikkre. A természeti örökség fenntartásával, helyreállításával és fejlesztésével és a nagy természeti értékkel bíró területek fejlesztésével kapcsolatos beruházások.	A helyi fajok visszatelepítése a vízi utak módosításán és a növényzet erősítésén keresztül.
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	A fajok kezelése a helyi fejlesztési terv célkitűzéseinek előmozdítása céljából, pl. a vízipatkányok visszatelepítése a folyórendszerekbe a folyó menti ökoturizmus elősegítésére

EHA						
26(1)(a)	A tevékenységek diverzifikálása többszörös munkahelyek támogatása céljából a halászok számára;	Halászok	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Nincs	A kisipari foglalkoztatási program fejlesztése a volt halászok számára a fajkezelési intézkedésekhez illeszkedően – például jelölés és nyomkövetés a halfajok monitorozására.
26(1)(c)	Átképzési rendszerek a tengeri halászaton kívüli foglalkozások céljából;	Halászok	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Nincs	Átképzési programok a volt halászok részére a fajkezeléshez.
28(1)(b)	Olyan akvakultúra módszerek bevezetése, melyek alapján csökkentik a környezetre tett negatív hatást vagy erősítik a pozitívát, összehasonlítva a hagyományos eljárásokkal az akvakultúra ágazatban;	KKV-k	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	28(2) A beruházások célzottjai mikro- és kisvállalkozások lehetnek	Támogatás olyan mezőgazdasági technikáknak, melyek a helyi fajokat használják.
28(1)(c)	A gazdasági és társadalmi szerkezet és a környezet megővése és fejlesztés szempontjából is fontos hagyományos akvakultúra tevékenységek támogatása;	KKV-k	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	28(2) A beruházások célzottjai mikro- és kisvállalkozások lehetnek.	Támogatás a hagyományos halastavak fenntartásához, melyek fontosak lehetnek a vándorló madarak és/vagy kétélűek és hüllők szempontjából.[agri-aqua]
29(2)(a)	Olyan akvakultúra formák, melyek védelmet és fejlődést jelentenek a környezet, a természetes erőforrások, a genetikai sokféleség a területkezelés és az akvakultúra zónák hagyományos tulajdonságai tekintetében;	halászok	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	Kizárólag akvakultúra területek, kompenzálhatja a Natura területen való fekvést - lásd (4)(d)	
29(2)(d)	A Natura 2000 területeknek a 92/43/EGK irányelvnek megfelelő kijelöléséből származó különleges környezeti korlátozásokkal kompatibilis fenntartható akvakultúrák	halászok	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	Kizárólag akvakultúra területek, kompenzálhatja a Natura területen való fekvést - lásd (4)(d)	A vándorló és táplálkozó madarak számára megfelelő vízszint fenntartásának ösztönzése.
34(a)	Fenntartható hozzájárulás a források jobb kezelése vagy megővése érdekében;	halászok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	használható a tengeri és édesvízi fajok fenntartható kezelésének elősegítésére, növeléséhez például a keltetők megerősítése az utódszám

			élőhelyek			
34(b)	A szelektív halászati módszerek vagy felszerelések támogatása, és a véletlen fogások számának csökkentése	halászhók, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Például olyan eszközök használatának elősegítése, melyek csökkentik a véletlen fogások számát.
34(g)	Akvakultúra területek kialakítása, helyreállítása vagy fejlesztése;	halászhók, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	A mezőgazdasági területek javítása a folyómenti vegetáció visszatelepítésével, például nád és káka telepítése gerinctelenek, kismilősök és höllők új élőhelyeinek kialakítására.
34(j)	A tudósok és a halászati ágazatban működők közötti partnerség erősítése;	halászhók, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Felhasználható új fajok kezelési intézkedések kialakításának elősegítésére, tudományos segédlettel (különösképpen alkalmazható a tengeri fajok kezelésével kapcsolatos intézkedések fejlesztésére).
35(2)(a)	A vízi fauna és flóra védelmét és fejlődését szolgáló statikus és mobil eszközök konstrukciója vagy üzembe helyezése	halászhók, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	'Ketrecek' kihelyezése a törékeny bentikus fajok és élőhelyek (pl. tengeri növényzet, legyezőkorall) védelmére.
35(2)(c)	A szárazföldi vizek rehabilitációja, beleértve az ikrázóhelyeket és vándorló fajok esetében a vándorlási útvonalakat	halászhók, egyebek	Szárazföldi vizek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	Speciális kezelés azon fajok számára, melyek általánosan halászhóttak és Natura szempontjából is érintettek. Pl. Halastavak létesítése a pisztrángnak.
38(2)(b)	Ahol a halászati tevékenységekre közvetlenül vonatkoznak, a környezet védelme és javítása az N2K keretében, kivéve a működési költségeket	halászhók, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	Halászati tilalom alá helyezett területek kialakítása Natura 2000 területen belül a halászati tilalom fajokra és élőhelyekre gyakorolt hatásainak monitorozására.
41(1)(c)	Kísérleti projektek: a kezelési tervek és a halászati odaítélési tervek vizsgálatára használt tesztek alkalmassá tétele – beleértve, ha szükséges, nem halászati zónák kialakítását – arra, hogy a biológiai és gazdasági következmények és a kísérletes újratelepítés értékelhetők legyenek	halászhók, egyebek, KKV-k	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	38(1) gazdasági operátor, elismert kereskedelmi társaság vagy bármely más, a tagállam által a célra kijelölt kompetens testület által kivitelezendő kísérleti projektek, partnerségben egy tudományos vagy technológiai testülettel.	Halászhóttól mentes övezetek kialakítása Natura 2000 területeken belül annak vizsgálatára, hogy milyen hatással van a halászhótt elhagyása az élőhelyekre és a fajokra. [delfin]

LIFE+						
3	Jogosultsági kritérium	Minden lehetséges	Minden lehetséges	nincs	A jogosultság kizárólag 5(5)(b) cikkben rendelkezett körülmények között él, és csak akkor, ha a tevékenységek megfelelnek a 3. cikkben meghatározott az EU hozzáadott értékek kritériumainak.	Például endemikus édesvíz rákok visszatelepítése átalakított folyórendszerekbe. folyó]
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és az ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nemzetközi együttműködé s	Kontesztnus: kutatás	Kutatási projektek, melyek különleges fajok hatékony kezelésének elősegítéséhez vezetnek.

Alap	Leírás	Területi megkorlátások	Megjegyzések/egyéb megkorlátások	Példák
ERFA				
4(3)	A regionális gazdasági struktúrák modernizálásának és diverzifikációjának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Szennyezett területek kísérleti rehabilitációja üzleti létesítmények kialakítása végett a helyreállított élőhely mentén – pl. új erdős területek/vizes élőhelyek fejlesztése/vízkezelés biztosítása, melyek előnyt jelentenek a Natura 2000 terület szomszédságában lévő élőhelyeknek és fajoknak.
4(6)	Közlekedési beruházások, beleértve a transeurópai hálózatot és az integrált városi stratégiákat a tiszta városi közlekedésért, melyek hozzájárulnak [...] a környezeti hatások csökkenéséhez	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: átalakítás/közlekedési infrastruktúra Natura 2000 területekre gyakorolt hatásának csökkentése	
5(3)a	Hozzáférés, a nagy városi központokon kívül is, a közlekedéshez és az általános gazdasági érdekelttségű telekommunikációs szolgáltatásokhoz	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: átalakítás/közlekedési infrastruktúra Natura 2000 területekre gyakorolt hatásának csökkentése	Azokon a helyeken, ahol van közlekedés és telekommunikációs infrastruktúra (pl utak, vasút) a fejlesztéseknek a különböző fajok élőhelyeinek feldarabolódására gyakorolt hatásait kell csökkentenie (pl átjárók létesítésével)
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		Kísérleti munkahelyteremtési tervet Natura 2000 területeken, a régióban a környezetvédelmileg fenntartható munkalehetőségek fejlesztésének kontextusában.
8	A fizikai környezet rehabilitációja , pl. a történelmi és kulturális örökség megőrzése és gyarapítása a vállalkozók, a helyi foglalkoztatás és a közösségi fejlesztések támogatása céljából		Kontextus: projekt/kezdeményezés részeként, mikor az érdekeltek részvállalása is szükséges. Követelmény: városi dimenziók.	A fizikai környezet rehabilitációja , pl. a történelmi és kulturális örökség megőrzése és gyarapítása a vállalkozók, a helyi foglalkoztatás és a közösségi fejlesztések támogatása céljából
ESZA				
nincs				
KA				
nincs				

14. TEVÉKENYSÉG: TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉS – Invazív fajok

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
36(a)(iii)	Natura 2000 kifizetések és a 2000/60/EK határozattal kapcsolatos kifizetések;	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	Utalás a 38. cikkre. Kizárólag a rendelkező tevékenységekre és az UAA-ra vonatkozik.	Natura 2000 kifizetések és a 2000/60/EK határozattal kapcsolatos kifizetések;
36(a)(iv)	agrár-környezetvédelmi kifizetések	Mezőgazdasági termelők, gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 39. és az 51. cikkre.	
36(a)(vi)	A nem produktív beruházások támogatása [mezőgazdasági terület]	mezőgazdasági termelők gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 41. cikkre.	agrár-környezetvédelmi kifizetések A nem produktív beruházások támogatása [mezőgazdasági terület]
36(b)(iv)	Natura 2000 kifizetések; [erdők]	Magán erdőtulajdosok, és azok társulásai	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre. A területeket ki kell jelölni - utalás az 50. cikkre.	Utalás a 46. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegtételést. Kifizetés a felmerülő költségekért és akiesett bevételért.	Natura 2000 kifizetések; [erdők]
36(b)(v)	Erdészeti-környezetvédelmi kifizetések	Magán erdőtulajdosok közösségek	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre	Utalás a 47. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegtételést	Erdészeti-környezetvédelmi kifizetések
36(b)(vii)	A nem produktív beruházások támogatása [erdők]	minden lehetséges	erdők	Nincs	Utalás a 49. cikkre Erdészeti-környezetvédelmi kifizetésekhez kell kapcsolódnia.	A nem produktív beruházások támogatása [erdők]
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése	minden lehetséges	Nem területspecifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 57. cikkre. A természeti örökség fenntartásával, helyreállításával és fejlesztésével és a nagy természeti értékkel bíró területek fejlesztésével kapcsolatos beruházások.	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkre.	Invazív fajok kezelése a helyi fejlesztési terveknek megfelelően pl invazív vizinövényfajok és idegen halfajok eltávolítása folyórendszerekből, melyek megfelelnek az ökoturisztikai követelményeknek (előnyben)

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EHA						(reszesítve a természetes élővilágot)
26(1)(c)		halászhók		Nincs	nincs	Továbbképzés a területkezelést végzők körében a NATURA 2000 területeken, beleértve az invazív fajok kezelését.
29(2)(a)	Olyan akvakultúra formák, melyek védelmet és fejlődést jelentenek a környezet, a természetes erőforrások, a genetikai sokféleség a területkezelés és az akvakultúra zónák hagyományos tulajdonságai tekintetében;	halászhók	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs		Támogatások olyan aquakultúráknak a vízfelszíni természetes vegetáció fenntartására a halastavakban és az invazív fajok ellenőrzésére.
29(2)(d)	A Natura 2000 területeknek a 92/43/EGK irányelvnek megfelelő kijelöléséből származó különleges környezeti korlátozásokkal kompatibilis fenntartható akvakultúrák	halászhók	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs		Kompenzáció a gazdálkodóknak a megszorítások miatti költségekre.
34(g)	Akvakultúra területek kialakítása, helyreállítása vagy fejlesztése;	halászhók, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Támogatás az akvakultúráknak az invazív fajok kiirtására. Az aquakultúrák feljavítása, beleértve a környezetterhelés csökkentését.
34(j)	A tudósok és a halászati ágazatban működők közötti partnerség erősítése;	halászhók, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	A kutatók és a kezelők közötti partnerség kialakításának elősegítésére, az invazív fajok terjedésével és/vagy irtásával és ellenőrzésével kapcsolatban.
35(2)(a)	A vízi fauna és flóra védelmét és fejlődését szolgáló statikus és mobil eszközök konstrukciója vagy üzembe helyezése	halászhók, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	Mesterséges zátonyok kiépítése.
35(2)(b)	A szárazföldi vizek rehabilitációja, beleértve az ikrázóhelyeket és vándorló fajok esetében a vándorlási útvonalakat	halászhók, egyebek	Szárazföldi vizek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	A szárazföldi vizek rehabilitációja, beleértve az ikrázóhelyeket és vándorló fajok esetében a vándorlási útvonalakat
35(2)(c)	Ahol a halászati tevékenységekre közvetlenül vonatkoznak, a környezet védelme és javítása az N2K keretében, kivéve a működési költségeket	halászhók, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	Natura bevezetése a tengeri területeken.
41(1)(c)	A tevékenységek diverzifikálása a többszörös foglalkoztatottság támogatásán keresztül, hogy	A halászati és az	Nem területspeci	Utalás a 40. cikk (3),(4)	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a	Munkahelyteremtés a fejlesztésben (pl. a folyómenti és torkolati élőhelyek növényeinek újratele-

Alap	Leírás	Területi			Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
		Célcsoportok	Területtípusok	megszorítások		
	a halászok számára a halászati ágazaton kívüli munkahelyeket lehessen létrehozni	ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	fikuszintű intézkedés	bekezdéseire	kedvezményezettekkel kapcsolatos követelmények részleteiről...	pítése).
41(1)(f)	A környezet védelme a halászterületeken azok vonzerejének megővése, a halászati tevékenységet folytató tengerparti falvak, települések megőrzése és helyreállítása, valamint a természeti és építészeti örökség védelme és fellendítése céljából	Közigazgatási szervek, KKV-k, egyebek	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettekkel kapcsolatos követelmények részleteiről....	A környezet javítása a part menti élőhelyek helyreállításán keresztül.
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nincs		
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és az ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Transnational cooperation	Kontextus: kutatás	Fejlesztések az invazív fajok ellenőrzésére/kezelésére/kiirtására külön tekintettel a NATURA 200 területekre.
2(2)g	Theme: transport (eg greening of surface transport)	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Transnational cooperation	Kontextus: kutatás	Fejlesztések az invazív fajok közlekedéssel történő terjedésének csökkentésére.

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
4(3)	A regionális gazdasági struktúrák modernizálásának és diverzifikációjának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Használható egy egyszeri és egy ellenőrző program támogatására a gazdaságilag/szociálisan/környezetvédelmi szempontból bizonyítottan negative hatású invazív fajok
4(4)	Kockázatmegelőzés , beleértve a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek készítését és végrehajtását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: fejlesztési tervek és intézkedések a kockázatkezelésben	Kockázat kezelési tervek készítése az invazív fajokra az összes Natura területen a régióban (egy tágabb kockázatkezelési terv keretében).
4(6)	Közlekedési beruházások, beleértve a transzeurópai hálózatot és az integrált városi stratégiákat a tiszta városi közlekedésért, melyek hozzájárulnak [...] a környezeti hatások csökkenéséhez			Regionális monitoring/kezelési rendszerek felállítása az invazív fajok esetében pl korai felismerő rendszer a kikötőkben a közlekedési folyosók mentén, repülőtereken.
5(2)d	Környezet és kockázatkezelés, különösen: a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek és intézkedések megalkotása			Kockázat kezelési tervek készítése az invazív fajokra az összes Natura területen a régióban (egy tágabb kockázatkezelési terv keretében).
5(3)a	Hozzáférés, a nagy városi központokon kívül is, a közlekedéshez és az általános gazdasági érdekeltségű telekommunikációs szolgáltatásokhoz			Regionális monitoring/kezelési rendszerek felállítása az invazív fajok esetében pl korai felismerő rendszer a kikötőkben a közlekedési folyosók mentén, repülőtereken.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül:a környezet közös kezelésének és védelmének támogatása	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		
6(2)a	Nemzetek közötti együttműködések létrehozása és gyarapítása, beleértve a tengerparti régiók közötti együttműködést az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül a következő prioritások területén: vízkezelés egyértelmű nemzetek közti dimenziókkal, beleértve a folyók vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természeti erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését			Támogathatók határokon átnyúló programok az invazív fajok ellenőrzésére és kiirtására beleértve a terjedés megelőzését.
6(2)c	Tengerparti területek kockázatmegelőzése , beleértve a tengeri biztonság támogatását és az áradás, a tenger és a szárazföldi vizek szennyeződése elleni védekezést, az erózió, a földrengések és a lavinák megelőzése, illetve a védekezés ellenük.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/part menti területhez	Támogathatók az invazív fajok ellenőrzésére és kiirtására, ahol ezek fokozzák az árvízveszélyt (pl a feliszapolódás csökkentése vel vagy vízi utak csatornásításával).
8	A fizikai környezet rehabilitációja , pl. a történelmi és		Követelmény: városi dimenziók.	Támogatható a közösségi/érintett konzultáció olyan

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
	kulturális örökség megőrzése és gyarapítása a vállalkozók, a helyi foglalkoztatás és a közösségi fejlesztések támogatása céljából		Kontextus: történelmi/kulturális örökség	városi Natura 2000 területekről, melyek egy kiterjedtebb városi rehabilitációs projekt által érintett területen belül találhatóak (beleértve az az invazív fajok kiirtását)
ESZA				
nincs				
KA²⁴				
nincs				

²⁴ Activities related to Natura 2000/Natura sites need to be often integrated in a broader development context.

13. tevékenység: KEZELÉSI TERVEK ÉS MEGÁLLAPODÁSOK BEVEZETÉSE

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
36(a)(i)	Természeti hátrány miatti kifizetések a gazdálkodóknak hegyvidéki területeken	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre.	Utalás a 37. cikkre. Kizárólag az UAA-ra vonatkozik. Utalás a 1782/2003 rendeletről szóló 51. cikkre. Ez kompenzációs kifizetés, és nem kapcsolódnak hozzá környezetvédelmi megfelelőségi kritériumok a kötelező kezelési elvárásokban (mely tartalmazza a Madárvédelmi és az Élőhelyvédelmi Irányelveket) foglaltakon és az 1. pillér kifizetéseivel társuló GAEC standardokon kívül (mely tartalmazhatja a fenntartás minimális szintjére vonatkozó standardokat). Az egyetlen egyéb elvárás a kifizetésben részesült gazdálkodóval szemben az, hogy folytassa a gazdálkodást legalább további öt éven át. A természetvédelmi kezelés ezért a gazdálkodó által folytatott gazdálkodási tevékenység típusától fog függeni.	Kifizetések a hagyományos gazdálkodás fenntartására, ami az alpesi gyepek megtartásához vezet.
36(a)(ii)	Természeti hátrány miatti kifizetések a gazdálkodóknak nem hegyvidéki területeken	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre.	Utalás a 37. cikkre. Kizárólag az UAA-ra vonatkozik.	Támogatás a hagyományos gazdálkodás fenntartására, ami az síkvidéki nedves gyepek megtartásához vezet, pl szarvasmarhák legeltetését.
36(a)(iii)	Natura 2000 kifizetések és a 2000/60/EK határozattal kapcsolatos kifizetések;	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	Utalás a 38. cikkre. Kizárólag a rendelkező tevékenységekre és az UAA-ra vonatkozik.	Kifizetések pásztor kutya tartására, melyek a nagyragadozóktól védenek.
36(a)(iv)	agrár-környezetvédelmi kifizetések	Mezőgazdasági termelők, gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 39. és az 51. cikkekre.	Természetes növényfajok fenntartása a természetes vadvilág táplálékául, különösen Natura 2000 területek puffer zónáiban. [medve]
36(b)(iv)	Natura 2000 kifizetések; [erdők]	Magán erdőtulajdosok, és azok társulásai	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre. A területeket ki kell jelölni - utalás az 50. cikkre.	Utalás a 46. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegtéleltetést. Kifizetés a felmerülő költségekért és akiesett bevételért.	Kifizetések az álló és fekvő holtfák megtartására – kompenzáció a bevétel kiesésére.
36(b)(v)	Erdészeti-környezetvédelmi kifizetések	Magán erdőtulajdosok községek	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre	Utalás a 47. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegtéleltetést	Az erdei élőhelyek javítása gyeptől fajok telepítésével vagy a gyeptől fajok visszatelepítésével. [medve]

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	A folyamatos kezelés helyi fejlesztési tervekben meghatározottak szerint pl természetbarát termékek előállítása és kereskedelme.
EHA						
28(1)(b)	Olyan akvakultúra módszerek bevezetése, melyek alapján csökkentik a környezetre tett negatív hatást vagy erősítik a pozitívát, összehasonlítva a hagyományos eljárásokkal az akvakultúra ágazatban;	KKV-k	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	28(2) A beruházások célzottjai mikro- és kisvállalkozások lehetnek	Felhagyott halastavak helyreállítása.
29(2)(a)	Olyan akvakultúra formák, melyek védelmet és fejlődést jelentenek a környezet, a természetes erőforrások, a genetikai sokféleség a területkezelés és az akvakultúra zónák hagyományos tulajdonságai tekintetében;	halászkok	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	Kizárólag akvakultúra területek, kompenzálhatja a Natura területen való fekvést - lásd (4)(d)	A vízszint változás időbeli és/vagy térbeli helyreállítása. A kifizetések kompenzálhatják a hosszantartó csatornázásból vagy elársztásból származó gazdasági kieséseket.
29(2)(d)	A Natura 2000 területeknek a 92/43/EGK irányelvnek megfelelő kijelöléséből származó különleges környezeti korlátozásokkal kompatibilis fenntartható akvakultúrák	halászkok	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	Kizárólag akvakultúra területek, kompenzálhatja a Natura területen való fekvést - lásd (4)(d)	Fák/cserjék szintjének eltávolítása kivéve, ahol szükségesek az infrastruktúra fenntartásához; a szükséges kivágások időbeli korlátozása.
34(a)	Fenntartható hozzájárulás a források jobb kezelése vagy megóvása érdekében;	halászkok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	A minimum állapot felállítása a vízfelszíni vegetáció fenntartására, kezelésére és más hasonló jelleghez.
34(b)	A szelektív halászati módszerek vagy felszerelések támogatása, és a véletlen fogások számának csökkentése	halászkok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által	Különbéle eszközök használatának bevezetése Natura 2000 területeken, a gazdasági ösztönzés elősegítésére.
34(c)	A hátrahagyott halászati felszerelések begyűjtése a tengerfenékről a fantomhalászat elleni küzdelem részeként	halászkok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Folyamatos program az eszközök eltávolítására Natura 2000 területeken – pl elhagyott rákfogókosarak eltávolítása.

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
34(g)	Akvakultúra területek kialakítása, helyreállítása vagy fejlesztése;	halászkok, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Vízfelszíni vegetációk helyreállítása vagy újak létrehozása.
35(2)(b)	A szárazföldi vizek rehabilitációja, beleértve az ikrázóhelyeket és vándorló fajok esetében a vándorlási útvonalakat	halászkok, egyebek	Szárazföldi vizek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	
LIFE+						
nincs						
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nemzetek közötti együttműködés	Kontesztus: kutatás	Támogathat felméréseket a földhasználókkal /készlethasználókkal született megállapodásokról és arról hogy ezeket hogyan javíthatnák a jövőben.

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
nincs				
ESZA				
nincs				
KA				
nincs				

14. tevékenység: SZOLGÁLTATÁSOK TÁMOGATÁSA, KOMPENZÁCIÓ ELŐRE MEGHATÁROZOTT JOGOSSÁGA ÉS BEVÉTELI KIESÉS

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
36(a)(iii)	Natura 2000 kifizetések és a 2000/60/EK határozattal kapcsolatos kifizetések;	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	Utalás a 38. cikkre. Kizárólag a rendelkező tevékenységekre és az UAA-ra vonatkozik.	Kompenzáció a trágya és a rovarirtó használatának csökkenéséből származó bevételi kiesések miatt, segítség a természetbarát termékek és szolgáltatások elterjesztéséhez. [medve]
36(a)(iv)	agrár-környezetvédelmi kifizetések	Mezőgazdasági termelők, gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 39. és az 51. cikkekre.	Kompenzáció a vadvilág számára kedvező vegetáció fenntartásából származó bevételi kiesések miatt a Natura puffer zónájában, pl táplálék a vadállatoknak. [medve]
36(b)(iv)	Natura 2000 kifizetések; [erdők]	Magán erdőtulajdosok, és azok társulásai	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre. A területeket ki kell jelölni - utalás az 50. cikkre.	Utalás a 46. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegfeleltetést. Kifizetés a felmerülő költségekért és akiesett bevételért.	Kompenzációs kifizetések az erdőkben tisztások fenntartására és az olyan invazív fajok kezelésére, melyek záródáshoz vezetnek és megváltoztatják az ökoszisztémát.
36(b)(v)	Erdészeti-környezetvédelmi kifizetések	Magán erdőtulajdosok közösségek	erdők	A jogosultság területfüggő: utalás a 42. cikkre	Utalás a 47. és az 51. cikkre - a kifizetésben részesülőnek tekintetbe kell venni a keresztmegfeleltetést	Kompenzációs kifizetések holtfák meghagyására az erdőkben.
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	Compensation for rights foregone in order to fulfil objectives of and monitor progress with local development plan.
EHA						
29(2)(a)	Olyan akvakultúra formák, melyek védelmet és fejlődést jelentenek a környezet, a természetes erőforrások, a genetikai sokféleség a területkezelés és az akvakultúra zónák hagyományos tulajdonságai tekintetében;	halászosok	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	Kizárólag akvakultúra területek, kompenzálhatja a Natura területen való fekvést - lásd (4)(d)	Limit stocking densities, set a rotation in which a proportion of fish ponds must be used extensively for a given period (eg 2 years).
29(2)(d)	A Natura 2000 területeknek a 92/43/EGK irányelvnek megfelelő kijelöléséből származó különleges környezeti korlátozásokkal kompatibilis fenntartható akvakultúrák	halászosok	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	Kizárólag akvakultúra területek, kompenzálhatja a Natura területen való fekvést - lásd (4)(d)	Define optimum structure and composition of fish populations.

Alap	Leírás	Célcsoport ok	Területtípus ok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
------	--------	---------------	-----------------	------------------------	----------------------------------	--------

LIFE+						
nincs						
7KK						
nincs						

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
nincs				
ESZA				
nincs				
KA				
nincs				

15. tevékenység: MONITORING ÉS KUTATÁS

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megkorlátozások	Megjegyzések/egyéb megkorlátozások	Példák
EMVA						
52(d)	Szakképzettség megszerzése és ösztönző intézkedés a helyi fejlesztési stratégia előkészítése és végrehajtásának céljából	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés		Utalás az 59. cikkre	Alapvető tanulmányok elkészítése a helyi fejlesztési stratégia elkészítéséhez és bevezetéséhez.
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területeken belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre	Helyi fejlesztési stratégia keretében, a helyi akciócsoport szintjén az állami/magán társulás felhasználható a területi élőhelyleltár összeállításához, magában foglalhatja a fajszámlálást, lehetővé téve a helyi fejlesztéseket és előmozdítva a jövőbeli ökoturizmus lehetőségeit az érintett területen [medve]
EHA						
34(j)	A kutatók és a halászati ágazatban működők közötti kapcsolat támogatása;	Halászok, egyéb	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	Nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállam által elismert más szervezetek aktív támogatásával...	A halászok és a kutatók közötti partnerség felhasználható a tengeri élővilág vizsgálatára. A halászok által gyűjtött adatok felhasználhatók a környezeti értékeléshez. A halászati adatok felhasználhatók a területről gyűjtött információk listájában [delfin]
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk).	
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl. a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nemzetek közötti együttműködés	Kontextus: kutatás – további részletekért Környezet témában utalás az 1. mellékletre	Új monitoring és kutatási módok keresése [medve, folyó]

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megkorlátások	Példák
ERFA				
4(3)	A regionális gazdasági szerkezetek modernizálásának és diverzifikálásának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: gazdasági diverzifikáció/modernizálás (pl. kapacitásépítés)	Támogathatja monitoring tervek készítését területekre a regionális monitoring szélesebb kereteiben pl előrejelzések a biológiai sokféleség csökkenésének megállítására 2010 célkitűzéseire vonatkoznak
4(4)	Kockázatmegelőzés , beleértve a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek készítését és végrehajtását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: fejlesztési tervek és intézkedések a kockázatkezelésben	Fejlesztési tervek, melyek számolnak a kockázatokkal, mint az olaj vagy vegyi szennyezés, melye Natura területekre hathatnak. [agri-aqua]
5(2)a	Környezet és kockázatkezelés elsődlegessége, különösen: a szennyezett helyek és földterületek rehabilitációját célzó beruházások ösztönzése, és a biológiai sokféleséghez és a Natura 2000-hez kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztésének támogatása, hozzájárulva ezzel a vidéki területek fenntartható gazdasági fejlődéséhez és diverzifikációjához	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdeményezés részeként, mikor az érdekeltet részvállalása is szükséges	Magában foglalhat beruházásokat a monitoring infrastruktúra fejlesztésére pl távérzékelő berendezések, mint rádiótornyok, adatbázis kiépítése.
5(2)d	Prioritás: Környezet és kockázatmegelőzés, különösen az energiafelhasználás hatékonyságának és a megújuló energiaforrások előállításának ösztönzése	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatással kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: megújuló energiaforrások	Fejlesztési tervek, melyek számolnak a kockázatokkal, mint az olaj vagy vegyi szennyezés, melyek Natura területekre hathatnak.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek segítése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet védelmének és közös kezelésének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködés érdekében (lásd a 19. cikket)	Kontextus: a foglalkoztatási kezdeményezések és képzések fejlesztése	
6(2)a	A tengerparti régiók közötti együttműködés az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül: vízkezelés egyértelmű transznacionális dimenziókkal, beleértve a folyók vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természeti erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködés érdekében (lásd a 19. cikket)	A területeknek folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/tengerparti területekkel kell kapcsolatban lenniük	Natura 2000-rel kapcsolatos határon átnyúló monitoring tervek és hálózatok fejlesztése pl monitoring stratégiák tengerpart területek szennyezésére/szervesanyag felhalmozódására . [agri-aqua]
6(2)c	Tengerparti területek kockázatmegelőzése , beleértve a tengeri biztonság támogatását és az áradás, a tenger és a szárazföldi vizek szennyeződése elleni védekezést, az erózió, a földrengések és a lavinák megelőzése, illetve a védekezés ellenük.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért követelmény (lásd a 19. cikket)	Kontextus: as a part of the project/initiative when stakeholder engagement is needed (risk prevention). A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/tengerparti területhez	

Alap	Leírás	Area restrictions	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
6(3)	A hálózati munka, valamint a Natura 2000-re és a biológiai sokféleségre fókuszáló regionális és helyi hatóságok közötti tapasztalatcsere támogatása, beleértve a hálózati programok együttműködését; a vizsgálatokkal, az adatgyűjtéssel és a Közösségen belüli fejlődési irányokkal kapcsolatos megfigyeléseket és elemzéseket.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködés érdekében (lásd a 19. cikket)		Együtt működési program a regionális hálózat a regionális monitoring és felmérési tervek készítésére és tevékenységekre.
ESZA				
3(2)bi	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a jó politika- és programtervezés területén , ellenőrzés és értékelés vizsgálatokon, statisztikákon és szakértői véleményeken keresztül, minisztériumok közötti együttműködés és az érintett állami és magántestületek közötti párbeszéd támogatása	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: képzés	Intézményi kapacitás bővítés a monitoringra és a felmérésekre pl monitoring tervek készítése tárcaközi egyeztetésekre.
3(2)bii	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a kapacitásépítésben a politikák és programok végrehajtása végett	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: képzés	Intézményi kapacitás bővítés a Natura 2000 monitoringjára és felmérésekre.
KA				
2(2)	A Római Szerződés 174. cikkének célkitűzéseinek megvalósítása egybeesik a Közösség környezetvédelmi politikája által a környezetről szóló politikai és cselekvési program alatt meghatározott prioritásokkal.	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Regionális környezetvédelmi monitoring/kutatási terv készítése, beleértve Natura 2000 monitoringját. A szélesebbkörű fenntarthatósági tervek részeként.

ACTIVITY 1 : ADMINISTRATION OF SELECTION PROCESS

16. tevékenység: KOCKÁZATKEZELÉS

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megkorlátások	Megjegyzések/egyéb megkorlátások	Példák
EMVA						
20(b)(ii)	Az erdők gazdasági értékének növelése	Mezőgazdasági termelők	erdők			Gazdasági értéknövelés a jobb kockázatkezeléssel –elérhető olyan természetes fafajok telepítésével, amelyek ellenállóbbak a tüzeknek, pl tölgyek.
20(b)(vi)	A természeti katasztrófák által károsított mezőgazdasági termelékenység potenciál helyreállítása, és megfelelő védőintézkedések bevezetése	Mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	nincs	nincs	Árvíz megelőző intézkedések bevezetése vízviszatarással a wetlandeken vízgazdálkodással.
36(a)(iii)	Natura 2000 kifizetések és a 2000/60/EK határozattal kapcsolatos kifizetések;	mezőgazdasági termelők	Mezőgazdasági terület	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	Utalás a 38. cikkre. Kizárólag a rendelkező tevékenységekre és az UAA-ra vonatkozik.	Kompenzációs kifizetések olyan vízügyi megoldások használatára, ami csökkenti az árvízveszélyt a Natura területeken.
36(a)(iv)	agrár-környezetvédelmi kifizetések	Mezőgazdasági termelők, gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 39. és az 51. cikkekre.	Agrár-környezetvédelmi kifizetés a nyájak évszak szeinti költözésének és az erdei legeltetés elősegítésére, a tűzveszély csökkentésére a száraz takarmánytárolók számának csökkentésével.
36(a)(vi)	A nem produktív beruházások támogatása [mezőgazdasági terület]	mezőgazdasági termelők gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 41. cikkre.	Támogatás a vízviszatarásra árvízi kockázat elleni küzdelemben.
36(b)(vi)	Az erdészeti potenciál helyreállítása és megelőző cselekvések bevezetése;	minden lehetséges	erdők	A területeket ki kell jelölni – utalás az 50. cikkre	Utalás a 48. cikkre	
36(b)(vii)	A nem produktív beruházások támogatása [erdők]	minden lehetséges	erdők	Nincs	Utalás a 49. cikkre Erdészeti-környezetvédelmi kifizetésekhez kell kapcsolódnia.	
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	A biológiai sokféleség megővését célzó kockázatkezelési rendszerek fejlesztése a megelőzésre a helyi fejlesztési tervek elősegítésére.
EHA						
nincs						

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megkorlátások	Megjegyzések/egyéb megkorlátások	Példák
------	--------	--------------	----------------	------------------------	----------------------------------	--------

LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk).	
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nemzetek közötti együttműködés	Kontextus: kutatás	Kutatások újszerű és bővített kockázatkezelési tervek, módszerek és fokmérők létrehozására, különös tekintettel a Natura 2000 területekre vonatkozó elvárásokra.
2(2)g	Téma: közlekedés (pl. a felszíni közlekedés környezetbarátabbá tétele)	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nemzetek közötti együttműködés		Kutatások olyan módszerek kidolgozására, melyek csökkentik a közlekedés környezeti kockázatát különös tekintettel a Natura 2000 területekre (pl invazív fajok terjedésének csökkentése) vonatkozó elvárásokra.

Alap	Leírás	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
4(4)	Kockázatmegelőzés , beleértve a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek készítését és végrehajtását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Segítséget nyújthat fejlesztési tervek és paraméterek készítéséhez a kockázatok csökkentése érdekében a területeken, mint pl tüzek, hajó balesetek – olaj szennyezés.
4(6)	Közlekedési beruházások, beleértve a transzeurópai hálózatot és az integrált városi stratégiákat a tiszta városi közlekedésért, melyek hozzájárulnak [...] a környezeti hatások csökkenéséhez	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Felhasználható különösen közlekedési kockázatot vizsgáló tervek készítéséhez (mint vízszennyezés, olaj szennyezés, hatástanulmányok készítése stb.)
5(2)a	Környezet és kockázatkezelés elsődlegessége, különösen: a szennyezett helyek és földterületek rehabilitációját célzó beruházások ösztönzése, és a biológiai sokféleséghez és a Natura 2000-hez kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztésének támogatása, hozzájárulva ezzel a vidéki területek fenntartható gazdasági fejlődéséhez és diverzifikációjához	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: projekt/kezdeményezés részeként, mikor az érdekeltet részvállalása is szükséges	Infrastrukturális fejlesztések a kockázat kezelésre – pl vegyszennyezések, olajszennyezések, természeti tüzek gyors kiküszöbölésére.
5(2)d	Környezet és kockázatkezelés, különösen: a természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és megoldására irányuló tervek és intézkedések megalkotása			Segítséget nyújthat fejlesztési tervek és paraméterek készítéséhez a kockázatok csökkentése érdekében a területeken, mint pl tüzek, olajszennyezés stb.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek segítése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet védelmének és közös kezelésének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködés érdekében (lásd a 19. cikket)	Kontextus: a foglalkoztatási kezdeményezések és képzések fejlesztése	Segítséget nyújthat fejlesztési tervek és paraméterek készítéséhez a kockázatok csökkentése érdekében a területeken, mint pl tüzek és erózió stb.
6(2)c	Tengerparti területek kockázatmegelőzése , beleértve a tengeri biztonság támogatását és az áradás, a tenger és a szárazföldi vizek szennyeződése elleni védekezést, az erózió, a földrengések és a lavinák megelőzése, illetve a védekezés ellenük.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért' követelmény (lásd a 19. cikket)	Kontextus: as a part of the project/initiative when stakeholder engagement is needed (risk prevention). A területeknek kapcsolódniuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/tengerparti területhez	Segítséget nyújthat fejlesztési tervek és paraméterek készítéséhez a kockázatok csökkentése érdekében a területeken, mint, hajó balesetek olaj szennyezése stb.
ESZA				
3(2)bi	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a jó politika- és programtervezés területén , ellenőrzés és értékelés vizsgálatokon, statisztikákon és szakértői véleményeken keresztül, minisztériumok közötti együttműködés és az érintett állami és magántestületek közötti párbeszéd támogatása	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: képzés	Közintézmények kapacitás bővítése a kockázat kezelési tervek készítésére.
3(2)bii	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a kapacitásépítésben a politikák és programok végrehajtása végett	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: képzés	Közintézmények kapacitás bővítése a regionális kockázat kezelési évékenységekre.
KA				
2(2)	A Római Szerződés 174. cikkének célkitűzéseinek megvalósítása egybeesik a Közösség környezetvédelmi politikája által a	Konvergenciával kapcsolatos		A regionális kapacitás fejlesztése a Natura 2000 területeket érő környezeti veszélyek gyors hárítására pl vegyi

Alap	Leírás	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
	környezetről szóló politikai és cselekvési program alatt meghatározott prioritásokkal.	célkitűzések régiói		szennyezés, árvíz, erdőtűzek, lavina stb.

17. tevékenység: (FOLYAMATOS) TERÜLETEK FELÜGYELETE

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területi		Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
			Területi	megszorítások		
EMVA						
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	Folyamatos felügyelet szükséges a területeken, a helyi fejlesztési tervek célkitűzéseinek eléréséhez és monitoringjához.
EHA						
nincs						

LIFE+						
nincs						
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és az ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl. a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nemzetközi együttműködés	Konferenciák: kutatás/kutatási projekt részeként	Kutatási projektek tartalmazhatják a folyamatos felügyeletet a vizsgált időszakban a céloknak megfelelően.

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
nincs			A támogatás nem elérhető folyamatos tevékenységek számára.	
ESZA				
nincs			A támogatás nem elérhető folyamatos tevékenységek számára.	
KA				
nincs			A támogatás nem elérhető folyamatos tevékenységek számára.	

18. tevékenység: INFORMÁCIÓ NYÚJTÁS ÉS NYILVÁNOS ANYAGOK

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megkorlátozások	Megjegyzések/egyéb megkorlátozások	Példák
EMVA						
20(a)(i)	Szakmai képzés és információs tevékenység, beleértve a tudományos ismeretek és innovatív gyakorlatok terjesztését a mezőgazdaságban, az élelmiszeripari és erdészeti szektorban foglalkoztatottak számára					Képzési anyagok készítése a mezőgazdaságban és erdészetbe dolgozók számára, a medve-barát gazdálkodási lehetőségek bemutatására. [medve]
52(a)(iii)	A turizmussal kapcsolatos tevékenységek ösztönzése	minden lehetséges	Nem területspecifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 55. cikkre.	Natura 2000 területek bemutatása turisztikai kiadványokban. [virágok]
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése	minden lehetséges	Nem területspecifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 57. cikkre	
52(d)	Szakképzettség megszerzése és ösztönző intézkedés a helyi fejlesztési stratégia előkészítése és végrehajtása céljából	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés		Utalás az 59. cikkre	Szakképzettség megszerzését elősegítő képzési anyagok elkészítése.
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	Minden szükséges információ nyújtása a helyi fejlesztési stratégiához (pl regionális Natura 2000-rel kapcsolatban). [agrifor]
EHA						
34(j)	A szakmai ismeretek fejlesztése; vagy új képzési módszerek és eszközök kialakítása;	halászhálózatok, egyéb	Nem területspecifikus intézkedés	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Képzési anyagok készítése halászhálózatok számára Natura 2000-rel kapcsolatosan.
41(1)(b)	A gazdasági tevékenységek átalakítása és átirányítása, különösen az ökoturizmus támogatásával, feltéve hogy ezek a tevékenységek nem növelik a halászhálózatot;	A halászhálózatok és az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Natura 2000 területek természetbarát termékeinek támogatása és fejlesztése

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
41(1)(c)	A tevékenységek diverzifikálása a többszörös foglalkoztatottság támogatásán keresztül, hogy a halászok számára a halászati ágazaton kívüli munkahelyeket lehessen létrehozni	A halászati és az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Információ nyújtás a képzéshez és munkavállalók alkalmazásához Natura 2000-rel kapcsolatosan.
41(1)(h)	A halászati ágazatban dolgozó régiók közötti és a nemzetek közötti együttműködésének támogatása, elsősorban hálózatba építés és a legjobb gyakorlat terjesztése révén		Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Támogatás hálózatok kiépítésére a legjobb alkalmazható gyakorlatok megvitatására Natura 2000-barát akvakultúrák és halászat elősegítésére. [agri-aqua]
41(1)(i)	Szakértelem megszerzése és a helyi fejlesztési stratégia előkészítésének és megvalósításának előmozdítása		Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Információ szolgáltatás a helyi fejlesztési stratégiákhoz.
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk). A jogosultság kizárólag 5(5)(b) cikkben rendelkezett körülmények között él, és csak akkor, ha a tevékenységek megfelelnek a 3. cikkben meghatározott az EU hozzáadott értékek kritériumainak.	
7KK						

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Kontextus: kutatás	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	
2(2)g	Téma: közlekedés (pl. a felszíni közlekedés környezetbarátabbá tétele)	minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés		Téma: közlekedés (pl. a felszíni közlekedés környezetbarátabbá tétele)	

Alap	Leírás	Területi megkorlátok	Megjegyzések/egyéb megkorlátok	Példák
ERFA				
4(2)	Információs társadalom, beleértve a helyi tartalmak, szolgáltatások és alkalmazások fejlesztését, az on-line közszolgálatok fejlesztését és a hozzáférhetőségük javítását, a segítséget és a szolgáltatásokat az KKV-k számára az információs és kommunikációs technológiák (ICT-k) elfogadásához és hatékony használatához	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: information transfer systems/equipment on Natura 2000/sites	Használható IT eszközök beszerzése és szervezeti/szerkezeti internet központok és adatbázisok felállítására.
4(5)	Turizmus, beleértve a természeti és kulturális értékek védelmét a fenntartható turizmus kialakításának lehetősége végett, a kulturális örökség védelmét és gyarapítását a gazdasági fejlődés támogatása céljából, a turizmus nyújtotta szolgáltatások támogatását új, magasabb forgalmi adó alá eső szolgáltatásokon keresztül	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: promoting/developing tourism	Információs anyagok készítése a területek ökoturisztikai bemutatására. [agrifor]
4(8)	Oktatási beruházások, melyek hozzájárulnak a régiók vonzerejének és az ottani életminőségnek a növeléséhez		Kontextus: education	Információs lehetőségek fejlesztése a területek regionális képzési programokban való megjelenéséhez.
4(10)	Az KKV-k történő beruházások közvetlen támogatása a munkahelyteremtés és -megóvás segítése céljából		Kontextus: job creation	
6(1)a	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: a vállalkozások támogatása és, különösen az KKV-k, a turizmus, a kultúra és a határokon átnyúló kereskedelem építésével		Kontextus: munkahely teremtés (turizmus)	Információs lehetőségek fejlesztése a határon átnyúló területi hálózatok ökoturisztikai bevonásához.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: developing employment initiatives and training	

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
6(1)end	Továbbá, a határokon átnyúló munkaerőpiacok integrációjának, a helyi foglalkoztatási kezdeményezéseknek, az egyenlő lehetőségeknek, valamint a képzési és szociális bevonásnak a támogatása , és az emberi erőforrások és a kutatási és műszaki fejlesztési létesítmények megosztása.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: munkavállalási lehetőségek fejlesztése	Információs lehetőségek fejlesztése a területek regionális képzési programjaihoz. [agri-aqua]
6(1)d	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: az együttműködés, a kapacitás és az infrastruktúrák közös használatának előmozdítása, különösen az egészségügy, a kultúra és az oktatás területén.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: határokon átnyúló kiterjedt hálózatba építési kezdeményezések	Információs lehetőségek fejlesztése a területek regionális egészségügyi, kulturális és nevelési programjaihoz.
10	A megközelíthetőséget javító, a kulturális örökséggel kapcsolatos gazdasági tevékenységeket támogató és fejlesztő, a természetes erőforrások fenntartható hasznosítását támogató és a turizmus ágazatát ösztönző beruházások finanszírozása.	Kizárólag a természeti hátránnyal sújtott területek.		Információs lehetőségek fejlesztése az ökoturizmus elősegítéséhez
ESZA				
3(2)bi	Az intézményi kapacitás, és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a jó politika- és programtervezés területén , ellenőrzés és értékelés vizsgálatokon, statisztikákon és szakértői véleményeken keresztül, minisztériumok közötti együttműködés és az érintett állami és magántestületek közötti párbeszéd támogatása	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: képzés	Információ nyújtás adminisztratív a kapacitás építésben /képzési programokhoz
3(2)bii	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a kapacitásépítésben a politikák és programok végrehajtása végett	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: képzés	
KA				
nincs				

19. tevékenység: KÉPZÉS ÉS OKTATÁS

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
20(a)(i)	Szakmai képzés és információs tevékenység, beleértve a tudományos ismeretek és innovatív gyakorlatok terjesztését a mezőgazdaságban, az élelmiszeripari és erdészeti szektorban foglalkoztatottak számára			nincs		Képzés és oktatás a természetbarát mezőgazdaság megújítására, NATURA 2000 termékek forgalmazása stb.
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése	minden lehetséges	Nem területspecifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 57. cikkre	Képzés a vidéki örökség fenntartására és megővására.
52(c)	Képzési és információs intézkedés a 3. tengely által lefedett területeken működő gazdasági szereplőkre vonatkozóan.	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 58. cikkre	Képzés az ökoturizmus fejlesztésének elősegítésére [agrifor]
52(d)	Szakképzettség megszerzése és ösztönző intézkedés a helyi fejlesztési stratégia előkészítése és végrehajtásának céljából	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 59. cikkre	Képzés a helyi fejlesztési stratégia bevezetésének elősegítésére – pl NATURA termékek forgalmazása vagy az ökoturizmus fejlesztésének elősegítésére.
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	Bármilyen szükséges képzés a helyi fejlesztési stratégia elősegítésére (pl regionális segítségnyújtás Natura 2000-rel kapcsolatban).
EHA						
26(1)(a)	A tevékenységek diverzifikálása többszörös munkahelyek támogatása céljából a halászok számára;	Halászok	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Nincs	Képzés a tevékenységek változatossá tételéhez – pl kisvállalkozások képzése ökoturizmusra vagy földhasználatra.
26(1)(c)	Átképzési rendszerek a tengeri halászaton kívüli foglalkozások céljából;	Halászok	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Nincs	Nincs	Képzés a tevékenységek változatossá tételéhez – pl kisvállalkozások képzése ökoturizmusra vagy földhasználatra.
34(i)	A szakmai ismeretek fejlesztése; vagy új képzési módszerek és eszközök kialakítása;	halászok, egyebek	Nem területspecifikus intézkedés	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Képzés a tevékenységek változatossá tételéhez – pl kisvállalkozások képzése ökoturizmusra vagy földhasználatra. Képzési programok kutatók és kezelők együttműködésére – pl madarak és halak határozására az ökoturizmus elősegítésére tudományos monitoring segítségével együtt. Képzések a halászok részére az ökoturizmus beindításához a Natura területeken.

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területi típusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
41(1)(b)						
41(1)(c)	A gazdasági tevékenységek átalakítása és átírányítása, különösen az ökoturizmus támogatásával, feltéve hogy ezek a tevékenységek nem növelik a halászatot;	A halászati és az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Munkahelyek teremtése a Natura területek kezelése érdekében a megfelelő képzés és oktatás támogatásával.
41(1)(i)	A tevékenységek diverzifikálása a többszörös foglalkoztatottság támogatásán keresztül, hogy a halászok számára a halászati ágazaton kívüli munkahelyeket lehessen létrehozni	A halászati és az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Képzés és oktatás a helyi fejlesztési stratégia elkészítéséhez és bevezetéséhez.

LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk).	
7KK						
nincs						

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
4(5)	Turizmus, beleértve a természeti és kulturális értékek védelmét a fenntartható turizmus kialakításának lehetősége végett, a kulturális örökség védelmét és gyarapítását a gazdasági fejlődés támogatása céljából, a turizmus nyújtotta szolgáltatások támogatását új, magasabb forgalmi adó alá eső szolgáltatásokon keresztül	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: turizmus elősegítése/fejlesztése	Képzések a turizmus elősegítésére azokon a területeken, ahol ezidáig nem volt rá lehetőség (pl ahol az ipar hatása nagy és leszállóágban van).
4(8)	Oktatási beruházások, melyek hozzájárulnak a régiók vonzerejének és az ottani életminőségnek a növeléséhez	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Fenntartható gazdálkodásra nevelés, hozzájárulásként a színvonalas élethez és környezethez
6(1)a	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: a vállalkozások támogatása és, különösen az KKV-k, a turizmus, a kultúra és a határokon átnyúló kereskedelem építésével	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: munkahely teremtés (pl turizmus)	Tapasztalat cserén alapuló nemzetközi képzések, különösen a Natura 2000 területeket és hálózatot érintő ökoturizmussal kapcsolatosan.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		
6(1)end	Továbbá, a határokon átnyúló munkaerőpiacok integrációjának, a helyi foglalkoztatási kezdeményezéseknek, az egyenlő lehetőségeknek, valamint a képzési és szociális bevonásnak a támogatása , és az emberi erőforrások és a kutatási és műszaki fejlesztési létesítmények megosztása.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		Képzések a fennálló határokon átnyúló Natura hálózattal kapcsolatban lévő piacok megsegítésére, pl képzések természetközeli erdőgazdálkodásról.
6(2)a	A tengerparti régiók közötti együttműködés az integrált területi fejlesztést előmozdító hálózatok és tevékenységek finanszírozásán keresztül: vízkezelés egyértelmű transznacionális dimenziókkal, beleértve a folyók vízgyűjtői, a part menti zónák, a tengeri természetes erőforrások, a vízi szolgáltatások és a vizes élőhelyek védelmét és kezelését	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	A területeknek kapcsolódnuk kell folyómedencéhez/vizes élőhelyhez/tengeri/partmenti területhez	Képzések a határokon átnyúló vízgyűjtő gazdálkodáshoz és a tengeri területekhez (Natura területek kezelésével kapcsolatban).

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
6(3)	A hálózati munka és a tapasztalatcsere támogatása a biológiai sokféleségre és a Natura 2000-re összpontosító regionális és helyi hatóságok között, beleértve együttműködési hálózati programokat; olyan tevékenységeket mint a vizsgálatok, az adatgyűjtés és a Közösségen belüli fejlesztési irányzatok megfigyelése és elemzése.	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)		Tapasztalat cserére épülő képzések a regionális és helyi hatóságoknak, központban a biodiverzitás és a Natura 2000.
ESZA				
3(1)ai	A dolgozók és a vállalkozások növekvő alkalmazhatósága, pl. a különleges foglalkoztatások fejlesztése, a dolgozók képzése és támogató szolgáltatások számukra a társaságok és szektorok átalakításának kontextusában.		Kontextus: Munkahelyteremtés (pl. ágazátalakítás esetén)	Képzések munkavállalóknak az átalakítás alatt álló szektorokból, lehetőséget nyújtva a vállalkozásoknak az alternative foglalkoztatásra Naturával kapcsolatban (pl Natura-barát ermekek előállítása).
3(2)bi	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a jó politika- és programtervezés területén , ellenőrzés és értékelés vizsgálatokon, statisztikákon és szakértői véleményeken keresztül, minisztériumok közötti együttműködés és az érintett állami és magántestületek közötti párbeszéd támogatása	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Képzések a adminisztrátoroknak a Natura 2000 területek jó kezeléséhez – beleérthető a tagországok közötti tapasztalatcsere
3(2)bii	Az intézményi kapacitás és a tagállamok közigazgatási szervei és közszolgálati hatékonyságának erősítése a kapacitásépítésben a politikák és programok végrehajtása végett	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Képzések a természetvédelmi célú projektekben való részvételhez az adminisztratív alkalmazottak számára
KA				
2(2)	A Római Szerződés 174. cikkének célkitűzéseinek megvalósítása egybeesik a Közösség környezetvédelmi politikája által a környezetről szóló politikai és cselekvési program alatt meghatározott prioritásokkal.	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Képzés az infrastrukturális beruházások kis részeként – pl helyiek számára vízi építési beruházások elkészítéséhez .

20. tevékenység: NATURA 2000 TERÜLETEK FELKÉSZÍTÉSE LÁTOGATÓK FOGADÁSÁRA

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
36(a)(vi)	A nem produktív beruházások támogatása [mezőgazdasági terület]	mezőgazdasági termelők gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 41. cikkre.	Tájékoztató pontok kiépítése a Natura területeken.
36(b)(vii)	A nem produktív beruházások támogatása [erdők]	minden lehetséges	erdők	Nincs	Utalás a 49. cikkre Erdészeti-környezetvédelmi kifizetésekhez kell kapcsolódnia.	
52(a)(i)	Nem mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálása		Nem területspecifikus intézkedés		Utalás az 53. cikkre.	Támogatás a látogati lehetőséget javítására a mezőgazdasági Natura területeken az ökoturizmus elősegítésére.
52(a)(iii)	A turizmussal kapcsolatos tevékenységek ösztönzése	minden lehetséges	Nem területspecifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 55. cikkre.	A Natura területek látogatói számára történő kiépítése, pl gyalogutak, jelzések
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	A Natura területek felszerelése látogatók fogadására a látogatók érkezésének elősegítésén és a helyi fejlesztési stratégia megvalósulásán keresztül.
EHA						
41(1)(b)	A gazdasági tevékenységek átalakítása és átirányítása, különösen az ökoturizmus támogatásával, feltéve hogy ezek a tevékenységek nem növelik a halászatot;	A halászati és az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Az ökoturizmus elősegítése, Natura területek látogatókra történő felkészítése – pl tájékoztató pontok, ülőhelyek, gyalogutak.
41(1)(e)	A kis halászterületekkel és a turizmussal kapcsolatos infrastruktúra támogatása a kis halász közösségek segítése céljából		Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	A tengeri és tengerparti területek felkészítése az ökoturizmusra, pl jelzések, térképek, menedékek, molók stb.
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk).	

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területi típusok	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
7KK						
nincs						

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
4(2)	Információs társadalom, beleértve a helyi tartalmak, szolgáltatások és alkalmazások fejlesztését, az on-line közszolgálatok fejlesztését és a hozzáférhetőségük javítását, a segítséget és a szolgáltatásokat az KKV-k számára az információs és kommunikációs technológiák (ICT-k) elfogadásához és hatékony használatához	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: Információs rendszerek systems/eszközök a Natura 2000-hez/területek	Webfelületek és adatbázisok fejlesztése a Naturára épülő turizmus elősegítésére.
4(3)	A regionális gazdasági szerkezetek modernizálásának és diverzifikálásának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatásátt	A Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		
4(5)	Turizmus, beleértve a természeti és kulturális értékek védelmét a fenntartható turizmus kialakításának lehetősége végett, a kulturális örökség védelmét és gyarapítását a gazdasági fejlődés támogatása céljából, a turizmus nyújtotta szolgáltatások támogatását új, magasabb forgalmi adó alá eső szolgáltatásokon keresztül	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: turizmus elősegítése/fejlesztése	
10	A megközelíthetőséget javító, a kulturális örökséggel kapcsolatos gazdasági tevékenységeket támogató és fejlesztő, a természetes erőforrások fenntartható hasznosítását támogató és a turizmus ágazatát ösztönző beruházások finanszírozása.	Kizárólag a természeti hátránnyal sújtott területek.		Látogató lehetőségek kiépítése, pl parkolók, gyalogút hálózatok, molók, látogató központok.
5(2)a	Környezet és kockázatkezelés elsődlegessége, különösen: a szennyezett helyek és földterületek rehabilitációját célzó beruházások ösztönzése, és a biológiai sokféleséghez és a Natura 2000-hez kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztésének támogatása, hozzájárulva ezzel a vidéki területek fenntartható gazdasági fejlődéséhez és diverzifikációjához	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói		
6(1)a	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: a vállalkozások támogatása és, különösen az KKV-k, a turizmus, a kultúra és a határokon átnyúló kereskedelem építésével	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: munkahely teremtés (pl turizmus)	
9	Gazdasági diverzifikáció a vidéki területeken és a halászatra épülő területeken , beleértve: a mezőgazdasági és a halászati ágazaton kívüli új gazdasági tevékenységek kialakítását; a turizmus és a vidék nyújtotta szórakozási lehetőségek fejlesztését	Kizárólag vidéki területek és a halászatotól függő területek	Kontextus: gazdasági diverzifikáció	A látogatói lehetőségek fejlesztése a vidéki területek változatosabbá tételével ökoturisztikai lehetőségek javításán keresztül.]
10	A megközelíthetőséget javító, a kulturális örökséggel kapcsolatos gazdasági tevékenységeket támogató és fejlesztő, a természetes erőforrások fenntartható hasznosítását támogató és a turizmus ágazatát ösztönző beruházások finanszírozása.	Kizárólag a természeti hátránnyal sújtott területek.		Beruházások a Natura területek turisztikai segítségének céljából, pl felhajtók és utak létesítése a kerekesszékekkel közlekedők számára.
ESZA nincs				

Alap	Leírás	Területi megszorítások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
KA				
2(2)	A Római Szerződés 174. cikkének célkitűzéseinek megvalósítása egybeesik a Közösség környezetvédelmi politikája által a környezetről szóló politikai és cselekvési program alatt meghatározott prioritásokkal.	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		A látogatói lehetőségek/komplexumok fejlesztése Naturával kapcsolatosan, pl regionális környezetvédelmi központ létesítése oktatási programmal a Natura 2000 hálózatról.

23. tevékenység: FÖLDVÁSÁRLÁS

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
	Elméletileg lehetséges az összes cikk alatt, a 71(3)(c) korlátozásaival.	Az adott cikktől függ	Az adott cikktől függ		A földvásárlás általában csak a teljes érintett terület 10% alatt lehetséges. Kivételes körülmények között magasabb százalék is megállapítható környezetvédelmi tevékenység esetében (lásd 71(3)(c) cikk).	
EHA						
nincs						
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges		A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk).	Például földvásárlás vízgyűjtőterület helyreállításának elősegítésére. [folyó]
7KK						
Nincs						

Alap	Leírás	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
	Elméletileg lehetséges az összes cikk alatt, a 71(3)(c) korlátozásaival.			
ESZA				
nincs				
KA				
2(2)	A Római Szerződés 174. cikkének célkitűzéseinek megvalósítása egybeesik a Közösség környezetvédelmi politikája által a környezetről szóló politikai és cselekvési program alatt meghatározott prioritásokkal.	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		
2(3)	Olyan területek, melyek fenntartható módon fejleszthetők, és egyértelmű környezeti előnyökkel rendelkeznek, pl. az energiafelhasználás hatékonysága, megújuló energiaforrás és közlekedési ágazat.	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: megújuló energiaforrás és közlekedés	

21. tevékenység: AZ ÉLŐHELYEK ÉS FAJOK VISSZATELEPÜLÉSÉHEZ SZÜKSÉGES INFRASTRUKTÚRA

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						

	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
36(a)(vi)	A nem produktív beruházások támogatása [mezőgazdasági terület]	mezőgazdasági termelők gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 41. cikkre.	Támogatás az állatállomány megóvására a nagy ragadozóktól. Pl. villanypásztor. [medve]
36(b)(vii)	A nem produktív beruházások támogatása [erdők]	minden lehetséges	erdők	Nincs	Utalás a 49. cikkre Erdészeti-környezetvédelmi kifizetésekhez kell kapcsolódnia.	Támogatás az élőhelyek visszaállításához szükséges infrastruktúrához, pl. kertészetek létesítése a természetes növényzet visszatelepítéséhez szükséges növények termesztésére
52(b)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése	minden lehetséges	Nem területspecifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 57. cikkre	Támogatás olyan infrastruktúra telepítéséhez, amely elősegíti a ritka fajok visszatelepülését pl. odúk, denevér szállások stb.
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	Infrastrukturális fejlesztések az élőhelyek és fajok helyreállítására a helyi fejlesztési terv célkitűzéseinek elérésére.
EHA						
34(g)	Akvakultúra területek kialakítása, helyreállítása vagy fejlesztése;	halászköz, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	34. cikk: Kollektív tevékenységek: végrehajtandók az operátorok aktív támogatásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek vagy a tagállamok által elismert más szervezetek által ...	Infrastrukturális beruházások a természetes élővilág zavarásának csökkentésére vizes élőhelyeken. (pl. madarak zavarásának csökkentése).
35(2)(b)	A szárazföldi vizek rehabilitációja, beleértve az ikrázóhelyeket és vándorló fajok esetében a vándorlási útvonalakat	halászköz, egyebek	Szárazföldi vizek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	Vízi utak módosítása az átalakított folyóvizekben vagy a halak mozgásának lehetővé tétele a vízi ökoszisztéma javítására. [folyó]
35(2)(c)	Ahol a halászati tevékenységekre közvetlenül vonatkoznak, a környezet védelme és javítása az N2K keretében, kivéve a működési költségeket	halászköz, egyebek	Part menti, tengeri, szárazföldi vizek, vizes élőhelyek	nincs	35. cikk (3) bekezdés: A cselekvések állami vagy félig állami testületek, bejegyzett kereskedelmi szervezetek vagy a tagállam által az adott célra kijelölt egyéb testületek által végrehajtandók.	
LIFE+						

	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket (lásd 10. cikk). A jogosultság kizárólag 5(5)(b) cikkben rendelkezett körülmények között éli, és csak akkor, ha a tevékenységek megfelelnek a 3. cikkben meghatározott az EU hozzáadott értékek kritériumainak.	
7KK						
2(2)f	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	Minden lehetséges	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Kontextus: kutatás	Környezet, pl. klímaváltozás, szennyezés és kockázatok; természetvédelem és a természetes és ember alkotta környezet fenntartható kezelése (pl a biológiai sokféleség védelme és kezelése); környezet és technológia (pl. környezeti helyreállítás)	

	Leírás	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megkorlátások	Példák
ERFA				
4(3)	A regionális gazdasági szerkezetek modernizálásának és diverzifikálásának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		A regionális gazdaság diverzifikálása a Natura területek közhasznosításával .
5(2)a	Környezet és kockázatkezelés elsődlegessége, különösen: a szennyezett helyek és földterületek rehabilitációját célzó beruházások ösztönzése, és a biológiai sokféleséghez és a Natura 2000-hez kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztésének támogatása, hozzájárulva ezzel a vidéki területek fenntartható gazdasági fejlődéséhez és diverzifikációjához	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói		Magában foglalhatja a ballasztvíz tisztításának fejlesztési lehetőségeit kikötőkben az invazív fajok bekerülésének megelőzésére, fizikai akadályok kiépítését édesvízben az invazív fajok más víztestekből történő bekerülésének megakadályozására.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése			Szennyvíztisztító létesítmények építése a jó vízminőség (ezáltal az élőhely jó minőségének) biztosítására a Natura 2000 területeken. [agri-aqua]
8	A fizikai környezet rehabilitációja , pl. a történelmi és kulturális örökség megőrzése és gyarapítása a vállalkozók, a helyi foglalkoztatás és a közösségi fejlesztések támogatása céljából		Követelmény: városi dimenziók. Kontextus: történelmi/kulturális örökségvédelmi	Szennyvíztisztító létesítmények építése a jó vízminőség (ezáltal az élőhely jó minőségének) biztosítására a Natura 2000 területeken.
ESZA				
nincs				
KA				
2(2)	A Római Szerződés 174. cikkének célkitűzéseinek megvalósítása egybeesik a Közösség környezetvédelmi politikája által a környezetről szóló politikai és cselekvési program alatt meghatározott prioritásokkal.	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		Szennyvíztisztító létesítmények építése a jó vízminőség (ezáltal az élőhely jó minőségének) biztosítására a Natura 2000 területeken.

22. tevékenység: INFRASTRUKTÚRÁLIS FEJLESZTÉSE

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtípusok	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
EMVA						
36(a)(vi)	A nem produktív beruházások támogatása [mezőgazdasági terület]	mezőgazdasági termelők gazdálkodók	Mezőgazdasági terület	Nincs	Utalás a 41. cikkre.	Támogatás turistajelzések, térképek, menedékek beruházására.
36(b)(vii)	A nem produktív beruházások támogatása [erdők]	minden lehetséges	erdők	Nincs	Utalás a 49. cikkre Erdészeti-környezetvédelmi kifizetésekhez kell kapcsolódnia.	
52(a)(i)	Nem mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálása		Nem területspecifikus intézkedés		Utalás az 53. cikkre	Infrastrukturális beruházások a turizmus változatosabbá tételéhez, pl turistaszállások létesítése, információs központok, stb.
52(a)(iii)	A vidék örökségének megőrzése és fellendítése	minden lehetséges	Nem területspecifikus intézkedés	Nincs	Utalás az 57. cikkre	
63	Leader	Minden lehetséges (vidéki területen belül)	Minden vidéki terület	Nincs	Utalás a 61-65. cikkekre.	Infrastrukturális fejlesztések a nyilvánosság számára a helyi céloknek megfelelően.
EHA						
41(1)(b)	A gazdasági tevékenységek átalakítása és átírányítása, különösen az ökoturizmus támogatásával, feltéve hogy ezek a tevékenységek nem növelik a halászatot;	A halászati és az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Infrastrukturális fejlesztések a nyilvánosság és turizmus számára pl molók a kiránduló hajóknak.
41(1)(c)	A tevékenységek diverzifikálása a többszörös foglalkoztatottság támogatásán keresztül, hogy a halászok számára a halászati ágazaton kívüli munkahelyeket lehessen létrehozni	A halászati és az ahhoz kapcsolódó ágazatokban dolgozók	Nem területspecifikus intézkedés	Utalás a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Látogató központok/komplexumok létesítése Natura területeken az üzleti lehetőségek növelésére a Natura 2000 területeken.
41(1)(e)	A kis halászterületekkel és a turizmussal kapcsolatos infrastruktúra támogatása a kis halász közösségek segítése céljából	Közigazgatási szervek, KKV-k, egyéb	Területtípusra nem specifikus intézkedés	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire	Utalás: a 40. cikk (3),(4) bekezdéseire és a 41. cikk (4) bekezdésére a területekre és a kedvezményezettek vonatkozó követelmények részleteiről....	Turisztikai célú infrastrukturális beruházások úgy, mint turista jelzések, látogató központok, gyalog- és kerékpár utak stb.
LIFE+						
3	Jogosultsági kritériumok	Minden lehetséges	Minden lehetséges	Nincs	A LIFE+ nem finanszírozza a más közösségi pénzügyi eszközök jogosultsági kritériumai alá tartozó, vagy a más közösségi pénzügyi eszközöktől ugyanarra a célra támogatást kapó intézkedéseket	

Alap	Leírás	Célcsoportok	Területtipusok	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
					(lásd 10. cikk). Kizárólag kisebb infrastrukturális beruházásokhoz és a meglévő infrastruktúra javításához, ha része az élőhelyek és a fajok természetvédelmi kezelésének.	
7KK						
nincs						

Alap	Leírás	Területi korlátozások	Megjegyzések/egyéb megszorítások	Példák
ERFA				
6. HIVATKOZÁSOK, LEGFONTOSABB KÖZLEMÉNYEK ÉS WEBSITE-OK				
4(3)	A regionális gazdasági struktúrák modernizálásának és diverzifikációjának támogatása. Prioritás: Környezet, beleértve a biológiai sokféleség és a természetvédelem támogatását	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói		
4(5)	Turizmus , beleértve a természeti és kulturális értékek védelmét a fenntartható turizmus kialakításának lehetősége végett, a kulturális örökség védelmét és gyarapítását a gazdasági fejlődés támogatása céljából, a turizmus nyújtotta szolgáltatások támogatását új, magasabb forgalmi adó alá eső szolgáltatásokon keresztül	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: turizmus támogatása/fejlesztése	Támogatás a gazdasági szerkezet változatossabbá tételéhez az ökoturisztikai tevékenységek elősegítéséhez infrastruktúrális fejlesztéseken keresztül.
4(10)	Közvetlen beruházások a munkahelyteremtéshez és –megóváshoz hozzájáruló KKV-kba	Konvergenciával kapcsolatos célkitűzések régiói	Kontextus: munkahely teremtés (turizmus)	
5(2)a	Környezet és kockázatkezelés elsődlegessége, különösen: a szennyezett helyek és földterületek rehabilitációját célzó beruházások ösztönzése, és a biológiai sokféleséghez és a Natura 2000-hez kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztésének támogatása, hozzájárulva ezzel a vidéki területek fenntartható gazdasági fejlődéséhez és diverzifikációjához	A regionális versenyképességgel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos célkitűzések régiói		Használható parkolók, bekötő utak, látogató központok, kerítések, tanösvények városon belüli fejlesztésére. A szomszédos régiók közötti együttműködés elősegítése.
6(1)a	A vállalkozások ösztönzése és, különösen az KKV-k, a turizmus, a kultúra és a határokon átnyúló kereskedelem fejlesztése	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: munkahely teremtés (turizmus)	Infrastrukturális fejlesztések a határokon átnyúló természeti turizmus elősegítésére, pl turista jelzések, látogató központok, menedékházak, turista- és kerékpár utak.
6(1)b	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül, elsősorban: a környezet közös kezelésének és védelmének ösztönzése			
6(1)d	A határokon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területi fejlődés közös stratégiáin keresztül: az együttműködés, a kapacitás és az infrastruktúrák közös használatának előmozdítása, különösen az egészségügy, a kultúra és az oktatás területén:..	Európai területi együttműködés a határokon átnyúló együttműködésért (lásd a 19. cikket)	Kontextus: határokon átnyúló kiterjedt oktatási kezdeményezések	A Natura hálózat határon átnyúló területeinek segítésére kapcsolódó infrastruktúra kialakítása, pl látogató központok és információs központok a régiók és országhatárok közelében.
9	Gazdasági diverzifikáció a vidéki területeken és a halászatra épülő területeken , beleértve: a mezőgazdasági és a halászati ágazaton kívüli új gazdasági tevékenységek kialakítását; a turizmus és a vidék nyújtotta szórakozási lehetőségek fejlesztését	Kizárólag vidéki területek és a halászatotól függő területek	Kontextus: gazdasági diverzifikáció	Parkolók, bekötőutak, látogató központok, kerítések, tanösvények fejlesztése a városokon belül. A szomszédos régiók közötti együttműködés elősegítése.
10	A megközelíthetőséget javító, a kulturális örökséggel kapcsolatos gazdasági tevékenységeket támogató és fejlesztő, a természetes erőforrások fenntartható hasznosítását támogató és a turizmus ágazatát ösztönző beruházások finanszírozása.	Kizárólag a természeti hátránnyal sújtott területek.		A megközelíthetőséget elősegítő infrastrukturális fejlesztések pl. járdák, kerékpárutak, épületek mozgáskorlátozottak számára megközelíthetővé tétele.
ESZA				
nincs				
KA				

További információkért, keresse a következő dokumentumokat és website-okat:

In relation to specific European Alaps

NB: For most of the Alaps, the Regulations were not finalised at the time of publication of this Handbook.

European Agricultural Alap for Rural Development

Council Regulation (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Alap for Rural Development (EAFRD). OJ L 277/2 21.10.2005; Community Strategic Guidelines for Rural Development. OJ L.55/20 25.02.2006

See also DG Agriculture website: http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_en.htm

European Fisheries Alap

Legally binding version not yet published. See DG Fisheries and Maritime Affairs website for latest information:

http://europa.eu.int/comm/fisheries/policy_en.htm

European Regional Development Alap, European Social Alap, and Cohesion Alap.

Legally binding versions not yet published. See DG Regional Policy website for latest information:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/newregl0713_en.htm

Financing Instrument for the Environment (LIFE+)

Legally binding version not yet published. See DG Environment website for latest information:

<http://europa.eu.int/comm/environment/life/home.htm>

7th Research Framework Programme (FP7)

Legally binding version not yet published.

See Cordis website for latest information: <http://www.cordis.lu/fp7/>

További hivatkozások

CEC (2005) Handbook for Environmental Project Alaping. DG-Environment. Available at:
http://www.europa.eu.int/comm/environment/Alaping/pdf/handbook_Alaping.pdf

WWF (2005) EU Alaping for the Environment: A handbook for the 2007-2013 programming period Available at:
<http://assets.panda.org/downloads/euAlapingforenvironmentweb.pdf>

WWF, Natuur en Milieu, and LUPG (2005) Rural Development Environmental Programming Guidelines: A manual based on the findings of the Europe's living countryside project. Available at:
http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/epo/initiatives/agriculture/common_ag_policy/publications/index.cfm?uNewsID=23855